

گوئلي
انسٽيٽيوٽ
ڪراچي

فائوسٽ
Goethe's Faust

ترجمو
چينمل پرسوام گلدراج

۲۵۶ - سرور شاہد روڈ، ڪراچي

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

پاڪستان - جرمن فورم ڪيرون لهڻي جو انهن
جي ٿورن سان هي ڪتاب ڇپجي رهيو آهي .
فورم جي مالي سهڪار کان سواءِ هي
ڪتاب شايد وري نه ڇپجي سگهي ها .

ڊاڪٽر درمحمد پٺاڻ صاحب جا اسين ٿورائتا آهيون،
جنهن مهرباني ڪري هي اڻ لپ ۽ قيمتي ڪتاب
پنهنجي ائمبريري مان کڻي اسانکي پهرچرائڻ لاءِ ڏنو .

چاپو پهر يون ۱۹۲۶

پښتو ۱۹۸۲

قاضي پرنسز گاڏي کاتو، کراچي (فون ۲۱۷۹۹۳)
پر چيو ۽ کوٽي السټيوت، ۲۵۶ سرور شهيد روڊ، کراچي
مان چيائي ٻڌرو ڪيو.

مهاڳ

هن ڪرنٽ جو رچيندڙ جرمني جو مشهور شاعر ڪوئٽي آهي. هنجو سڄو نالو يوحان وولف ڪينگ ڪوئٽي آهي. هنجو مشهور ۾ مشهور ڪرنٽ فائوسٽ آهي، هي شخص جرمنيءَ ۾ اهڙو مشهور آهي جهڙو انگلنڊ ۾ شيڪسپيئر. جيئن شيڪسپيئر دنيا جو مشهور شاعر آهي، تيئن، ڪوئٽي ۾ دنيا جو مشهور شاعر آهي. جيئن شيڪسپيئر جي نالو ۾ مشهور نائڪ هيٽلر آهي، تيئن ڪوئٽي جي نالو ۾ مشهور نائڪ فائوسٽ آهي. ڪوئٽي جرمنيءَ جو هڪ وڏو ڪرو آهي.

امريڪا جو مشهور امرسن جنهن کي زماني جو هڪ نبي سڏيو آهي، سو ٿو هن جرمني جي شاعر واسطي لکي: ”هو صاحب، اتهاسن، پرائن، فلاسفين، سائنسن، ۽ قومي ساهتن جو هڪ اعليٰ ڄاڻو هو. هو انون علمن جو پندار هو، ساري جهان جي علمن مان واقف هو. هندستان جي، اترسياه جي، سڪلوپي وغيره جي، علم ڌرتي، علم ڪيميا، علم تارن وغيره ۾ هو ماهر هو. انهن مهني تي هن پنهنجو شاعراڻو هٿو ڪهاريو. ڪنهن بادشاه ڏانهن نظر ڪبي آهي ته عزت سان نهاريو آهي، پر سمجهو ته مجلس هجي، جنهن ۾ ڪيترا بادشاه اچي ڪٺا ٿيا

هجن، ته پوءِ اڪ، هڪ هڪ جي خاصيتن جانچڻ کي مڃايو ۽
 لڳي ويندي! نه سمجهڻ گهرجي ته هن گرنٽ ۾ ڪي ڪرامتي
 راڳ يا لشيون مورتون چٽيل آهن، پر انهي ۾ هن پنهنجو اسي
 ورهين جو آزدو درج ڪيو آهي. هو هڪ اعليٰ شاعر آهي،
 پنهنجي وقت جي شاعرن جو سرتاج آهي.“

اسرڻ صاحب چوي ٿو ته گوئٽي هڪ اهو انسان هو جنهن
 کي سوين هٿ هئا، ۽ سوين اکيون هيون! جيئن نيپولين،
 ۱۹ صديءَ جي ٻاهرئين دنيا جو سردار هو، تيئن گوئٽي دنيا جي
 ٻئي اڌ جو (اندرين دنيا جو) شاعر سردار هو. هن سڀ علم
 ڪٺا ڪري هڪ جاءِ تي آندا.“

گوئٽي جرمنيءَ لاءِ نه رڳو شيڪسپيئر آهي، پر هو جرمني
 جو بيڪن به آهي. جيئن بيڪن ۾ سڀ علم ويڃي ڪڍ ٿيا هئا،
 تيئن گوئٽي ۾ سڀ علم اچي ڪٺا ٿيا هئا.

گوئٽي صاحب سال ۱۷۴۹ ۾ جرمني جي فرئنگفورت شهر
 ۾ پيدا ٿيو. هٿ، ڪپڙ، مٿ ڀينگهي ۾ پڌرو. سو ٻالڪ
 جو من ننڍي هوندي کان ئي اڀياس ڏي مائل هو. ڪنڊن ۾
 ٻيو گذاريندو هو. مٿي ماڙيءَ تي عمدي ڪولي ۾ ويڃي ويهندو
 هو، جنهن کي باغ ڪري سڏيندا هئا، ڇو ته اتي گلن جون
 ڪونڊيون رکيل هونديون هيون. فرئنگفورت جو شهر مين
 ندي تي آهي؛ گوئٽي نديءَ جي ٻل تي ويٺو نظارا ڏسندو هو.
 علم به قسم قسم جا پڙهيائين. ۲۲ ورهين جي ۾ قانون

۾ به وڏي ڊاڪٽري جي ڊگري حاصل ڪيائين . ونسپتي وديا ،
سريري وديا ، آٿرو وديا ، رسالن وديا ، تارن جي وديا وغيره
وغيره ۾ خوب ٿيون هنيائين .

هو هڪ طرف دماغِي حيرت هو ، فيلسوف هو ، ته ٻئي
طرف دلي ترقيءَ جو صاحب هو . اعليٰ حسن پرست هو .

کوٺي پنهنجي اتر ڪهاڻي لکي آهي ، تنهن ۾ هن پنهنجي
حياتيءَ جا ڪي واقعا ڏنا آهن . هو پنهنجي پهرين عشق جي
ٿو ڳالهه ڪري :- ” هن وقت منهنجو پهريون عاشقانو تجربو
شروع ٿيو . ڪريجن نالي هڪڙي سهڻي ٽينگر تي آءٌ موهت
ٿييس ، جا هڪ هوٽل ۾ هئي . جنهن هل ۾ مون هن جي
صورت ڏٺي ، تنهن هل کان پوءِ هن جي صورت جتي ڪٿي مون
ساڻ هئي . دٻول ۾ ڊگهي پراڻا جو سارو وقت منهنجي نگاه
هن تي هوندي هئي ، آءٌ هن کي عشق جا خط لکندو هوس .
هن لاءِ اها ڳالهه ان وٽندڙ نه هئي . جواني جي پهرئين سمي
۾ جڏهن من ۾ اڃا ڪريت ڪانه گهڙي آهي ، عشق روحاني
صورت ٿو وٺي . قدرت جي اها خواهش ٿي ڏسجي ته هورتون
۽ مرد هڪ ٻئي منجهان نيڪي ۽ حسن پسند . مون لاءِ به هن
ٽينگر جو ڏسڻ سان ، حسن ۽ نيڪي جي هڪ نئين دنيا کلي
ايئي ، پر منهنجي اهي ڪي سڌ هنجي ويئي : اسان جي ڪٽنب
۾ اچي رولو پيو ، جنهن ڪري آءٌ بيماريءَ جي بستري تي
داخل ٿيس . مون کي تاڪيد ڪيو ويو ته ڪٽنب جي ڪنهن

۾ ڀاتي کان سواءِ ٻئي ڪنهن سان به رستو نه رائج. مون لاءِ
دڪ وڌندو ويو.

گوڻي تي اثر پنهنجي ملڪ جي ٻن اعليٰ انسانن جو هو.
هڪڙو سندس دوست هرڊر ۽ ٻيو مشهور شاعر.

جرمن ٻوليءَ ۾ شيڪسپيئر جو گهڻو جرمني جي شيڪل
صاحب ترجمو ڪيو هو. شيڪسپيئر جي نالڪ ۽ ويچارن
جرمني جي من ۾ اڻل ٻڌا ڪري ڇڏي. شيڪسپيئر جي اثر
هيٺ انيڪ جرمن عالم ۽ شاعر آيا. گوڻي به هن جو هڪ شاعر
سمجهڻ گهرجي. مون هي ترجمو ڪندي ڏٺو آهي ته خاص
ڪري هن فائوسٽ جي نالڪ ۾ ته شيڪسپيئر جو وڏو اثر آهي.
ڪي ڳڻا ته شيڪسپيئر تان ترجمو آهن. هن فائوسٽ جي ٻئي
ڀاڱي ۾ ته شيڪسپيئر جي مشهور نالڪ ”طوفان“ مان اپريل
ديوڪي آئي درج ڪيو اٿس. شيڪسپيئر جي هٽلٽ جي من
جي جڏهه بيان ڪنهن قدر فائوسٽ منجهه ڇٽا ڏسجن ٿا.

گوڻي هان به ڪو هڪ عجيب ۽ اعليٰ انسان هو، جنهن
اڏائي ڪي اهڙو ته روپ ڏنو آهي جو ڪيها ٻاٽ. فائوسٽ جي
آڏائي ڪا نئين ڪانه جوڙي اٿس. چون ٿا اچي ته فائوسٽ
نالي هڪ انسان ٿي گذريو هو، جنهن جادوءَ جي علم ۾ هان
ڪي وڏو، ۽ جنهن جا سڄ پڇ ڪيترا تجربا ڪيترن ڪتابن ۾
ڄاڻايل هئا.

شيڪسپيئر جي وقت ۾ انگلنڊ جي مارلو شاعر ۽ نالڪ ڪار
به هڪ نالڪ ”فائوسٽ“ نالي لکيو هو.

گوئتي جي فائوسٽ ۽ مارلو جي فائوسٽ جي وچ ۾ وڏو تفاوت آهي. مارلو جو نالو هڪ رواجي ڳالهه آهي، پر گوئتي جو گرنٽ قدرت جو درياهه آهي، جنهن ۾ هر قسم جون چولون ٿيون لڳن، ڪا ڪهڙي رنگ واري ڪا ڪهڙي رنگ واري.

هن گرنٽ پڙهڻ سان، دل تي هڪ عجيب اثر ٿو پيدا ٿئي. مون تي ته اهو اثر پيدا ٿيو آهي ته گوئتي هڪ مهاڀرڻ آهي. هي گرنٽ ٻاهران نالوڪ جي صورت ۾ آهي پر هن ۾ اندر جي وڏي کوچ ٿيل آهي. انسان جي اندر جي لڙائي، هن ۾ حيرت جي قلم سان چٽيل آهي. اڪائي جي اڪائي، ۽ سمجهاڻي جي سمجهاڻي! آءُ پڙهندڙن کي صلاح ڏيندس ته هي گرنٽ پڙهي پوءِ سنڌ جي روجل جو گرنٽ ”من ڇت واد“ نالي ۾ پڙهن. ڪي ٽڪرا ته هو بهو ساڳيا آهن. سچ ٻچ ته هي اعليٰ انسان، جهاد اڪبر يعني ڌرم جڏهن مان لنگهي نفس يعني من جي سڀني حالتن کان واقف ٿين ٿا ۽ پوءِ شاعراڻي نوع ۾ رنگين عبارت ۾، اهي پنهنجا تجربا پٿرا ڪن ٿا.

هن گرنٽ ۾ ”ميفسٽوفلس“ جي صورت چٽيندي ته گوئتي ڪمال ڪري چڪو آهي. ميفسٽوفلس هتي ابليس يعني شيطان جي صورت آهي. گوئتي شيطان واري ڳالهه قائم رکي آهي، جنهن موجب آهي ته شيطان ڏلي جو فرشتو هو، آڱيءَ جي پنداش هو پر مٽيءَ مان لهيل انسان کي مجدو ڪين ڪيائين. سراب لڳس، ابليس ٿيو ۽ ان ڏينهن کان وٺي انسان کي دق ڪرڻ جو قسم ڪنيل اٿس. عدن جي باغ ۾ نانگ

جي صورت ۾ بيبي حوا کي ميوو ڏيئي گمراه ڪيائين . گوڻي هيءَ ڳالهه هن ناٽڪ ۾ قاتل رکي آهي .

گوڻي ڀارت جي آتهاس ۽ آتم وديا جو ڄاڻو ٿو ڏسجي . عالم آشڪار آهي ته هو اسان جي ڪاليداس شاعر ۽ ناٽڪ ڪار تي عاشق هو ، ۽ شڪتلا تي مست هو . شڪتلا تي سندس ننڍو شعر دل آڻاريندڙ آهي . هن فائوسٽ واري ناٽڪ جو پهريون بندوبست اصلوڪي گرنت نٿ ۽ ناٽڪ ڪار وارو ڪاليداس تان ورتل آهي . هن ترجمي ۾ اهو ٽڪرو ڪونه ڏنل آهي .

فائوسٽ جي ناٽڪ جا انگريزيءَ ۾ ۽ ڪيترائي ترجما آهن ، جي ترجما پيٽن سان ، معلوم ٿئي ٿو ته ڪيئن نه جدا جدا ترجمانن جي لکڻين ۾ وڏو تفاوت آهي . مون به هي ترجمو ڪندي ضروري هندن تي ٿي ترجما هي ڇڏيا آهن؟ هڪڙو جان ائسٽر جو ، ٻيو لٿام جو ، ٽيون ائناسوانو جو ، ائناسوانوڪ جو ترجمو مشهور آهي . ان جي ڪوتاهه ڇوٽ آهي ، سندس هڏ سولا ٻڌل آهن ، پر خيال جي ڳت منجهس گهٽ آهي . لٿام جو ترجمو به عمدو آهي ، پر ان ۾ ڪيترن هنڌ ڪي ڪي ٽڪر ڪڍيل آهن . ائسٽر جو ترجمو منهنجي نظر ۾ خاصو آهي .

مون هن ترجمي ۾ اڪراڪر ڪونه ڏنو آهي ، ڪي ٽڪرا ڪڍي ڇڏيا آهن ، ۽ ڪن جو اختصار ڏنو آهي . هر چڱو ڀاڱو ، خيال ۽ ٻولي سوڌو ، قاتل رکيو آهي . فائوسٽ جي ناٽڪ جا به ڀاڱا آهن ، مون فقط هن جو پهريون ڀاڱو ترجمو ڪيو آهي ،

ٻيو ڀاڱو به وڌو آهي، پر هن بهرن ڀاڱي جي ڪهاڻي هو ٻني
 ڀاڱي جي ڳالهه مان خير ڪو لاڳاپو ٿو ڏسڻ ۾ اچي. اُتي
 ڳالهه ٿي ٻي آهي. اُتي ويس ڌاري ٿي ڪي ٻيا آهن. اُتي
 مراد ٿي ڪا ٻي آهي، جنهن ۾ فائوسٽ ڊڪ جي آزمائش ڪاٺيو.
 ڪو نئون جامو ٿو پهري. انهي ڀاڱي ۾ چوڻ ۾ ٿو اچي ته
 باريڪ دماغِي ڪوجنا آهي، ڪتابي علمن جا بحر ڪليل آهن؛ پر
 ٺاڻڪ جو مکيه ڀاڱو هي پهريون آهي، جنهن ۾ مارگرٽ جي
 آکاڻي ٿي هلي. ڪوٺي ۾ هي ڀاڱا جدا جدا ڪري ڇپايا هئا.
 ڪوٺي جڏهن ۱۷۶۹ ۾ ويهن ورهين جو جوان هو تڏهن هن
 فائوسٽ جو ٺاڻڪ هٿ ۾ کنيو. سخت بيمار ٿي يونيورسٽي، منجهان
 اچي، فرئنگفورت ۾ پنهنجي ٻيءَ جي گهر ۾ رهيو هو. بيماري
 برصغ ۾ گچ وقت هلي. انهي وقت هو ڪيميا ۽ جادو،
 وغيره جا ڪتاب پڙهڻ لڳو. فائوسٽ جو ٺاڻڪ هن جي من ۾
 صورت وٺندو ويو، پر قلم هن وري به ٽن چئن سالن کان پوءِ
 هٿ ۾ کنيو. ڪجهه ٿورو لکيائين، پر وري رکي ڇڏيائين.
 ۲۰ سال ٻي لکيائين، ته به اڃا پهرئين ڀاڱي جو فقط هڪڙو
 ٽڪرو لکيو هئائين جو ۱۷۹۰ سال ۾ ڇپائي ٻڌرو ڪيائين، پوءِ
 ته وڃي وڌين نوڪرين تي لڳو. بادشاهه ۽ بهرادا مٿس عاشق
 هوندا هئا. وري مٿن سالن کان پوءِ ٺاڻڪ هٿ ۾ کنيائين،
 چو ته سندس دوست هلم مٿس رور رکيو. پوءِ به ۱۹ سال
 رکي ڇڏيائين، آخر ۱۸۰۸ ۾ ڪرنت جو پهريون ڀاڱو تيار ڪيائين.
 ماڻهن ڪونه ڀانيون ته ڪو ٻيو ڀاڱو اچڻو آهي. وري

۲۰ سالن کان پوءِ ٻئي ڀاڱي جو ڪو ڪم ڪيو ڇپائي پڌرو ڪيائين . آخر سال ۱۸۳۱ ۾ يعني ته شروع ڪرڻ کان ۶۰ سال پوءِ اچي سمورو پورو ڪيائين ! پوءِ سيل مهر ڪري پتي ۾ بند ڪري رکي ڇڏيائين . پويان ٽي سال ساندو محنت ڪئي هئائين . هدايت ڪري ڇڏيائين ته هي سارو گرنٽ سندس مٿي کان پوءِ ڇپجي . هر سال ۱۸۳۲ ۾ وري به ڪيڏي ڪوليائين ، ۽ هڪ ٻن هنڌ ٿوري ڦير ڪهڙي ڪيائين . ۲۰ ورهين جو ڳڻپو هو تڏهن ناٽڪ هٿ ۾ کنيو هوائين ، هر ۸۳ ورهين جو جڏهين جهور بزرگ ٿيو ، تڏهين پورو ڪيائين ، ۽ سڄو پڌرو ڪيائين . عمر جو تجربو هن گرنٽ ۾ وڌائين . اهڙو هي اعلان ڪتاب هڪ اعليٰ استاد جو آهي . اهڙي استاد جي لکڻي کي عجب لائڻ شايد هي ادبي آهي . منهنجو ترجمو جو ترجمو ٿيڻ ترجمو آهي ، تنهن ۾ ڪي ڀلون هونديون . منهنجي ڪا مراد ڪانه هئي يا آهي ته اڄ وڏن ترجمانن سان پڙ مڃيان . منهنجي صرف اها خواهش آهي ته اڄ سنڌ جي ماڻهن اڳيان ، خاص ڪري سنڌي دانن لاءِ هن عجيب مال جو ڪو ماسو سندن خدمت ۾ عرض رکڻ . جي هيءَ شيوا قبول پيشي ته گوڙي جي ٻئي ڀاڱي ۽ ٻين ناٽڪن جا ڪي اختصار سنڌين اڳيان رکندس .

فائوسٽ

ڌڻيءَ جي درٻار

ڌڻيءَ جي درٻار ۾ سندس فرشتا ادب سان ويٺا آهن. منجهن مکيه آهن، اسرافيل، جبرئيل ۽ مڪائيل. ڌڻيءَ جي پراجمان ٿيڻ تي، سڀ آڻي ڪڙا ٿا ٿين، ڪنڌ نواڻي ساراه ٿا ڪن، هڪڙي هڪڙي ڪري پنهنجي پنهنجي فرض ادا ٿي، بي پڌرائي ڪري ٿا آهن. ڏيکارڻو آهي ته سندس ڪاٿي ۾ حڪم جي تعميل ڪهڙيءَ ريت ڪئي وئي آهي. اسرافيل سج نسبت، جبرئيل ڌرتيءَ نسبت، مڪائيل هوا نسبت، بيان ٿا ڪن. انهيءَ وقت ابليس به اچي ٿو حاضر ٿئي.

اسرافيل :- سورج اصل جي زماني وانگر ٻين پيرن، تارن منهنجي پنهنجو مقرر ڪيل پنڌ ڪري رهيو آهي ۽ اڃا تائين، گرجنا ڪندو ٿو ۽ فرشتا هنجي جوت مان نئين شڪتيءَ پورن آندڻ پائي رهيا آهن؛ سڀ گجهارت آهي. تڏهن به سڀ ڀلائي آهي؛ جنهن وقت جوت آڏ ۾ هر گهٽ ٿي، تنهن جهڙي ٿي سڙو. مندرتا آهي.

جبرئیل :- پرڻوي، ٽڪڙي ٽڪڙي، لاڏوئي وانگر اهڙو
تيز ڦري رهي آهي، جنهن جو خيال ڪري نٿو سگهجي. منجهند
جو آتي جلويدار روشني آهي، ان جو شان عجيب آهي؛ رات
جو انهي جلوي جي جاء تي ڳوڙهي ڪاري هيٺاڪ رات آهي،
غصا ۾ ڀريل سمنڊ گھي ٿو ۽ گھي ڪري ٿو؛ لهرون ٺپ
ٺيون ڏين، دانهون ٺيون ڪن، جبلن کي عذاب ٿيون ڏين ۽
گھگهي آواز ۽ زور منجهان سٺن ڪاوڙ ٿيون ڇنڊين. لهرون
۽ ڀرت، سج ۽ تارا، بي انت دڪر ۾ ڌوڪبا هلن ٿا.

مڪائيل :- طوفان، طوفانن سان، ڀرڇوش جڏه جوڳيندا
رهن ٿا. سمنڊ کان زمين تائين؛ زمين کان سمنڊ تائين؛
ڌرتيء جي چوڌاري، ۽ زندو زنجير، ڳوڙهي ڳيل، ۽ گهاٽي
مڙهيل، ويڙهي ڇڏي اٿن. ٿاڻندڙ ڪجڪوڙ جا رهبر، تيز وڇون،
موتمار ڇمڪات سان ڪارروايون ڪن ٿيون، ۽ اي ڀرپيشور
اسين تنهنجا نوڪر، توساڻ تنهنجي سڌيوي جوت ۽ شانت جي
ڌارا ٿا اندر ۾ پاتيون.

سپ :- نئين شڪتي ۽ پورن آفند، ٿا ديوتائون تنهنجي
درسن مان پرايت ڪن، سپ ڪجهي ڪجهارت، ڀر سپ پلائي
آهي. جوت اڌ ۾ پرکھت ٿي، تنهن جهڙي ئي سٽو سندر ٿا آهي.

ميفستو (ابليس) :- اي ڌڻي، جنن ته تون اسان وٽ ملاقات
لا، آيو آهين، ۽ جنن ته تو مون سان اڳي وانگر ڪيڪار ڪئي
آهي، مون کي معاف ڪج، جي آءُ هنن ڳوڙا ڪوڙيندڙ، ڪنڌ
نوائيندڙ، دربارين جيان، نه ڪريان. هنن جي سنگت منهنجي

دائره کان ٻاهر آهي، هي صاحب مون جهڙن کي هت مرش
 ۾ ڏسي، ڌڪار جي مرڪ ٿا چين تي چاڙهين. منهنجا ڏٺي،
 اوچن گيتن ۽ گنپير شبدن مان آءُ ڪين ڄاڻان. جي آءُ ڪٿي
 ڪو درد ڏيکاريان ته اهو چرچو سمجهڻ ۾ ايندو. قبلًا سڄن
 ۽ ڌرتين بابت مونکي ڪجهه به نه چوڻو آهي، آءُ ته رگو ڏسان
 ٿو ته ڪئن نه انسان پنهنجي زندگي، ماندگي ۽ گهاري رهيا
 آهن. انسان پاڻ کي ڌرتيءَ جو مالڪ ٿو پانئي، اڳي جهڙوئي
 آهي. جڏهين انسان جي حياتي شروع ٿي، تڏهين هو،
 عجيب غريب چيز هو. جيڪڏهين خدائي روشني هن کي
 ڏيئي پنهنجي هن کي ڪاري نه ڇڏجي ها، ته جيڪر هن جي زندگي
 بهتر ٿئي ها، هو انهي روشنيءَ کي عقل ٿو سڏي. هاڻ ڏسو
 ته ان جو ڦل ڪهڙو نڪتو آهي. انسان حيواني مرونءَ کان
 به اڀري ۾ پرو وحشي حيوان آهي. معاني ملي، جي آءُ انسان
 جي مشابعت ڊگهيءَ لنگريءَ تڏي، مان ٿو ڪريان، جي
 تڏيون، هڪڙوئي سر پٿيون آلاپين، گاهه ۾ ساڳي ساڳي
 پڪي ٻولي، چين چين ڪيو پيئون هي آراميءَ سان ٿيا ڇڏين.
 اهي تڏيون جي گاهه ۾ پيئون هجن ها ته به ٺهيو، هر هو
 پنهنجون ڪجهه ڪن ڪچري وٽان لنگهن تنهن ڪچري ۾
 ضرور ٿيون وجهن.

ڦٽي:— اس ڦوڪي انهي کان سواءِ ٻيو ڪجهه چوڻوئي
 ڪين آهي. هرهميش تنهنجي اها ڪوڪار آهي. هن تنهنجي
 نظر ۾ سڀ اوندهه آهي؟ تون پائين ته ڪا به شي هن دنيا ۾
 سئون پنڌ نه ٿي ڪري؟

ميفستو (ابليس) :- ائين منهنجا ڏٺي، ڪا به شيءِ نه —
 ويچارا انسان، جهڙا آهن جوشيلا، تهڙا آهن پوک — مون کي
 ذري گهٽ مٿن رحم ٿو اچي.

ڏٺي :- تون فائوسٽ کي سڃاڻين؟

ميفستو :- ڊاڪٽر؟

ڏٺي :- هاڻو: منهنجو خادم

ميفستو :- سچ بچ، هو خدمت ۾ نمولي جي ٿو ڪري؛
 آهي انساني بچو، پر ته به سندس ڪائنات ۾، ته دنيا جهڙو
 نه آهي. پوک — بلڪه هو وقت تي اهڙيون آسیدون رکڻ کي
 پوکڻائي ٿو سمجهي — هاڻ هن جي من جو گهوڙو کيس دور
 ٿو گهمائي. هو آسمان کان ٿو مٿين ۾ مٿيون تارو گهري؛
 خود خيالي آهي، چريائي جي ڪمن ۾ تر جي پيو آهي، ڌرتيءَ
 کان، سهڻي ۾ سهڻي قل جي طلب ڪندڙ آهي. پوءِ آسمان
 ۽ ڌرتي ٻئي کڻي کيس ڪجهه ڏين ته به دل ڊاهڻي ڪانه آهيس.

ڏٺي :- هاڻو، چو ته مٿنجهه جي ماڳ ۾ ٿو خدمت

ڪري، انهي ڪري اڪثري منجهيل ٿو رهي. ڏهن به هن

جو ارادو صحتي آهي. سمو جلد ٿو اچي، جڏهن هن کي

روشنائي ڏي وٺي هلبو: سبزيءَ جا پهريان آهيان، پور ۽

مڪڙيون، بهار جون آسیدون ۽ انجار بتائين ٿا؛ جنهن وٽ پوکيو

آهي ۽ زمين جو ڄاڻو آهي، سو پنهنجي وقت تي عدو ميوو

گوليندو ۽ پائيندو.

ميسٽو:- پل منجهس آميدون رکيو. ته به رکندا شرط
ته اوهين کيس هينئر هينئر به هٿان وڃائيندا؟ رکندا شرط؟
مون کي رڳو جي هن کي پنهنجي نموني ۾ لالچائي گمراه ڪرڻ
جي رخصت ڏيو، ته مون کي ڪوشڪ ڪون آهي، نه آ؟
شرط ڪٽندس.

ڌڻي:- جيسين هو ڌرتيءَ تي جيئرو آهي، تيسين توکي
سموري ۽ چوٽ آزاد کي آهي. انسان جو وقت ڌرتيءَ تي
هيٺائي، پل ۽ جهنگڙي جو آهي.

ميسٽو:- خوشي سان مون کي شرط قبول آهي، منهنجي
دل ملڻ سان ڪانه آهي؛ جيئرا جوان، ڳاڙهن ڳالڻ وارا سهنجي
ڏند جي چشڪي لاءِ، عمدو ڪره آهن، پر مردو جي مون کي
سڏڻ اچي ته منهنجي گهر ۾ جواب اهو ملندس:- ”آهيئي ڪونه.“
منهنجي راند آهي ڀلي ۽ ڪوئي واري.

ڌڻي:- سوڪل ٿي ڏجي ته انهي آتما کي ڀلي سندس
آدي گهر کان، منهن ڦيرائي، ٻاهر ڪري، تون پاڻ وٽ ڦيڻي
رکينس، تان جو توکي شرم ۾ قبول ڪرڻو هوندو ته:- ”نڪي
انسان، پل ڪٿي سندس اندريون، اڃاڻ جي ڪري، ڪڪرن
هيٺ اچن، ته به دل ڪري آن جو هانهو نه آهي. ڇا نڪي
انسان ۾ ڄا نڪي، جي شناس آهي، سا ڪا هن کي ڇڏڻ
واري آهي؟- اڙي، بلڪ ڀاري اوندهه جي سمي ۾، هو ڏهن
(اوندهه) ۽ ڏهن جي شڪتبن سان لڙي ٿو، ڇو ته ڄا

جوت هو اڃا ڏسي نٿو سگهي، سا هن کي ڀاسي پئي ۽ جي
هو آجوند آهي ته به هو هن اچرج روئي پٺن سان جڏڙي
جوئي ٿو.

ميفستو: آها! اهي رڳو جذبا آهن، جن کي ڪا به
دائمت ڪانه آهي، اهي فقط ننڍڙيون جڏڙيون آهن. منهنجي
رهبريءَ هيٺ ڇڏينس. مون کي ته پنهنجي شرط ڪٽڻ هر ڪو
شڪ ئي نه آهي. اڙي! آءٌ ڪٽڻ مهل ڪهڻ نه خوش ٿي
ڪان ڪان ڪندس! هن کي مٿي ڪاٺي پوندي، ۽ ڪاٺيندو
به خوشيءَ سان. انهي پهرين نانگ * جيئن جنهن آڏو کان
واي پئي مٿي ڪاڏي آهي.

ڌڻي:- اتي به تون پنهنجي واٽ وٺ. تون هن ڪم
۾ چٽل آهين. آءٌ تو جهڙن تي نفرت مان ڪين ٿو نهاريان.
منهنجي ڪم لاءِ اهڙا نوڪر ضروري آهن، جيڪي به ملڪري
روح آهن، تن مڙيني هر انسان جي مقدمي منجهن وٺندڙ
روح جو انهي مقدمي ۾ ڀيڻ ڦوڪڻ جي ويس ۾ بهرو ٿو وٺي،
سو اهي جهونو گلهنگار* هن ڀليت جي ضرورت آهي.
شيطان کان سواءِ، هي ڳجهارت بهي ڪين سگهندي. ڇو
ته انسان جلد ئي مست ٿيو هوي، تنهن مست کي ڏنگ ۽

* هي آهو پهريون نانگ آهي، جنهن ڏاڏي آدم کي
عدن ۾ گمراه ڪيو، نانگ ايليس جو روپ هو.
* جهونو گلهنگار ايليس جو نالو آهي.

اڙيءَ جي ضرورت آهي . نه ته انسان بهتيار عيش ۾ گم ٿي وڃي ۽ هي سنگتي جو آڏو ڏيانس ٿو، سو کيس آڏاري ٿو،
 ڦوٽاري ٿو، هڪالي ٿو، سو آهي ديطان، جنهن کي آرام
 نه آهي۔ (لهرتن کي) پر توهين ڏٺي تعلقي جا هاڪ ٻٽ
 اوهين هميشه سڄا سوڻهن جو ديدار پسو، اوهان سدائين
 روشن ۽ وڌيڪ روشن ٿيندا وڃو! هي جيوٽ جا چوڌاري
 آهي، هيٺ به آهي ۽ مٿي به آهي، جا سدائين آهي ۽ چست
 آهي، ٻي انت آهي، سا اوهان کي ٻاهر جا پٽا پائي،
 سدائين خوشي بخشيندي . ۽ سڀ جيڪي چلائمان آهي، سڀ
 جيڪي انتوار آهي، جو من جي اڳيان موهيندڙ ساڍا پکيڙي
 ويٺو آهي، تنهن کي اوهين ويچار جي زنجير مان سدائين
 ماهر رکو.

(درٻار درخواست ٿي ٿئي، ۽ فرشتا وڃن
 ٿا هيا)

ميفٽو:۔ (اڪيلو) مون کي خوشي آهي نه آ؟ هڪي
 ڪڏهن ڪڏهن ملي سگهان ٿو؟ ڪهڙو نه فضيلت وارو آهي؛
 مونکي هي اسانجو نڪ پڻو سردار قدري پسند آهي . ڏس ته
 ديطان سان به هاڻ ويهي ڳالهيون ڪيائين؛

رات جو سمو

(هڪ اونچي ڪمان واري همدي ڪولي آهي، جنهن ۾
سيز جي اڳيان فائوسٽ ويٺو آهي.)

فائوسٽ :- افسوس! ڪهڙو علم مون ڇڏيو فلاسفي، قانون،
طب، ۽ ٻن ڳوڙهي علم الاهيءَ ۾ پئي مٿو هنيو اٿم، ڪيڏا نه
جوش ۾ پرڃي پورهيا ڪيا اٿم. نتيجو آخر ڪهڙو آهي! وڏي
ٻوڪ وانگر آهيان — بيهودن ڪتابي بوجن جي ٻٽ — . اجهو
آءُ هت ويٺو آهيان، هن منهنجي مدرسي ۾ ڪيڏو نه منهنجو
نالو آهي. سڀ مونکي هڪ اچرج ٿا سمجهن. جي تون
عالم آهين، حڪيم آهين. گذريل ڏهن سالن کان،
مون پنهنجي شاگردن کي پئي پڙهيو آهي. اٽڪلي اکرن
سان پئي سندن من مڙهيا اٿم ۽ هاڻ آءُ انهي منزل تي پهتو
آهيان، جتي ائين ٿو سمجهان ته ڪنهن به ڳالهه جو ڄاڻ ٿي
نٿو سگهي! هي خيال منهنجي اندر ڪي ساڙي رهيو آهي. رواجي

حڪيمن، مصنفن، مولوين ۽ فيلصوفن انسان مون وڌيڪ علم
 پڙهيو آهي، هر ڪنهن علم جون اونهايون مون ڳولهيون آهن؛
 پير ۽ ٻيا وهر مون کي ڪين ٿا آزارين، نڪي ڪي مون کي
 ڪنهن روح يا شيطان جو ڊپ آهي، پر منهنجي دل جو آرام
 سڀ ڦٽي پيو آهي. جيڪي به مون ڄاتو ٿي، يا ڀانيو ٿي ته
 ڄاڻان ٿو، سو مون کي هاڻ بي معنيٰ ۽ ڪوڙو ٻيو معلوم
 ٿئي. دل ۾ اها جا آمد هير ته پنهنجي وقت ۾ آءُ انسان
 ذات کي علم بخشيندس ۽ اونهي منزل تي آئيندس، ما آمد به
 مري وئي آهي.

ٻي ته دنيا جي مون ڪا به خوشي ڪانه ورتي، نه اختياري،
 نه درجو، نه خزانو، ڪا هڪڙي خوشي مون ڪانه ورتي،
 باقي جيڪا علم جي خوشي، تنهن ڪمان به مان رهت
 ٿي رهيو آهيان. آءُ جي ڪٿي ڪنو هجان، ته به ڪنو به ڪو
 هين رهي سگهي؟ انهي ڪري هاڻ آءُ جادوءَ کي لڳي ويو.
 آهيان، سخت ۽ تحمل واري همت مان، علم غيب کي جني
 ويو آهيان، انهي لاءِ ته مون کي ڪنهن روح ڪان آهي
 اونهيون حقيقتون حاصل ٿين جي ٻين کي نامعلوم آهن، جن
 ڳجهارتن تي مهر لڳل آهي. اهي ڳجهه ٻائي، پوءِ تعليم ڏيڻ
 شروع ڪندس، جنهن جو مون وٽ حصو هينئر نه آهي.

اڙي، زمين جي اندر ڇا آهي، تنهن تي هڪ واريءَ رڳو
 ڪا نظر هڻي سگهان، ۽ سندس اونداهي تري جو پتو لهي سگهان!
 جيوت جا ڦٽندڙ ٻج ڇر ڪان اڳڙ ڏسي سگهان، ۽ قدرت جي مخفي

ڪارروائي صحي ڪري سگهان! پوءِ هي بي آرامي پيدا ڪند،
تپ لهي وڃي.

اي سونهن پريا چنڊ! اها، شال تنهنجا وٺندڙ ترورڙا منهنجي
دڪي پيشاني تي آخرين دفعو چمڪن! گهڻي دفعا هن ميز جي ڀر
۾، اڌ رات جو، مان تنهنجي روشنيءَ خاطر اڪيون کڻي وٺيو
هوندس، ان ڳڻ دفتر آڻلائي ٽڪجي پيو هوندس، پوءِ ڪتابن
جي ڍڪڻ ۾، ڪاغذن منجهه مابوس ٿي رهيو هوندس. ان
اڪيلائي وقت، تون دوست، جو اواهرن جو واهرو آهين،
مشڪندو اندر ٿو اچين، ۽ پنهنجي مٺي منهن مان آڌت ٿو ڏين.
اڙي جيڪر ڪنهن آتاهينءَ چوئيءَ تي، تنهنجي روشنيءَ ۾ پيو
رهان، ته واه واه! جبل جي غار جو ڪرد، روحن سان گڏ آڪاس
۾ پيو تران، خيال جي پورهيو کان، دل جي مايوسيءَ کان، ۽
ان ڄاڻ کان، آجوت ٿي هوان؛ تنهنجي سرر ماڳ ۾ پيو غسل
ڪريان، ۽ من جي صحت ۽ آرام حاصل ڪريان.

افسوس! ڇا اڃا آءُ هن موڪليءَ ڪوٺيءَ ۾ آهيان، ڇا
ڇت موڙي، جهونن ڪتابن هان پري پئي آهي، جن کي
ڪينئان ٽڪي ويا آهن. رڳو آهن شيشا، اوزار ۽ ڪچرو.
ڇا فائوسٽ، اها آهي تنهنجي دنيا! اڃا پيو تون ڇهندين ته جو
تنهنجي بيمار دل ٿي هيئن دڪ دڪ ڪري، تون زنده دنيا
کان پري ٿي هنن سٺن ٻرزن ۾ اچي گهاريو؛ وٺندڙ نظارا جي
ڌڻيءَ انسان لاءِ جوڙي انسان کي بخش ڪيا آهن، تن کي
چڏي، تو اچي، حيوانن ۽ انسانن جي هڏن تي پاڻ پتوڙيو

آهي. بس، بس. ڀري، ڀري. هن تي هٿ ڏيو. ”
 جي ضرورت آهي، هن ۾ جادوءَ جا ٻُڌا آهن، هي ئي
 منهنجي اوٽ ۽ منهنجو آسرو ٿيندو. اي فائو، منهنجي آڱاڻ
 هينئر تارن جا پنڌ به کڄها ڪين آهن. بس تون هان قدرت
 جو من لهي سگهندين، بس بس، تون هنن جادن جي نشانين
 اڪرن، گولن ۽ ليڪن تي ويهي ويچار ڪر. اچو تڏهن اوهن
 روحو جي سونگي ٻُڌو ويٺا سي اچو، اچي سونگي جواب ڏيو.

(نستراڊم جو ڪتاب ڪولي ٿو ۽ ڪُل عالم جي نشاني
 ڏسي ٿو ته سندس ڪٿات ڪلي پيا آهن.)

حيرت! ڪيئن نه ڀل ڀل ۾ ئي منهنجي حوالن ۾ نئين
 حياتي پوي، سون ۾ وري ٿي جواني، جي ڀر ۾ ڦٽي، منهنجي
 رڳ رڳ ٿي وري موج ۾ اچي. ڇا ڇا، جنهن هي ڪتاب
 جون نشانين لکيون، سو ڪو بلائڪن سان هو ڇا؟ منهنجو
 روح هينئر راحت ۾ آهي، منهنجي چنل دل هينئر خوشي ۾
 پُر آهي. هنن جادوءَ جي ليڪن سان، قدرت جون کڄهون
 طاقتون ٿيون ٻڌيون ٿين. ڇا آءٌ به ڪو تڏهن ڏيو آهيان؟
 ڇا، انسان جي فنا نظر ۾، روشنيءَ جو ههڙو جلندو جهلي
 سگهي ٿي. هي ساليئا اڪر ڪهڙا نه صدا آهن، قدرت منهنجي
 هر ڪا ڪارروائي منهنجي اکين اڳيان ٿولي رهي آهي. ڇا
 هي جلويدار ديدار سڄو آهي؟ تڏهن سڀني جا قول ٻڌرا آهن،
 جن جي معنيٰ آءٌ هيترو وقت سمجهي نٿي سگهيس:-

روحن جي جهان کي، ڪڪر ڍڪي نٿا سگهن، انسان
 جي اک جهڙي آهي، ڏسي نٿي سگهي، انسان جي دل سُل
 آهي، لکي نٿي سگهي، تون جو ڄاڻڻ ڏرگهرين ته هي ڇا آهي.
 ”ڌرتيءَ جي دل کي، صبح جي لالڻ ۾ ڌوءَ جي پيرن
 ڌرتيءَ جا داغ سڀ غائب ٿي وڃن“

(وري ۾ ڪُل عالم جي نشاني کي ڏيان سان ڄاڻجي ٿو)

اچرج ! ڪيئن نه هي جادو، قدرت جا مخفي طريقا ٿو
 تنهنجي اکين اڳيان پٿرا ڪري : ڏس ! سڀ شيون، هڪ ٻئي
 سان، مليون ۽ پتون آهن. هرڪا پنهنجو وجود ٻئي کي ڏئي ٿي، ۽
 سڀ واري سر هڪ ٻئي تي آڌار رکن ٿيون. عرش جا ڪاروباري
 هيٺ لهن ٿا، وري عرش ڏي ورن ٿا، ترن، گُٽجن، اُٺجن،
 چڙهن، ٻڏن، ڪن ٿا. هرڪو هر ڪنهن کان وٺي ٿو، هر
 ڪنهن کي ڏئي ٿو، هرڪو سون (جوت) سان پرڃي ٿو. هوا
 ۾ زنده لهرجي اُٿل آهي، سُڪ جو ماءُ ڪڇي ٿو، هر جاءِ
 تي هي انت سانت آهي !

واه واه. ڪهڙو نه ديدار - هر رڳو نماه ڇا - انسان جي
 دل تي حد قدرت کي پاڪر منجهه پري سگهي ٿي؟ هاڻيءَ جو
 چشمو، ڀريو پيو آهي؛ هر جاءِ تي ساڳيو آهي؛ ڪشادي آسمان
 کي، ڀرپور زمين کي، ۽ هرڪو ٻيڙائي جو منجهس وسي ٿو،
 تنهنجو آڌار آهي، تنهنجي خوشي آهي.

اڙي اهيءَ مسئل دل جي توکي کڻي ويجهو سمجهي!
 هالڪه جيان هيءَ دل نمائي توڏانهن وڙي ٿي؛ مٺي آب حيات
 ترقي ٿي، تنهنجي مادري ڇاتيءَ ۾ گذارڻ گهري ٿي. جنهن
 تسلي جي مونکي طلب آهي، سا مونکي تون ڏين ٿو، جنهن ڪڏي
 جي مونکي پڪ آهي، سو مونکي تون بخشين ٿو.

(سي آراسي ۾، نسترادر جا مٿا ورائي ٿو، تان جو
 سندس اک، ڌرتيءَ جي روح جي نشانيءَ تي ٻري ٿي.)

هن نشانيءَ جو اثر وري منهنجي هن پست تي ڪهڙو
 نه ٿي ٿو! ڌرتيءَ جو روح. منهنجو سڀاڻو سا ڪيو آهي.
 اڙي تو وانگر آهي! ڪهڙو نه بي ڊهاڻيءَ سان آهي هي نشاني
 ٿو پڙهان، هينئر ئي ٻيو ڀاڻيان، ته نيون طاقتون حاصل ٿيون
 آهن. ائين ٻيو ڀاڻيان ته چڻ شراب سان منهنجو مٿو ٻاءِ وانگر
 ٿو ٻري؛ مونکي ڪهي، هاڻ ڪهي، جوشيلي زندگيءَ ڀلي دنيا جي
 چرپائي مونکي وٺي وڃي. آءٌ ٻيو ڀاڻيان ته، منهنجي روح
 منجهه طاقت ٻڌا ٿي آهي، مون ۾ هينئر اهڙا خيال آڻيا آهن،
 جو آءٌ ڀاڻيان ٻيو ته ڌرتيءَ جا ٻوجا کڻي سگهندس — گناه جا
 توڙي ثواب جا. آءٌ طوفان جي قوڪ سان، جڏهن جو ٿي سگهندس
 ۽ جتي ٻوڏ پنهنجا ڏند ڪرڻي ٿي، اتي آءٌ لهن ۾ گهري
 سگهندس.

هه، هر هي ڇا ٿو ٿي، چوڌاري مردي، ۽ ڪارنهن ٿي
 وڃي آهي، ڇنڊ ڀڻجڻا ترورا واپس ورتا آهن! ڏٺي جي

در اڪندڙ روشني هئي ڏٺي؛ جهڪي ٿي وئي، ۽ سري وئي .
 آءُ پنهنجي مٿان، آسمان مان، ڪا سڀا آيو پيدا ڪندڙ هيت،
 هيٺ ايندي ٿو ڀاڙيان؛ جا منهنجي خون کي پگهارِي، رڻ ڪيو
 ڇڏي؛ تون آهين، ڌرتي جا روح تون ويجهو آيو آهين ۽
 منهنجي مٿان، پيو واسو ڪرين. روح! منهنجي اکين اڳين
 پٿرو ٿي. — ڪيئن به منهنجي دل ڌري ٿي، منهنجا خيال
 حيرت ۾ پوسائجي رهيا آهن. منهنجو هر ڪو حواس ۽ هر ڪو
 جذبو ڇڪيو ٿاڻو آهي، تون پٿرو ٿي ته تنهنجي مرحبا ڪن.

روح، منهنجي دل، منهنجي دل توکي اڀريل آهي.
 تون پٿرو ٿي. انهي پٿرائي جي بدلي تون ڀل هي ساء
 وٺين، هر مون کي تنهنجي شڪل ضرور ڏسڻي آهي.

(ڪتاب جهلي ٿو، ۽ روح جي نيشاني آڇاري ٿو؛ ڏسي
 ٿو ته هڪ ڳاڙهي روشني ٿي پري ۽ ڳاڙهاڻ ۾ روح ٿو ڏسجي.)

روح. — ڪير ٿو مونکي سڏي؟

فائوسٽ: — (منهن ڦيرائي) هيٺ جي شڪل، پري ٿي!

روح: — منهنجي ڏورانهين ديس مان تو مونکي پٿرو
 ٿيڻ لاءِ مجبور ڪيو آهي، تو مونکي چوڻي هيٺ آندو آهي؛
 مونکي آتان زبردستيءَ سان گهليو اٿين ۽ هاڻ —

فائوسٽ: — مان ڏڪان ٿو، پوءِ ۾ ڏران ٿو.

روح: — منهنجي منهن ڏسڻ لاءِ منهنجو آواز ٻڌڻ لاءِ

تون ماندو هئین، آتو هئین، تنهنجي هيءَ جو زور ڀريو حشر
 بومونڪي تووٽ نمائي. آءُ هتي حاضر آهيان — هسره
 هتي. ڪهڙي ڊپ توکي ورتو آهي؟ توکي — جو تون،
 انسان ڪمان وڌيڪ آهين — اهڙو جبرو جيؤ ڪهڙو آهي،
 جنهن کي هٿ آهي امان روحن کي سڏ ڪرڻ جي؟ اهڙو
 جڳو ڪٿي آهي، جو ويڙهي، رٿي ۽ پنهنجي دنيا ٻڌا ڪري
 سگهي. ڦاٽوسٽ تون ڪٿي آهين؟ تنهنجا آچار هئا، جي گيهڊ
 جيان مون وٽ پهتا؟ ڇا تون آهو سا ڳيو آهين، جنهن جا حواس
 هينئر اهڙو ته خطا ٿي ويا آهن جو ساد منجهي ويو اٿس،
 اڙي جسمي سرنڌڙ ڪيٿان!

ڦاٽوسٽ: ٻڌا ڳاڙها روح، آءُ توڙي ڏڪان ٿو، آءُ آهو
 آهيان، مون توکي سڏيو، آءُ ڦاٽوسٽ آهيان، تنهنجو شرڪ
 آهيان.

روح: آءُ آهو آهيان، جو زندگيءَ جي لهرن ۾ هل
 هل جي طوفان ۾، ڪر جي جذبي ۾، باه ۾، هوا ۾، هتي
 ۽ هتي، هلان ڀڄو ۽ رلان ڀڄو. ڇهر ۽ موت، اٻار سمنڊ،
 جنهن جي موج هميشه لڳي پئي، انهن مڙني مٿان، ۽ مڙني
 هي هيٺان، حياتي جا ڦهرا آءُ ٿو آڻاريان، آءُ ٿو آڻيان.

ڪال جو آڏاڻو، بنا ٻهڪ جي، آءُ ٿو ڦيرايان،
 سائينءَ سَنڊو، جيوت - جيوت، آءُ ٿو آڻايان.

ڦاٽوسٽ: تڙ روح، تون سدائين ڪشادي جهان جي

کرد سو قربن، آء ٻاڻڪي ڪهڙو نه تنهنجي ويجهو ٿو پانيان.

روح :- اي انسان، تون آتما آهين، جنهن کي تون
نڪين ٿو، نه مان. (ڪم ٿو ٿي وڃي)

فائوسٽ :- (مونجهاري وس ٿي) تون نه! تڏهين ڪير؟
آء! ڏٺيءَ جو ٻاڳو! ۽ بلڪ تو جهڙو نه!

(ڪڙڪو ٿو ٿي)

ڪرست جو قسم، هي چوڪر منهنجو شاگرد آهي، اجهو
آيو آهي منهنجي هوائي زمانن کي نيڪالي ڏيڻ. بس هن
جي اچڻ تي، منهنجي حواسن اڳيان سڀ غائب ٿي ويو.
(شاگرد ڪجهه ڪائنس پڇي هليو وڃي ٿو)

اندر جو آزار

فائوسٽ جي اندر ۾ مونجهه هئي. فائوسٽ ٽٽڪي رهيو هو.
۾ جيوفاسٽ هي من کي وڪوڙي رهيا هئا. سندس آتما
جو لاڙو چڱائي طرف هو، هو دنيا جا رواجي ڌنڌا ڦٽا ڪري،
علم جي پٺيان لڳو هو. پر فائوسٽ جي ڳولا من جي هئي،
هن جي تلاش دماغي هئي. دماغ آها شيء آهي، جنهن جو
واڌارو ضروري آهي، پر انهيءَ سان گڏ جڏهين انسان ٻڏي
ڪلي، هن جي اندرين جوت جاگي، تڏهين هن کي آزار اچي.
اها ٻڏي، اها اندرين روشني هن کي تڏهين ٿي پرايٽ ٿي،
جڏهين هو پاڻ ٻئي کي ڇڏي، سوارٽ کي ترڪ ڪري ٻاڻڪي
هرمارٽ ۾ داخل ڪري ٿو. فائوسٽ رواجي آتما نه هو، هو

پر هو اڃا دماغ جي ڊونهي ۾ داخل هو. هو اڃا دل جي درياه ۾ ڪن گهڙيو هو. دماغ بلڪل ضروري شيء آهي. چو ته دماغ خود ارادي ۽ خود شناس کي ناهي ٿو. پر انهيءَ دماغ کي جذبن بصيرت (پڌي) حاصل ٿئي، تڏهن انسان سمجهي سگهي. اها نؤراني شيء جيسين هنڪي حاصل نه ٿي آهي تيسين هو ڪارهن جو پنڌ ڪرڻ ڪري، گدراه ٿي وڃي ٿو. علم ٻن قسمن جو آهي. هڪڙو علم سفيد آهي، اهو پنڌ راه راست جو آهي. ٻيو علم خوديءَ جو آهي، ڪاري جادوءَ جو آهي. اهي ڪارو ۽ اڇو ٻئي انسان کي لڳل آهن. هرڪو انسان وڏي مقدمي يا آزمائش مان لنگهڻو آهي. فائوسٽ جي اندر ۾ به اها ڦٽڪ هئي. ”ڌرتي“ جو روح جنهن جي جڙن مان انسان جو جسر ٺهيل آهي، سو فائوسٽ کي هيٺ ڪرائڻ لاءِ سنڀري آيو، پر فائوسٽ ۾ جدا ٻي نؤراني شيء، هئي، تنهن کيس آگاه ٿي ڪيو ته متان انهيءَ ڌرتيءَ جي روح جي پٺ ورتي اٿئي. توکي ڪهي ته تو ۾ جو آساني، نؤراني روح آهي تون ان کي وٺ.

قدرت جو اهو قانون ٿو ڏسجي، ته هر هڪ انسان، کي آزمائش جي باه مان لنگهڻو آهي ۽ پوءِ هو پاڪائي جو پنڌ ڪري ٿو. فائوسٽ کي به انهي باه مان لنگهڻو هو. هو هاڻ انهي نازڪ منزل تي آيو هو جتي شيطان جو اثر هن تي غالب هوڻ تي هو. فائوسٽ پاڻيون هو ته بس پاڻ اچي ڪوئيءَ ۾ دنيا کي ترڪ ڪري ويٺو، ته مٿس دنيا جو اثر هوندو ئي ڪن،

”فستراڊر“ جي ڪتاب ۾ ڪل عالم جي نيشاني ڏسڻ سان، هن ۾ جيڪا ڦونڊ پيدا ٿي هئي، تنهن ۾ ڀانيون هوائين ته بس مون وڏي وٽ حاصل ڪئي، هر ٻيو جڏهن ڌرتي جو روح مٿس غالب پنڄي ويو تڏهن بيحد پشيمان ٿيو ۽ اڪيلائپ ۾ پڪارڻ لڳو:-

ڌڻيءَ جو هاڃو! مون ڀانيو هو ته ڌرتي جي اسٽول چڪو ڪان، هري ٿي سو ڪير اوسا ۽ دهنس، ۽ آءُ ههڻا سڀيءَ جو پتلو ڪن آهيان، مون آڪاس جي جوت پراي ڪئي آهي، مون سڄي جو درس ڪيو آهي، بس آءُ فرشتن کان مٿي چڙهيو آهيان. قدرت جي لهر مون ۾ چست هلڻ لڳي هئي، تڏهن آءُ قدرت هلائڻ لڳس.

(اڙي، چو، انسان هر ڳالهه ۾ اعليٰ ڪين آهي!)

افسوس هڪ ڀل ۾ اعليٰ، هڪ ڀل ۾ عبد. آءُ وري به اڀي آراسيءَ جو شڪار ٿي رهيو آهيان. ڪو ڪونه آهي جو سونگي سمجهاڻي ته آءُ ڪهڙي ڳالهه ڪان هاسو ڪريان! اندر ۾ چڪ ٿي آئي. بس آءُ هاڻ ڪي ڇڏي ڏيان؟

افسوس، انسان جي آتما ۾ ڪهڙي نه، پوتر ٿاڻي آهي، ۽ ۽ غير ۽ لڳو رهي ٿو.

جڏهن آميد جي تازگي ٿي آئي، خيال جو پڪي پنهنجا پَرَ چوٽ ٿو پکيڙي، ائين ٿو پانڻي ته منهنجي ڪشادي پکيڙ هيٺ مارو ۽ هماند سماجي ويو آهي. هر جڏهن سدس

نصيب منهن ٿو موڙي، تڏهن انسان لاءِ ننڍڙي ڪنڊ
ڪافي آهي. حياتي جي عجب چڪر ۾ جا به شيءِ اسانکي
پياري هئي، سا لٽيو پوي! ڇاتيءَ ۾ چلتا اچو پنهنجو آ ڪيرو
ڪري، بي آرامي سان وليو جهولي ۽ سڀ آرام نڪريو وڃي.
گهڻو سور اندر کي لڳيو وڃي، تان جو سڀ خوشي ۽ آرام
گم ٿيو وڃن. هوءَ روز بروز ڪنهن نه ڪنهن نئي ڪيڏ
سان طبيعت کي آزمايو وڃي. گهر ٻار، زال، سڀ باهم،
زهر، ۽ خنجر وانگر ٻيا پاسن. ٻيون مصيبتون، جي اچن به
ڪين ٿيون، ته به آرام ڦٽايو ڇڏين. نه نه آءُ ڪو ديوتائن
جهڙو ڪين آهيان؛ نه! آءُ ته ڏڪان پيو؛ آءُ ته سمجهان
ٿو ته آءُ ڪين جهڙو ڪينئون آهيان؛ ڪينئون آهي به، مٽي،
رهي به، مٽي ۾ ٿو؛ اتفاق سان ڪو پير لڳي ويس ته نابود
ٿيو وڃي.

هي مڪان جتي آءُ رهان ٿو، سو مٽي ڪين آهي؟ هي
قيد خانو، مونکي ڪهڙي حياتي ٻيا خوشي بخشيندو؟ هي
منهنجي بيمار اک، جوڏاڻن ٿي نهاري، تڏانهن رڳو ڪٿان
جا ڍڳ لڳا ٻيا آهن، هڪ ٻئي مٿان ڪتاب جاري تي چڙهيا ٻيا
آهن، اهي به مٽي آهن. ڇا آهي حياتي، فقط هڪ مرض آهي.
هن مٽي ۾ رهي، منهنجو تن ۽ منهنجو من، ٻئي به ٿيو هون.
مونکي علم منجهان وريو ڇا. هي علم جا اوزار سڀ مون
تي لٽولي ڪين ٿا ڪن!

اوهين وڳيان جون ڪنجنون، آءُ قدرت جي دروازي وٺ

اوهان جي مدد لاءِ ٻيڻو آهيان، پر دروازي تي ستري ٻهل آهي،
 ڪلف اهڙا ته ٺاهو لڳل آهن، جو ڪن نه ٿا. تڏهن هن
 جفا ڪشيءَ جو سود ڪهڙو؟

تڏهن جيڪي مون وٽ وڃي پهچو آهي سو چو نه آءُ
 آڏائي موج ڪريان. جيڪي ماڻهن کان ورثو مليئي سو خوب
 آڏاهن انهي ريت ئي انسان، ڪنهن به شيءِ کي پنهنجو ڪري
 نوسڪهي. جا شي ڪم نٿي آڻجي سا انڪڙيو هوي؛ جا شيءِ
 ماڻجي نٿي سا هوجو ٿيو هوي.

فنا جي شيشي

فاسٽ ويچارن ۾ غلطان آهي: ڪڏهن هيٺ ڪڏهن مٿي.
جڏهن منجهس مڃندي ٿي وڃي، ڪڏهن جوش ٿو اچي، ته ڪڏهن
مايوس ٿو ٿئي، اها چٽا پيٽي سندس اندر کي ماريو ڇڏي. آخر
جڏهن بلڪل ڪڪ ٿو ٿئي، تڏهن نظر وڃو ننڍيءَ شيشيءَ تي
هريس، جنهن شيشيءَ ۾ آها شيءِ پيئي آهي، جا وٺڻ سان
بت جا بند خلاص ٿي سگهن ٿا، موت جي ملڪ ڏانهن انسان
در ۾ روانو ٿي سگهي ٿو. فائوسٽ نا آميدي جي ارواءَ ۾
غرق آهي ۽ ڪنهن وقت انهي شيشيءَ کي هٿ ۾ ٽوڪڻي
۽ چوي ٿو:-

”اي شيشي، پياري شيشي! آءٌ تنهنجي مڙها ٿو ڪريان،
آءٌ تنهنجي عزت ٿو ڪريان، تون ئي ڪماليت جي پيدائش آهين.
تو ۾ منهنجي آخرين آسيدا هي.“ تون منهنجو واهرو ٿي، سڄي سنگت
ٿي، تون پنهنجي پراڻي خاوند کي انڪار ڪيئن ڪندين؟! توتي نهارڻ
سان، سور مائو ٿو ٿئي، جنهن جي ٻار مون کي جهڪائي ڇڏيو هو،
سو ٻار هاڻ گهٽ ٿو پائنجي. توکي ٿو هٿ ۾ کڻان،
تون ئي وفادار دوست آهين. توکي هٿ ۾ کڻڻ سان، اندر

هي جڏجا منهنجي جدوت هي شڪتين کي ڪا ئي رهي هئي،
تنهن جي جاء تي هينئر آرام آهي، منهنجي جيءَ تي جا سورن
سوح ڇاڙهي ڇڏي هئي، سا سوچ هاڻ لهندي ٿي وڃي. آءُ
ٻيو ڀاڻيان، ته حياتي ۽ سوجهرو منهنجي اکيان سا ڪر جيان ٻان
ٻڪڙيو بيٺا آهن، ۽ روشني جي چمڪ سان، مونکي چون ٿا ڀلي
آءُ. منهنجي پيرن جي ڀر ۾ هي سمند روپي شاندار آري لڳي
پيشي آهي؛ مونکي مرڪ - ن نيند ٿي ڏئي ته آءُ — ٻيا به
ڪنارا آهن، ٻيا به آسمان آهن.

ڏسو! اگنيءَ جو رت آهي؛ جو آهستي ٿو هيڏانهن اچي؛
اندر منجهه آهي ٿا آڏاڻ جا آڏا آڻن؛ جي هن مٽي جي
ٻالڪ کي آزاد هوا ۾ ڪنيو ٿا وڃن. آءُ ائين ٻيو ڀاڻيان ته
منهنجا بند اجهو سا خلاص ٿين. اگني نوان ديس ڏسو!
اگنيءَ جو رت آهي؛ جو آهستي ٿو هيڏانهن اچي، اندر منجهه،
آهي ٿا آڏاڻ جا آڏا آڻن؛ جي هن مٽي جي ٻالڪ کي آزاد
هوا ۾ ڪنيو ٿا وڃن. آءُ ائين ٻيو ڀاڻيان ته منهنجا بند اجهو
ٿا خلاص ٿين. اگني نوان ديس آهن، نوان مارگ آهن، جتي
ست جي ڪار هلندڙ آهي. شڪليون پيشيون آهن جنجو اڻو
اڃا نه ڪيو ويو آهي. چوڌاري حياتيءَ جو ڀنڀار ڀرپور آهي؛
ايشوري آند آئنت آهي!

ڇما تون ڪيئون آهين؛ هو به ههڙو آند توکي
بخش ٿيل آهي! تڏهين تون رکيو ارادو ڪر، ته اهو آند
تنهنجو آهي. هاڻ تڏهين موڪلاءَ موڪلاءَ سڄ کان؛ مهربان

سج کان ۽ هن مرڪندڙ زمين کان: وڳو هڪ ٻل، فقط هڪڙو،
 پوءِ اڀري ٿو ٻيو جنم ا جت ٻيا ٿا موت کان ڊڄن، تون آت
 جيوت کي پاء، پنهنجي طاقت جي ساپ وٺي، پڇ بند، پڇ بند، مڪت
 جو دوار تون ڪشادو ڪول. منش ٿي، منش ڪرر مان
 چئو ڏيکار، ته منش آتما ۾ ايڏي سمر ٿي آهي جو ايشور جي
 اکي سنمڪ ٿي سگهي ٿي، ۽ جهڪي ڪين ٿي ٿي: الله اي ڊيو،
 هن جي ستو سنمڪ.

متان ڏکيو آهن، هي مرض سڀ من جا آهن، هي اهڙا
 سڀ خيال جا آهن، جو ان هوندا اوڙاه ٿو پيدا ڪري، جن ۾
 ٻرين ۽ پوتن جون ڪيڪون ٿيون ٻڌجن: هي نرڪ سڀ خيال
 جو آهي ۽ جنهن نرڪ کي ڏسي ٿو، سو نرڪ به پاڻ آهي.
 هاڻ هٿ ڪر. لنگهي ٻڙ سوڙهي دروازي مان، جتي ناآميدي
 ستريءَ جيان پئي آهي: ڪو خوف ڪونه اٿئي!

ارادو ڪر. هن اوج سمي ۾، خوش مزاج ٿي، فتح جو
 آڻي قدم رکڻ، مضبوط ٿي، سڀ ڊپ آچلڻي ڇڏ. ۽ پوءِ
 پلي پاڻ کي چوٽ ڇڏ. — ائين جي ٿي پوي ته — ٿاه هي
 درياه ۾ پاڻ وهائي ڇڏا

اي تون صفا چمڪندڙ، ٻرائي وهائي، تون پلي آئين ۾!
 هاڻ ڪاريءَ وهڪ سان پاڻ کي پر: اهڙو منهنجو ارادو آهي!
 هي مون ملايو آهي، ۽ هيءُ آءُ پيشنڊس. هيءُ آهي منهنجي
 پوئين سرڪي هن جهان ۾، ارڻ ٿو ڪريان (جيءَ - وڏي)

جان سوڌي) صبح جي سج کي .

(پوالي تو چين تي رکي)

فائوسٽ اڃا پنهنجن چين تي پوالي رکي ڪنن ۽ ڪنڊ
 وڃندا ٻڌائين، فرشتن جي راڳ جا آواز ڪنن تي پيس، اهو
 راڳ جو ڪرست جي پوتر ڏينهن ايسٽر تي ٻڌو آهي . انهي
 غيبي راڳ فائوسٽ جي قتل هٿين تي ٺار وڌو . فرشتا چن
 انهي ڪوشش ۾ هئا ته فائوسٽ جي من کان هوجو لهي . هنڪي
 راڳ ۾ آئت ڏهن لڳا ته تون پاڻ نه ولوڙ، دل کي همت
 ۽ تسلي ڏي، دک لهي ويندو . ڪرست قبر مان اٿيو آهي .
 اهاڙ آنند جو پاڳي آهي . هنن جي ڪاڻ هيٺو مانديءَ
 ڌرتيءَ جو ٿڪ ۽ فالي انسان جون ڪشيون فاسوجود آهن . هنن
 هاڻ قبر جا سخت ٿڪ ڀڄي ڀڄي ٿا ڪيا آهن .

قبر قيد نه آهي

سائين اٿيو آهي

فائوسٽ جي دل تي وڏو آئت پيو . هو پاڻ کي چون
 لڳو: ” اها ڪهڙا نه مٽر آلاپ، سرڳ جا آواز! ڪهڙو
 نه سندن اثر آهي، خواهين چين تان، پوالي کي نه پري ڪيو
 ڇڏين! ڀلي وڳا هي سڀا ڪا ڪنڊ: پوتر ايسٽر جي آند ڏيندڙ
 صبح جي ٿا مارجيا ڪن . اوھين خواهين ۾ ڀرپور فرشتا،
 اوھان جي آلاپ مان آئت جي ڦارا وھڻ لڳي آھي . اھو راڳ
 جو ڪنھن وقت فرشتن قبر جي چوڌاري اڌ رات جو ڳايو هو
 جنھن ۾ ھڪ ٺٺي مڪتي جو انجار ۽ ٺاٺي ھئا .

(وري شبد ٿو پڌي . استريون ٿيون گڏين .)

* استريون :- چنڊن مان هڪن کي پوريوسين ۽ سلسلسن
بالڪن ۽ شش پنهنجي مثل خاوندن کي دفن ڪيو، ڪفن ۽
وڙهي اسان کيس آتڻي ڇڏيو، پڻ منجهه اسين موليٰ آهونسين.
اڙي ڇا ڪريون ! ڪٿي لهون پنهنجي خاوند کي، خاوند هتي
ڪن آهي.

فرشتا ٿا ڳائين :- ساڳين آئي ڪڙو ٿيو، دڪ وڌيڪ
نه ڪريو، من جي ڦٽڻن ڦاسائن جي ڪوشش ڪئي، پر هو
آزمائش مان لنگهي ٻار پيو، اڳي کان اڳرو. آئند، آئند،
جيء ! آنت جي مها دڪ ۾، ڀرڀر، ڀرڀي ۽ قرباني منجهس
پٿرا هئا.

تير قيد نه آهي

ساڳين آيو آهي.

فائوسٽ :- مٿا ۽ سٽندرا لاپ، اوهين هت ڇا ڪرلهن آيا آهيو؟
ڇو اوهين هن اوندهه ۾ ڪٿل وٽ آيا آهيو؟ ڇڱو آهي ته
اوهين انهن کي آٿ ڏيو، جي ڪنهن نرم قالب جا لهرل
هجن ! آءُ اوهانجو منهنو سٺان ٿو، پر مونکي شرڏا ڪانه آهي.
ڪرامت ٻار آهي، شرڏا جو. آءُ ٻائڪي زوري انهي
منزل تي نٿو رکي سگهان جتي مها آئند جون خبرون ٿيون
پڌجن. آها ! چوڪرالي اوستا ۾ جڏهن خوشيءَ جو وقت هو،
هڪ ڀيري ايشور جي ڀرڀر جو مون تي وسڪارو ٿيو هو.

* استريون، جن ڪرست کي قبر ۾ پوريو هو.

سڀاڻ جو پوتر ڏينهن هو، سون ائين ٻانيو ته ڪجهارت جي
 پوتر چمي، ايشور مونکي ڏني؛ سون ۾ ان وقت هڪ تيز ۽
 آجهل آڪير پيدا ٿي، جنهن جي پروڙ مونکي نه پنڄي سگهي
 ته ڇا آهي. گھنڊن جي آلاپن ۾ آءُ اونهيون معنائون سمجهڻ
 لڳس. سون ۾ هڪ روحاني جوش پيدا ٿيو، آءُ اڪيلو ئي
 اڪيلو ٻين مان، ٻين مان هلندو رهيس. پوءِ گرم ڳوڙها
 چوٽ وهڻ لڳا، ان وقت سون لاءِ نئون جنم ۽ نئون جڳت
 پنڄي پيا هئا؛ اڄ جي گھنڊن جي آلاپن ۾ به بهاري جي آمد
 هئي ۽ هن آءُ وري به ننڍي هالڪ جيان ۽ جهوني سمجرتي
 منهنجي دلا کي ڳرائڙي پائي ويئي آهي، سون کي هي ڪم
 ڪرڻ کان منع ٿي ڪري.

(شيد وري ٿو ٿئي، جنهن ۾ شين ٿيا ڳائين) :-

جو پوريل هو، سو آيو آهي، قبر جا ٿاڪ ڪلي پيا
 آهن، موت ۾ نجيوت آهي. آيو آهي خاوند، مڪني ڏيڻ
 ڪاڻ جا ڳو آهي. آڳي ۽ آڳي، مٺي ۽ مٺي، چڙهندو رهي
 ٿو شڪتي آهار، آندڙ آهار. جوت جي تخت تي هو
 هينئر پراجمان آهي؛ هن جا پورهيا هاڻ سڀ پورا ٿيا، ڌرتي
 تي هنن جا شين اڃا آزمائش ۾ آهن، دڪن ۾ آهن. هالڪ
 ويهاري چنل چورا، آهون اندر مان ڪين ٿا؛ تون وئين،
 جوت ڏي، اسين آهيون اولده ۾.

(فرشتا ٿا شيد آچارين) :-

ڪرمت آهي آيو، سائين آهي چڙهيو؛ ڪال راج.

پورو ٿيو، ڪناه هائي ختر ٿيو. اوهين به هاڻ ڦرڻ وٺو،
ڪرمت جي آڳيا هاليو، شيطان ۽ ڪناه جي پٺڻ کان آجا ٿيو.

پنهجي جيوٽ ۾ هڪڙن جا نسر سڄو ۽ ٻريءَ کي پنهنجي
چاٽيءَ ۾ ڌاريو، غريبن کي دان ڏيو، ايشور کي آراڏيو،
نماڻا حلير ٿيو، هلش کي ڪيان ڏيو، اهڙيءَ ريت اوهين
ورٽو. ساڳين پيارو، سدا پيارو، حاضران حضور آهي،
ويجهو آهي ان ڏٺو.

فائوسٽ جي دل کي آت آيو. شيطان ايليس (ميفسٽو)
جو مٿس چايا وجهي رهيو هو ۽ جوڌ رڳي جي روح جو
روپ وٺي، ڪيس ڏوتاري رهيو هو، تنهن اثر کي آڏو ڏئي
جا فرشتا پنهنجي ڪار هلائي رهيا هئا. فائوسٽ جو ڳوڙو
من ڪجهه مڙيوئي هلڪو ٿيو. ان وقت ڪهڙا هائي، ٻاهر
نڪتو. سمجهائين ته هن ڪوئيءَ ۾ اثر آهيا آهن، چون ته
وڃي ڪا ٻاهر صفا هوا کاوان. ڏينهن هو ايسٽر جو، شهر جا
ماڻهو نوان نوان وڳا ۽ ڪي خوشين ۾ ٻاهر نڪري آيا هئا.
فائوسٽ گهڻن ڦرڻ لڳو، انساني جيوٽ جو نما، پن لڳو ته
ڪئن هرڪو مست آهي، نينگرين ۽ نينگر، عاشق ۽ معشوق
ڪي ڪهڙيون ٻيا ڳالهون ڪن، ڪي ڪهڙيون ٻيا رانديون
رهن. فائوسٽ گهڻندو رهيو، سندس من به هلڪو ٿيندو،
رهيو، هن جي دماغ مان جادوءَ جا غبار ڦري نڪرڻ لڳا،
فائوسٽ اڳرو هليو. آسمان جي صفائي، ۽ اها جي هير،
ڏينهن جي جوت جو جهلڪو، اهي سندس من مان، رات جي

سڀي وارا د ڪڏاڻڪ خيال ڪيئن لڳا. سيارو پورو ٿيو هو،
 بسنت شروع ٿي هئي، نديون ۽ نهرون برف کان آجرن ٿيون
 هيون. بسنت جي پيار پريءَ سرڪي، سايون ٻيون، تازيون
 ۽ آميد پريون ڏسڻ ۾ آيون. هر شيءِ ۾ حياتي پڪڙي لڳي
 هئي. ڏٺائين، ته ڳوٺاڻا ۽ ڳوٺاڻيون پيا جهمريون پائي نجن.
 پاڻ وڃي سائڻ رليو مليو. ڳوٺاڻا ڏاڍا خوش ٿيا ته ڊاڪٽر
 فائوسٽ اچي اسان سان ڳالهايو، اهو ته اسان کي خوف ڏٺائين.
 سڀني اچي سندس چوگرد مڙيا. هڪ ٻئي کي آسپسون، دعائون
 ڏيڻ لڳا. فائوسٽ جو من پرڄي آيو، ڏٺائين ته هي انسان
 ڪهڙا نه اوجھ ۽ دل وٺندڙ آهن. وري به کين آسپس ڪيائين:
 پر ڀڃتا جا ٿورا مڃو، امين ته سڀ هن جا ڀائرا آهن.
 سڀ آسپسون انهي کان ٿيون اچن جو انسان جو دوست آهي.
 سائهن کان موڪلائي وري به فائوسٽ اڪيلائيءَ ۾
 گھڙي لڳو. قدرت جو نظارو ڏسندو رهيو:

واہ! هي نما همارو وقت اڪئن نه سرخاڻ منجه ڳوٺاڻيون
 جهوپڙيون سهڻيون ٿيون ڏسڻ ۾ اچن، چوڌاري ساوا وڻ اٿن،
 هر هڪ جهوپڙي کي پنهنجو باغڙو آهي. سڄ هائي لهي ٿو
 وڃي، ڏينهن مري ٿو وڃي ۽ ٻاهران ائين ٻيو ڏسجي ته ڏينهن
 سان گڏ سڄ به وڃي. پر نه سڄ آهي، هينئر به پنهنجي جوت
 ڏئي ٿو. اڙي مونکي به اهڙا پر هجن ته آءُ زمين کان مٿي
 ڪڍي سندس پٺيان ويجهو ويجهو لڳان! پوءِ جيڪر مٿل دنيا
 کي همارو جي سدبوي سرخاڻ ۾ جهلڪندو ڏسان، ٽڪرين جون

حریتون چمکنديون ڏسان، مائريون آرام ۽ روپي نهر مانت ۽
 ٻيان آسمان ڏي آءُ آڏامندو آڏامندو وڃان، ڪو به آٿانهون
 جبل منهنجي ڇاتي مٿي کڻي، مونکي بهاري نه سگهي.

ڏس! اجهو هينئر اوچتو سمنڊ تي جوت جهلڪا ٿي ڏئي،
 ۽ ڏينهن جو ديو تا اندر ٿو وڃي. مون ۾ ائين ٻاونا ٿي پيدا
 ٿئي، آءُ اڃا به سرگ جا پيران ٿو ڪٿان. اڃا به هنن جي
 امر جيوت ٿو پيئان. ڏينهن مون اڳڏسان، رات مون پٺيان،
 آسمان مون مٿان. اڙي... ٻهرا ڇا هي سڀ طلسم هو!
 ٿوري وقت جو چٽڪو هو! ويو هليو. افسوس! هن بت کي
 هر ڪونز آهن، جو آڏاسي ڌرتيءَ جي بند کان آجو ٿئي، ۽ پوءِ
 آتر پکي مٿس ڪندو رهي. ته به هرڪو مٿس قبول ڪندو ته
 ڪو ٻيل هي اسانجو آتر پکي به آڏاڻل لڳي ٿو، اسانکي مٿي
 چاڙهي اڳتي ۽ مٿي کڻي هلي ٿو ۽ پوءِ ٺيلي ديس ۾، آڪاس
 پکي خوب ٿو گيت ڳائي، آٿانهن ڀرپڻن جي خوفناڪ چوڻين
 جي سنوڀري وڏن مٿان، عقاب ٿو ٻڙ ٻڪري ۽ چوٽيءَ تي
 چڙهي، ڪونج ٿي گهر کي ويجهو ۽ ويجهو وڃي.
 افسوس! هيءُ آڪاسي موج رڳو ڪا ڪن ٻيل جي آهي.
 افسوس هاڻ ڌرتيءَ جي ٻاٽار ۾ آهيان. ڇا ڪريان! منهنجي
 دل ۾ اندر به جو ٿا وسن. آئي سڀ بي آراسي آهي.
 هڪڙو جهو پئي سان ٿو خاوندِيءَ لاءِ لڙي، هرڪو پئي جي وس
 ڏاڻ ٻاهر نڪرڻ لاءِ ٿو چٽا پيئي کائي. هڪڙو نيچ ڌرتيءَ
 جي نقساني خوشين ۾ ٿو لهي رهي، ۽ ڇهيو اوي. ٻيو

پاڻي ته پنهنجي آدي هڪٿي سان، ڌرتي تان مٿي آسمان ڏي
 آڏامان، جو آسمان سندس نچ گهر آهي، آهائو ڏيس آهي،
 جنمي اڌڪار آهي، اڙي! سج بهج واپوءَ ۾ جيڪڏهن آهي
 ديو آهن جي ڌرتي ۽ آسمان جن وچ ۾ شاندار ڀرن سان وڇون
 ڦرن ٿا ته اي ديو پنهنجي سون ورن سڳند ڀرئي ڏيس مان
 اچو، مون کي به پاڻ سان نڙو جيوت ڏي نيو. اڙي! مونکي
 به ڪو جادوءَ جو جُبو هجي جو پاڻ سان آڏو ڏورانهن ڏيهن
 جو مٿو ڪري سگهان، ته پوءِ جيڪر ڪئن نه آڏو شهزادن جي
 شغل کي، هاهن جي دٻڻي کي، تهج ڪري سجهان.

فائوسٽ پاڻ سان هي ڳالهون ڪندو گهر وريو. رات
 ٿي ويئي هئي، فائوسٽ جي منجهيل من کي هاڻ ڪو آرام
 ڪهندو هو، سو سوئڻ لڳو. ڪنهن وقت واٽ تي ڀريان ٻين
 جي ساون ڪائن ۾ پانيائين ته هڪ ڪارو ڪتو آهي. فائوسٽ
 کي خيال ٿيو ته هي ڪارو ڪتو آهي يا ڪا ٻي شيءِ آهي؟
 ڪٿي نانگ وانگر ٻئي ڦيرا ڏنا. جئن ٿي ڦيرا ڏنائين تن
 ڦيري ڦيري سان فائوسٽ کي ويجهو هوندو ٻئي ويو. فائوسٽ
 ائين ٻئي ڏٺو ته هن ڪٿي جو جنهن هٿ تي ٻي لڳو تنهن
 هٿ تي ٿي ٻاءُ جون چنگون نڪتيون. هر شڪل ۾ ته ڪتو
 هو. فائوسٽ دل تي هٿ رکي چوڻ لڳو: پانياڻ ٿو ته هي
 ڪتو جادوءَ جا سنڀا ڏاڳا منهنجي چڙڌاري ويڙهندو ٿو وڃي.
 اجهو پوئين ڦيري سان اچي لاڳو پيو آهي. پر نه، شايد هي
 ڪتو ويچارو ڪو غريب جانور هجي، ٻلي مون سان گهر هلي.

ڪٿو آهو جانور آهي جو هري وين بعد انسان جي دل کينجي
 ٿو وٺي، سڀاڻا ماڻهو به هنکي پيار ٿا ڪن. فائوسٽ سان
 گڏ ڪٿو هلندو آيو ۽ فائوسٽ اچي ڪهر پهتو. ڪٿو به سائس
 ٺنگهي آيو ۽ اچي سندس ڪوٺيءَ ۾ وٽس ويٺو.

ڪٽڙو ۽ فائوسٽ

فائوسٽ ڪوليءَ ۾ اچي اندر ويٺو. ڪجهه مڙيوڻي هن جي دل ۾ ٽار هو. چوڻ لڳو: ”جن ٻين مان ڪهي آهائون سي هاڻ اونهي رات ۾ جهلي ويئون. هن ماڻ جي وقت ماڻهوءَ ۾ جو چڱو جوڙ آهي، سو سجاڳ ٿوڻي. آجهل. سڪلپ جون چاهنائون جهڪيون ٿيون ٿين ۽ رڃي جو چٽو هو. پيران مانت ۾ ٿو آجي. پڳتي جو پاڻو آڻي ٿو، منڻ لاءِ ٻيهر، ايشور لاءِ ٻيهر جاگي ٿو.

(فائوسٽ ڳوڙهي ويچار ۾ هو، ۽ هو ڪٽو جو اندر وٺي آيو هو سو پيو ٽپ چڙهي، ماڻ ٿي نه ڪري، فائوسٽ ڪٽڙي کي ٽپڻ لڳو: ماڻ ڪٽڙا ماڻ، مانت ڪري ويهه. چو، چوڌاري ڇو پيو ٿيريون پائين؟ ڇو ٻيو در وٽ سون سون ڪرين، ڇا آهي جو ڏسين ٿو؟ ڪٽڙا ٻاهر ته وٽس پئي، ٽپي ڪٽڙيءَ پئي، هيئر ڇا ٿيو اٿئي. سمهي پو، گديءَ

تي سڀي ٻڌ. هيءَ گدي نرم اڪيري جيان آهي. آرام ڪر،
آرام ڪر تون مهان آهين، ٻلي آئين، هاڻ پنهنجي مسافرخاني
۾ آرام ڪر.

- هر روز سج لڏي بعد رات جي مھاڻ ۾ پنهنجي ننڊيءَ
ڪتيا ۾ ويهجي ٿو ۽ اڪيلو ڏيٻو پنهنجي دوستاني روشني ڌاري
ٿو، تنهن مهل گمان ۽ پوڄا ڪڪر ٺڪريو وين، ۽ پوءِ
صفائي ٿيو پوي. پر پوءِ جڏهن ڏينهن ٿو ٿئي، ته
وري ٿو جهڳڙو شروع ٿئي. عقل وڌي ٿو واکيون جهلي،
چاهتا وري ٿي منهن ڪڍي ۽ ٻاهرئين گهمسان ۾ سنار جي
لهر ٿي چلي، پوءِ السوس! جنن وٽ هندي وڃي، تن پنهنجي
لڪل چشي کان پري هوندي وڃي.

- (ڪٿو وري به ماڻ نه ڪري. ڪٿو هاڻ پونڪ پونڪ
ڪرڻ لڳو. فائوسٽ جنهن جي من ۾ مانت هئڻ ڪري،
آنند روپي پراڻ ٻڌي ڪڇيو، تنهن کي هن مرونءَ جي پونڪ
اڪري ٿي لڳي. چيائين اي ڪٿڙا:- بند ڪير هيءَ پونڪ،
منهنجي دل ۾ هن وقت شاعري ۽ پرير پئجي، بنا چئي، هالهي
اچي واسو ڪيو آهي، تنهنجي پونڪ هينئر نه ٿي ٺهي. دنيا
جي ماڻهن جو سو اهو حال ٿيندو آهي، جو جڏهن ڪا ڳالهه
مها آتر هوندي آهي، مها سندس هوندي آهي، جا سندن سمجهه
۾ نه ايندي آهي، تڏهن ٻيا چئون ڪندا آهن، آهي به تڏهن
هنن نيچ ڪٿڙن جهڙا چنبا؟ هي ڪٿڙو به جيڪڏهن هاڻ نه ٿو
سمجهي سگهي ته وٺيو پونڪ پونڪ ڪري!)

ڇا ڪرهان! ورهيو ورهيو اهڙا خيال ٿا اچي وٺن جو دل
 کي نيسو ڪيو ڇڏين، دل جو چشمو برف ٿيو وڃي. ڪيترا
 ڀيرا نه مون اهو انتهو ڪيو آهي! پر انهيءَ ۾ به پتلو آهي،
 ڇو ته جڏهن هن انهي مان لنگهجي ٿو، تڏهن دل ڌرتيءَ جي
 وسن کي ڇڏي، هن آتر وسن جو قدر ٿي ڪري ۽ ايشوري
 جوت جو آڌار ٿي وٺي. اهو آڌار ۽ اها جوت اڙي
 هيءَ ڳالهه سواءِ انجيل جي ٻئي ڪنهن ۾ نه ڏنل آهي. هن
 وقت منهنجي من ۾ اچا آئي ٿي ته اهو وڃن وري پڙهان ۽
 انهي پوتر صلوحه جو ترجمو ڪري پنهنجي وطني ٻولي ۾ آڻيان.
 (ڪرنٽ ڪولي ٿو ۽ لکن شروع ٿو ڪري)

لکيل آهي — ”آڏ ۾ هو شبد“ اتي ئي بهي
 رهيس. اڳتي ڪئن وڌان؟ ڪير ٿو مدد ڪري؟ رڳو شبد
 جي ابڙي هندي! ان ٿيئي آهي، بهرطيڪ آتما جي ڪيس
 رهبري هجي. تڏهن ڀلا هنن لکان — ”آڏ ۾ هو هٿن“
 اها پهرين سٽ ويڄاري پڙه، مٿان ٿلر ٽڪڙو هلا ٻنڌي معنيٰ ٿي
 اٿي ڪري وجهين. اهو هٿن آهي ڇا جو سڀ ۾ ٿو ڪم
 ڪري ۽ انهي ڪري ٿو سڀ آڻين ٿي؟ بهتر ڇا ڪر هنن ٿي
 ”آڏ ۾ هٿي شڪتي“ پر تڏهن، ۾ هن لکن وقت ۾
 ڪو مونکي مڙيوئي چٽاڙ ٿو ڪري ته اتي ڪن بهي رهيو.
 آتما ٿي مونکي سمجهائي، سڀ صفا ٻيو آهي: بنا ڀڄ جي آ
 لکان ٿو ”آڏ ۾ هٿي ڪرڻا“.

(فائوسٽ پنهنجي اڀياس کي اونهو لڳي ويو ان وقت
 کي وٺي ايڏي ته رڙ ڪئي جو فائوسٽ جو ڏيان ٿئي ٿيو ۽
 ڪٿي کي چون لڳو: — بس ڪر، شوخ ڪتا، ايڏي رڙ!
 ڇپ ڪر ڪتا، نه ته مون کي سخت ٿيڻو پوندو، اهڙو ڳوڙ ڪرڻ
 آءٌ ڪين ڏيندس جي تون ماڻ نه ڪندين ۽ پوندو رهندين،
 ته اسان مان ڊڪڙي کي ڪوئي ضرور ڇڏي هوندي. — بس
 هاڻ اهو فيصلو اٿي: مڙمان مان ههڙي هلت ڪرڻ وٺندڙ ڪر
 نه آهي، پر ههڙي پونڪار جا بند ٿي ٿئي ٿئي، — سا ڪير به
 سهي ڪن سگهندو! پر ڇا! آءٌ هي ڇا ٿو ڏسان. هي ڇا
 آهي. ڪٿي جي شڪل ڦري ويئي آهي، ڊيگهه ۽ ويڪر
 وڌي ويا اٿس، وڃي وڌو ٿيندو، لنبو ٿيندو. تڏهن هيءُ
 جو ٻاهران ڪٿو ٿو ڏسڻ به اچي، سو تڏهن ڪو پوڻ آهي.
 اڪيون ڪهڙيون نه ٻاهر وانگر اٿس، ڏند ٻيو ڪرڻي، جهڙو نه،
 ڪوراڪاس هجي. هن دوزخ جي ڪٿي کي آءٌ ٻاڻ وٺ
 وٺي آيو آهيان، اڙي هاڻ مون آخر توکي سڃاتو. تو جهڙن،
 اڌ فيطاني، دوزخين لاءِ، سليمان جي ڪنجيءَ جهڙو ڪو
 ٻيو علاج.

فائوسٽ جڏهن اهو ارادو ڪيو ته هاڻ هن ڪٿي روڊي
 فيطان کي ٻاهر ڪڍيو، تڏهن هو حضرت سليمان جو منتر
 آچارڻ لاءِ منبر هو، ان وقت هڪدم فائوسٽ ائين ڀانيو ته در
 کان ٻاهر ڪي روح پڻا آهن، ۽ چون ٿا: ”هڪڙو ٻيو آهي
 قيد به، سمجهه رکي، سمجهه رکي، مان ڪو ٻيو پٺيان اندر

وڃي. اسين سنڌي ٿيا ٻيڻا آهيون، اسين سڀ جانچون ٿا. دوزخ جو حيوان، بنا خبر جي وڃي اندر ڦاٿو آهي، جنهن لوڙ ٿاسي ڪوڙڪي ۾؛ هو اندر آهي، اندر آهي، اسين ٻيڻا ٻاهر آهيون. اچون وڃون ٻيا، هيڏانهن هوڏانهن، پنهان، اڳيان، ڏکڻ اتر. پنهنجي ساٿيءَ کي واهر ڪريون ٿا، منتر اچارين ٿا، ٻنڌن چوڙيون ٿا، پيڙ هڪي ڪريون ٿا. منتر ٻڌي، ڪير يا ڏسي، پاڻ اسان جو خوش ٿئي ٿو. اسان جي ڪماتر پنهنجي سلامتي کي جوکي ۾ وڌو آهي، ۽ ڊڪ سٺو آهي، اسين آهيون سندس قرضي، اسين بند ٿا خلاص ڪريون.

فائوسٽ: هن کي جيئن لاءِ مون کي اهو منتر اچارڻو آهي جو ٻڌڻ سان، چئني تڏهن جي پوتن سان جو ٻڌندو، سو ڊڄندو ۽ حڪم جي تعميل ڪندو.

سالمندر باه جا، سڙ ڙي سڙ

ڏيھف ٻائيءَ جا، ڦير ڙي ڦير

سيلمف هوا جا، ٿر ڙي ٿر

نوم ڌرتيءَ جا، مڙ * ڙي مڙ

* مڙ = پورهيو ڪري پوکيڇ. اهي چار ئي تڏهن جا

پوت ۽ ديو جنکي اسين اڳتي (سالمندر)، ٻائي (نمف)، پون

(سلف) ٻنڌن، (نوم) ٿو چئجي، جن تي فائوسٽ ٿو چئي ته

اڀاسي وس هلائي سگهن ٿا. مٿيون هڪ منتر آهي ساڌنا جو.

پامي سالمندر، لال چي ۾، وچ آهي، وچ آهي آهي ندي،
لڙ لڙڻ ۾، وچ وڙهي، وچ وڙهي.

بادي * سلف، پڇڙ تاري جان، وچ تڪو، وچ تڪو
نوم مٽيءَ جا، وڙهي ڳا تون، وڙهي گهڻو وڙهي گهڻو
۽ ٻڌ تون، روح، جو هن مرونءَ جي چاتي ۾ قيد آهين، حضرت
سليمان مٺي جنن جي راجا، جو توکي حڪم آهي، نڪري
آءُ نڪري.

جادو ۽ سحر جو حڪم مڃ، حڪم مڃ.

ڏسڻ ۾ ائين ٿو اچي، ته هن مرونءَ کي جدا جدا ٿين
جا جين اڳل آهن، منتر جو اثر ٿي سس نه ٿو ٿئي، لپني پيو
آهي، ۽ شوخيءَ منجهان پيو نھاري. اي پوت! ڳري جادوءَ
سان ٿو زوري پاهر ڪڍائن. جي تون شيطان جو ٻانهو آهين،
۽ ابليس جو ٻوڻلڳ آهين، دوزخ سان پڄي آيو آهين، ته آءُ
توتي جادو ٿو هٿان، توکي ڪم ٿو ڪريان؛ ڪم آهي توکي
هن نشاني جو، هن منتر جو، جنهن جي اڳيان، وارو اوندو
جو لشڪر ڪنڌ نواڻي ٿو. (ڏس ته ڪيئن نه هٿ ڪندو ٿو
وڃي، وارو ڪڙا ٿي پيا اٿس) اي اڇوت ڏس هيءَ نشاني،
انساني: نوراني. ڪنڌ نواڻي تون، ڏاڍو ڪري، جنهن
کي جهان ڏلو، پر جهان ڏڪاريو. پڙهي ٿو؟ ڏسي ٿو؟
ڏڪ ڏڪ، هنن جو نالو پڙهي ڏڪ! پڙهي آسمان ۾ هڻو

• موجود آهي. زمين تي هو بي شرسائي سان مارو و و و *

هان! مرون سچ پچ ڏکي ويو آهي. سيگريءَ جي
پٺيان وڃي پيو آهي. سهڪي پيو ڦٽڪي پيو، ڦوڪجي پيو
آهي، وڏي وڏي هاڻي جيڏو ٿي پيو آهي، اڃا ٿو وڃي پڪڙندو،
هان ڪڪرن ۾ غائب ٿي ويندو. اڙي سنڀال ڪج، ڇت جو
بچاءُ ڪج، سمهي پو سمهي پو، استاد جي قدم ۾ سمهي پو.
اجائي ڏمڪي نه پائن، اڃا توکي وڌيڪ ايذاءُ سهڻو آهي.
اڃا ٿو سمجهين؟ هان ياد رک، جي نه سمجهند بن ته لاچار
مون کي وڏي ۾ وڏو منتر هلائڻو پوندو.

(انهي ڌرم، ميسٽو (ابليس) سيگريءَ جي پٺيان، دونهي
منجهان، پيدا ٿي، ٻاهر ٿو نڪري اچي. وڏي عالم جهڙا
ڪپڙا پيا اٿس جن ته ڪنهن مسافريءَ تي نڪتو آهي.)

ميسٽو:- هيڏي رڙ ڇو ڪئي مڃائي اٿئي؟ ايذاءُ آ
پنهجي تحريڪي طاقت آهر تنهنجي ڪهڙي خدمت ڪريان؟
فائوسٽ:- ڪٿڙي جي اندر روح تڏهين هي هوا هيٺ
ته بند ٿي ٻاهر آيو آهي: چيو. ا عجب چيو، کلن کانسواءِ
وهي ٿو سگهان.

ميسٽو:- سڀاڻا سائين، آءٌ تنهنجو نالو نوڪر آهيان.
مون کي جنسي پني ڪاڙهيو اٿئي. چڱو مون کان وٺي ورتو
اٿئي، مون کي پگهاري پورو ڪيو اٿئي.

*ڪرست جنهن کي جهان ڏڪاريو ۽ صليب تي چاڙهيو.

فائوست :- تنهنجو نالو ؟

ميفستو :- هي ڪهڙو هلڪائيءَ جو سوال . اهو سوال تون ٿو پڇن ! تون ته ٻاهرئين لفظ کي ته سمجهندو آهين ، ٻاهرئين ڏيک کي ڇڏي اندر بن معنيٰ کي سمجهڻ گهرندو آهين . فائوست :- تولا لفظ ۽ معنيٰ ٻئي ماڳيا . تنهنجي نظر ۾ سڀ ۽ جهڙا مثلاً ڪڙي کي سڏجي ٿو :- سڪين جو ديو . ڪڙو لالچاڏيندڙ - ڪڙو ڪوڙو - هاڻ يار ٻڌي نالو ٻڌاء .

ميفستو :- ان طاقت جو آءٌ ڀاڱو آهيان ، جا اڃا پائتي تي ته ٻرائي ڪريان ، پر نڌن ۾ ڪري چڱائي ٿي .

فائوست :- اها ڪهڙي ٻرولي ؟

ميفستو :- آءٌ اهو روح آهيان ، جو سدائين سٺي ڪر آهي ، انڪار ڪندڙ آهي . انهي ۾ هو صحيح آهي . چو ته جهڪي ۾ ظاهر ٿئي ٿو ، سو ناهوديءَ جو لائق آهي . مان هيءُ ڳالهه چڱي طرح ڏسان ٿو ، تنهن ڪري هر چيز جا هستيءَ ۾ اچڻ جي ڪوشش ڪري ٿي ، تنهن کي آءٌ نه ، چوان ٿو ، نه ا سهنجو مول آهو آهي جنهن کي توهين ، گناهه ۽ ناهودي ٿا سڏيو . هڪ لفظ ۾ ٻڌي .

فائوست :- تون ٻانگي يا ڳو ٿو سڏين ، پر منهنجي اڳيان ته سڄو پيو آهين .

ميفستو:- انهي ۾ آءُ سچ ٿو ڳالهائڻ ، نه ٿو سچ ٿو
 ڪالهائڻ . ڀل انسان (ويچارو پوک انسان) نٿو روح
 هجي ، منجهه ٿوڪجي هاڻ ڪي سڄو سڄي ، سڄو سڄو
 ڪين آهيان . آءُ آهيان پاڻو ، ان پاڻي جو ، جو پاڻو
 اوائل ۾ ڪمڻ هو . ان اوڏو جو پاڻو ، جنهن پيدا ڪيو
 روشنيءَ کي . مغرور روشنيءَ جا هاڻي پاڻي نه پنهنجي
 مادي رات کي سندس درجي تان لاهي ڦٽو ڪريان .
 هن سان ، جڏهن ٿي انهي ڪاڻ نه هاڻ هڪڙي ، هر فتح مند
 ڪين ٿي ٿي ، چو نه هلي ڪو رو . نه ڪئي هاڻ هٿوڙي ته به
 روشنيءَ قيدي غلام جيان ، مادي جي هٿن کي جهٽي رهي
 ٿي . روشني پري ٿي بس سمجهڻ ، پنن کي روشن ڪري ٿي .
 پٽ ٿو سندس پنڌ ۾ ڪيس آڏو اچي . انهي مان اميد رکجي
 ٿي ته ڪنهن وقت جڏهن بت ٺاهو ٿي ويندا ، تنهن وقت روشني
 به اصل وسامي ويندي .

فائوسٽ:- واهه هي چڱو ڏاندو . تنهنجيءَ ڪپڙن
 ڪنهن کي نه ڪين ، نه ڪيو آهي . هاڻ جڏهن ڏسي ٿو .
 وڏي شيءِ هٿ ڪين آئي ، تڏهن ننڍيءَ لاءِ ٿو هٿ وجهي .

ميفستو:- پر انهي دستور ته مون کي ڪجهه به حاصل
 ڪين ٿو ٿئي . انهي ڪپڙن جي آڏو ڪجهه اچو مٿو
 ڪڍي . هيءَ بي فضيلت ڌرتي مونکي سامهون ٿي پوي . هي
 ڪند جو ڳوڙهو ، مغروري ۾ ٿو منهنجي مغالفت ڪري ، ۽
 پنهنجي هستي جهڻي . مون ته اجايو پئي ڪيس پير پيو آهي . هرڪو

جنن ڪيو اٿس. ٻوڏون، طوفان، ڪجگوڙون ۽ وچليون، سڀ ڪيو اٿس. پر ڏس ته به آرام ۾ آهي. وار به ونگو نه ٿيو آهيس. سمنڊ ۽ زمين ٻئي اڳي جهڙا ساڳيا هئا آهن. انسان ۽ حيوان جي هليت اولاد تي به نشان آ ۽ ڪو نه ٿو ڇڏي. گهڻا اصل ڌرو به نه. ڪئين انبوه مون زمين جي هيٺ پوري ڇڏيا آهن، پر فائدو ڪهڙو، هاڻ نئون رت. اڳي کان اڳڙا نٿو هئا. آ ۽ هي واڌارو ڏسي چريو ٿيو هوان، هاڻي، هوا، زمين مان جيتوڻيڪ جا پڇ، سوڪ ۾ يا هوسل ۾، گرمي ۾ يا سرديءَ ۾ پيا ڦٽن. باهه سا منهنجي آهي، اها سا مون رکي آهي. رڳو باهه، نه ته جيڪر ڪا به شيءِ خاص منهنجي ڪانه هجي.

فائوسٽ:- سو تون آهين؟ تون ايتي پيو آهين؟ تون سامهون پوندو آهين، تنهن ادي شڪتي ڪي، پيران ڪي، جو هلي ٿو، ۽ ٺاهي ٿو ۽ جو انتهي آهي؟ اڃا پوڻو انجي آڏو پنهنجو فيطاني ٿونشو اولارين. اي انٽي ٽنٽ جا عجيب غريب پٽ، تنهنجي اها ڪار ته ڪل جهڙي آهي.

ميفسٽو:- خير، اها ڳالهه پوءِ ڪنداسين، پر هاڻ آ ۽

موڪلا پاڻ ٿو.

فائوسٽ:- تون آهي شاهه آهين، منهنجي موڪل وهڻو ته تون آهين ڪين. مون کان چو ٿو پڇين؟ هاڻ جنهن دستور تو اندر اچڻ جو رستو کولي ٿو آهي، تنهن صورت ۾ آ ۽ اميد نوڪر پاڻ، ته تون پيو منهن ڏيکاريندين. هاڻ ڀلا موڪلايون

ٽا! هيءُ اڻڀڻي دري، هو اڻڀڻي دروازو ۽ ڀرپاڻ اڻڀڻي بخاري.
ڇو! ڪيون ڦاڙي ڇو ٻڌو آهين، ڪهڙي خيال ۾ آهين؟

ميسٽر:- چٽل ڪين آهين: واٽ ۾ اٽڪ اٿس، مون
ڏٺي ڪانه هئي، پر اها اٽڪ سونگي-تڙهيءَ ڪوٺڙيءَ ۾
ٻنڊيو ويٺي آهي.

ڦاٽو:- پنج ڪُنڊي؟ ڇا، اها توکي ڀاءُ ڪين
اوي ڇا؟ پر دوزخ جا بس، هي ائين سچ ٻڃ آهي، ته ٻڌاءِ
تون اندر ڪئن آئين؟ مون کي ٻڌاءِ ته اڳي چوند، توتي اثر
لڳي سگهيو؟

ميسٽر:- ليڪون جهڙيون ڀوريون هنن ڪنڊيون هيون،
تهڙيون ڪين هيون، ٻاهرين ڪنڊاڻ پوري آهين. ڪٿو
اندر ٿي آيو، نيڙي مهل ڪل ٿي ڪانه پيس، هاڻ شيطان
کي پروڙ ٻيڻي آهي، ته هيءُ شيءِ هن گهر ۾ آهي. هاڻ
ڇا ڪري، ٻاهر نڪري نٿو سگهي.

ڦاٽو:- ڀلا دريءَ مان ڇو؟

ميسٽر:- ڇو؟ ڇاڪاڻ ته اسان شيطانن ۽ ڊيمونن جي
قانون ۾ آهي - جنهن پٽاندر اسين ٻڌل آهيون - ته ”جنهن
نقطي کان اندر گهڙون، تنهن قطي کان، اسين ٻاهر نڪرون.“
اهڙيءَ ريت پهرئين ارادي وقت اسين سڌا چٽل آهيون، پر
هڪ ڀيرو ارادو ڦهلائي ويٺاسون، ته اهو حق ٻوڙ وڃايوسين.
اسين جي چٽل هواسين، هاڻ چٽل ڪين آهيون.

فائوست:- تڏهن دوزخ کي به پنهنجا قانون آهن!
جي ائين آهي، ته هاڻ اءُ دوزخ کي اڻينده بهتر سمجهندس.
جڪڏهن اهي قانون، بدل ٿا رکن، ۽ مڃجن ٿا، ته پوءِ توهان
به شرط نامون ڪري سگهيو.

ميفسٽو:- ڪٿي به اسان کان بهتر انجام جي پوئواري
ڪين ٿيندي، هوندي، شرطنامي جو اکر اکر اسين مڃڻ وارا
آهيون. رکڻايترو آهي، قانون جي هڙن نقطن، وقت ۽ ويچار
لهڻو. ٽڪڙو آهين، ۽ اءُ به ٽڪڙو آهيان، وري جڏهن
کڏها سين، تڏهن فرصت جي وقت اهي شرط ويچارينداسين، پر
هاڻ اءُ موڪلايان ٿو.

فائوست:- هڪ پتل. اهڙيون چڱيون ولسنڌڙ خبرون
جنهن به چاڀيون آهن، تنهن کان مونکي وڌيڪ پيوڙ آهي.

ميفسٽو:- ڇڏ ته اءُ وڃان، اءُ وري موٽي ايندس، پوءِ
اوهين ڪهڙو به سوال پڇجو.

فائوست:- هلا لوٽڙ، اچجان، اچي مونکي هڪڙا جان،
مون ته ڪا جاري ڪانه، هڪڙي هئي، سون ته ڪو منڊ ڪونه
منڊيو هو، تون جي اندر لنگهي آئين، ته اهو تنهن جو ڪم،
۽ منهنجو چڱو نصيب هو؛ پر اهڙو نصيب ڄاڻو نه آهي،
شيطان کي هڪڙي رکجي سوکيو. اهڙي شيءِ هاڻ ڪن
ڇڏجي؟ هڪ وجهه، ويو ته ٻيو وجهه، ڪير ڏيندو؟

ميسٽو:- جي اوهين زور ٿا رکيو، ته آءُ ترسان ٿو،
وقت وڌيڪ ڪرڻ لاءِ آءُ ٿو ويهي توهان کي وندرايان، مون
وت به گهڻي ئي هنر آهن.

فائوسٽ:- چڱو پلا، تون هنر ڏيکارڻ وارو، آءُ
ٻڌڻ وارو.

ميسٽو:- هڪڙي ڪلاڪ جي اندر، تنهنجي هڪڙي
هڪڙي حواس ۾ اهڙي آند جي وهڪ وهندي، جا سڄي سال
۾ توکين ڏٺي هوندي، ڏس ته روح ڪهڙا راڳ ٿا توکي
ٻڌائين، ڪهڙيون صورتون ٿا تو اڳيان آئين. نه ڀانئج ته
کي خالي نماء آهن، جي ڪنهن جادوگر پيدا ڪيا آهن!
سندر صورتون، وڻندڙ راڳ، ريجھائين ٿا رڳو اکيون ۽ ڪنڙ،
هر مٿيون سڳنديون توکي سرهو ڪنديون. ڏس ته ڪهڙا نه
عمدا چشڪا ٿا تنهنجي چپ کي فرحتون ڏين. دل خوب
خوش، موج مستيءَ ۾، اندريون سڀ ڀوڳ آند ۾. شروع
ڪريو، روح شروع ڪريو راڳ کي.

روحن راڳ شروع ڪيو. فائوسٽ جي اکين اڳيان،
هجيپ ديدار کليل لڳا. فائوسٽ جي ڪنن ۾ مٿر سُر پوڻ لڳا.
مٿيون لوليون هيون:- ڪارن ڪڪرن جون ڪمانون، اوهين
سڀ گم ٿي وڃو، ته نيلو آسمان، وري پنهنجي سوييا ۾ مهربان
دوست وانگر نهاري. شال هي ڪارا ڪڪر ٻرڙا ٻرڙا ٿي
وڃن، ته ننڍڙن ٽڪ ٽڪ ڪندڙن تارن سان آسمان سمورو

حائجي وڃي . نڪتو وڌيڪ ندرمائي سان ۽ مانت مانت ملو و
 ڪندا رهن . آسمان جا سارو دوراني حسن هر هيت لهن ۽
 ننڍي نهارين . هرير ڀريون دليون، ٿڌا ساه ڪشي سندن آجيان
 ستن . پٺن ۽ باغن ۾، ندين جي ڀر ۾، گلن جي منهن ۾،
 رنگين وڳن ۾، مٺين هيرن ۾، عشق جي خوابن ۾، خوش رهن
 خوش رهن . گل ڦل باغ بهارا ڍڳ ڍاڪن جا، دنگ دارن
 جا ۽ ڀريون ڀريزادا، ندين جي موج وٺي، خوشين جا پائي
 ٻي، آڏامندا وڃن ٿا. اڳتي ۽ اڳتي، سورج آهي جتي .
 جت چمڪندڙ پٺن تي ڪجندڙ سمنڊ جون لهرون لڳن ٿيون . اُت
 ڪئين ته ڀريون ڀريزادا، خوب ڳائين ٿا، ساڻي ميدان تي ڦاڇ
 نهن ٿا، پاڻيءَ تي يا زمين تي، ڪي ڪئي ڪي ڪئي . ڪي
 ڏوراهين لڪرين تي چمڪاڻ ڪن ٿا، ڪي روشن ڏينڊن تي
 ترندا رهن ٿا. ڪي وڃ هوا ۾ ڇڪريون پائين ٿا. خوب
 خوشي، موج مستي، آند هتي . نارا آسمان ۾، عشق
 دان ۾ .

ميفسٽو:- هاڻ ننڊ اچي ويئي اٿس . شاهاس اٿو منهنجا
 ننڍڙا روهو، شاهاس، ڳيت ڳائڻ سان، حواس ڪم .

سو هن ڀاتو ٿي شيطان کي پڪڙي سو گهو رکي ڇڏيندس!
 سمورو ره، سمورو ره . روهو طلسم ۾ ويڙهندا اڃوس .
 ننڊ ۾ خواب ڏيندا اڃوس . چوڌاري ٿرندا رهوس . ڀلي ٻيو
 پاڻي ته آءٌ سندس پنج ڪٽي، ۾ قيد آهيان! ڏند ڪوئي
 جو، کاتي ڇڏي ٿو ڪتريندو ڪپيندو، آهستي

آهستي، ڏيري ڏيري، نشان نه رهي. اجهو ڪوٺو پٽ تي،
منهنجو سڌ ضرور ٻڌي :-

ڪوٺن چوهن جو، سڪين ڏيڏرن جو، ڇرن ۽ ڇمڙن
جو، خاوند ڪم ٿو ڪري: اءِ هليو! هي پُٺيو ڪٿري ڇڏ.
سُرو تيل هٿ چٽڪاريو اٿس. ڪوٺي جو ڏند لڳي وڃي،
جيسين سڀ ڪم ٿي وڃي. ڪوٺي سائينءَ سڌ ٻڌو آهي،
ڏس ڪئن ڪم ڪي لڳي ويو آهي. شاهاش، پنج ڪنڊي ڇڏ
ڪٿري! او هوء ڪنڊ به ڪهائي ڇڏ. ليڪون به ڪٿري ڇڏ.
هاڻي در جي ويجهو ڪنڊ رهي، اها به هڪ ڇڪ سان پوري
ڪر. بس هاڻي ڦهڙي به چٽو، پنج ڪنڊي به چٽي.

فائوسٽ سُٽو ره، سُٽو ره، خواب ٻيو خوب له.
وري ٿا گڏجون.

فائوسٽ جا ڳي ٿو. ڇا! تڏهن هي به طلسم هو! تڏهن
هي رنگ روپ، سڀ ڪوڙا خواب هئا. تڏهن فيطان هوئي
ڪوٺي پائنجي ٿو ته رڳو ڪٽڙو هو، جو ٻڃي ويو!

شیطان ۽ انسان

فائوسٽ پهنجي ڪمري ۾ ويٺو آهي . ڪڙڪو ٿي ٿو .
فائوسٽ:- ٽڙڪو! - اندر آ! - ڪير ٿو مون کي هاڻ
آزارن اچي؟

ميفسٽو:- آ! آهيان .

فائوسٽ:- اندر آ! .

ميفسٽو:- ٽي دفعا ڪم ڪر ته پوءِ اچان .

فائوسٽ:- آڃ تڏهن .

ميفسٽو:- هاڻ بس - هاڻ آ! راضي آهيان - سين پئي
جلد ٿي گهرا دوست ٿي وينداسين .
(اندر ٽو اچي)

هان آ! تنهنجي من مان، دڪ جا سڀ دونهان ڪيڏ
آيو آهيان . هينئر آ! جوان امير هي ويس ۾ آيو آهيان
منهنجي سونهري پوشاڪ ڏس، ڪنڌ تي جهلڪا ٿئي ڏس

منهنجو ريشمي چوغو ۽ منهنجي ڊگهي لنگندڙ ترار. ڏس
منهنجي ٽوپلي تي، ڪڪر جو مغرور ڪٽپ. آءٌ پيشڪ عمدو
جوان آهيان. هاڻ منهنجا دوست، بنا ڪنهن دير جي، تون
به آڻي تياري ڪر، مون جهڙي پوهاڪ پاه، ڇڏ ڳڻيون، ٿي
هلڪو، هل ته هلي حياتيءَ جا مزا ڏسون.

فنائتو ست:- آءٌ ڇا جي پوهاڪ پايان، پوهاڪ ڪهڙي
به هوندي، ته مون لاه سا ڳيو آزار، سا ڳيو قيد. منهنجي
عمر ايڏي آهي جو مون لاه تو واريون لذتون آهن ٿي ڪين،
پر ايڏي نه آهي، جو ڪامنا جو ڏنگ اصل مري ويو آهي.
هي دنيا، مونکي ڇا ڏيندي؟ منهنجي ڪن ۾ هڪڙو ٿي سر
پيو پوي ”هان روڪ، هان روڪ“ ڪلاڪ ڪلاڪ ۾ اهو
کهڙو گهند پيو وڃي. روز صبح جو اٿڻ سان من تي
ڪنهن ايندڙ هيٺ جو خوف ويٺو ٿي آهي. جا ڳڻ سان،
منهنجي آزاريل دل، اهڙو دڪ ۾ پرچيو اچي، جو جيڪر ڳوڙها
گري پون. وري نئون ڏينهن شروع، پر منهنجي هڪڙي به
آس پوري ڪانه ٿئي. هڪ ڏينهن ٿيڻيون ٿيڻيون ڳڻيون،
ڪلرڪيو اچن، سڀ خوشي مٽيءَ ۾ ملايو ڇڏين، تان جو خوشيءَ
جي آسپد ٿي دل مان نڪري وڃي. پوءِ هيءَ حياتي ڪوڙو
ڪيل پئي پائنجي، ۽ ڊگهي انسان جا من گهڙت اڏالا ڏاهيو
ڇڏي؛ وري جڏهن رات اچي، تڏهن بوجن پيريل ڇاتيءَ
سان بستري تي پنجهو رهان، حتي آرام ته مون لاه آهيني ڪون،
پر خوماڪ، شوخ خواب آچو ديجارين. منهنجو اندرون

جڏو، جنهنجو مندر آهي منهنجي دل، جنهن جيوجو منهنجي حڪم
ٿو هلي، سو هن اندر کي تيري تائين وٺو ٻو چڙي؛ پر ٻاهر
تي سندس ڪو به اثر نه ٿو هلي سگهي، تنهنڪري جيوت هوجو
ٿي پئي آهي. انهي کان موت چڱو، حياتي زهر آهي.

ميسٽو:- ها، پر تڏهن ۱ **موت** مڙمان، جڏهن اچي
ٿو، تڏهن آنجي آجهان ته ڪانه ٿي ٿئي.

ٺاٺو:- اڙي، اهو خوش نصيب انسان چئبو، جنهن
کي فتح جي وقت، **موت** ٿور ت رڳيل چٽ پهراڻي؛ خوش
نصيب آهو انسان آهي، جنهن عشق جي مستي مائي آهي،
پوءِ **موت** کيس اچي محبوب جي پاڪر مان ڪڍي.

منهنجو ۱، جي اهڙو نصيب ٿئي، جو منهنجو وجود موج
جي هي خبري ۾ داخل ٿئي؛ پوءِ ملڪ الموت جي حضوري ۾
پل ڳري وڃي، حراسن کان ٻهري، من ڪان ٻهري، سدائين لا،
سمائجي وڃي.

ميسٽو:- ها، پر تنهن رات هڪڙو شخص ڏٺو، هٿ ۾
قشي ڪٽائين، منجهس ڪاري ٻاٺيالي شيء هئي، مڙس دهليجي
وٺو، ڪن پٽائين.

ٺاٺو:- ڇا، تون به تڏهن جاسوسي ڪندو آهين،
ليشا ٻاٺندو آهين؟ ائين نه؟

ميسٽو:- سڙو ڄاڻو آ ڪن آهيان، پر گهڻن ڳالهين
جو ڄاڻو آهيان

فائوسٽ :- اُن وقت ايسٽر جي راڳ مونکي موهي وڌو.
 منهنجي دل ۾ اڳيون سُر آلاپڻ لڳو. منهنجي پُراڻي سمرني
 کلي پيئي هئي، منهنجي اندر ۾ اڳين ٻالڪا اوسڻا جي خوشي
 آئي. پر هاڻ ائين ٿو ڀانيان، ته اهو به طلسم هو! اسين
 آهيون ڇا؟ پر هاڻ ائين ٿو ڀانيڻ، ته اهو به طلسم هو!
 اسين آهيون ڇا؟ رڳو حواسي ماڻا! پت پوي انهي ماڻا تي،
 جا گمراه ٿي ڪري، دل تي چاريون ٿي مڙهي، غلامي جي
 زنجيرن مان جڪڙي جادوءَ جو طلسم ٿي پيدا ڪري، جنهن
 ڪري موڙهل جيوقاسو وڃي، ماڻا جا ڪڪر وڙهيو وڃن.

بهرين بهرين پت پوي خيالن ٿي، جي ماڻهو ٿو گرهڻ
 ڪري ۽ پت پوي هنن جي ماڻاوي ٻاچن تي، جي رڳو
 سڀن جا طلسمي روپ آهن، جي حواسن کي منجهائي، ٻانهو
 ڪيو ڇڏين.

پت پوي هنن ٻا ڪنڊي سڀن تي، جي نالهه فاموس جا نسا
 ٿا ڇاڙهين. پت پوي سڀني ٿي، جنکي اسين ٻاڻ کي خوش
 ڪرڻ لاءِ پنهنجو ٿا سڏيون. زال، ٻار، نوڪر ۽ هٿ، پت
 پوي غلوس ٿي، جو موهيندڙ سون سان ٿو ماڻهن کان
 بي رحميءَ جا ڪم ڪرائي، يا عيش جي هلنگ ٿي ٿو ٺاهي
 سو ڪري. پت پوي سڀي ڏاک جي دل ٺاريندڙ رس، ۽
 عشق جي خوشين ۽ انسان جي لذتن تي. پت پوي، سڀ
 ڪنهن آسپد تي، ۽ اعتقاد تي، ۽ پت پوي، سڀ کان وڌيڪ
 انسان جي مڃتا واري سڀاؤ تي، جو موڳو ٿي پيو سٽي.

ميفستوف:- چڏ فائوسٽ هن خيال کي، وڙهائين ڇو وٺيو،
 ترڪ ڪرهن مابوسيءَ کي، جا تنهنجي حياتيءَ تي ڪجهه وانگر.
 ٿي وڃي، اٿي تون سنگت ڪر. خبر هوندي ٿي ته تون به منهن
 ۾ هڪڙو منهن آهين، تنهنجي معنيٰ اها نه آهي تون به ڪو
 ڪٿت خلق سان آهين، آءٌ هن ڪو وڏيءَ خلق مان ڪين
 آهيان؛ پر تون جي مونسان گڏجي حياتيءَ جو دورو ڏسڻ
 هلندين ته آءٌ ٽولا ڏسڻ جون سهوليتون ڪندس. آءٌ هن
 هل ڪان وٺي تنهنجو هٿ آهيان، جي آءٌ توکي پسند هون
 ته آءٌ تنهنجو نوڪر آهيان، پر جي تون چوين ته آءٌ تنهنجو
 ٻانهون آهيان.

فائوسٽ:- هو ڀلا انهيءَ جي بدليءَ مون کي ڇا ڏيڻو
 هوندو؟

ميفستوف:- انهيءَ کي ڏسي وٺيو، تڪڙ ڪانه پئي آهي.

• فائوسٽ:- نه نه! شيطان آهي خود مطلبی— ٻاڪل
 خود مطلبی. شيطان، ڏٺيءَ ارٿ، ٻا نيڪ سڀا ڪري ڪجهه به
 ڪندڙ ڪين آهي: ٻڌاءِ تنهنجا شرط ڪهڙا آهن ۽ مٺا ڳالهه،
 تو جهڙي سان هٿ ڪنڊن ۾ پلائي ڪانه آهي.

ميفستوف:- آءٌ هاڻ کي پتل ٿور ڪان، ته هٿي آءٌ
 تنهنجو خادم آهيان. تنهنجي خدمت ڪندي آرام سون کي
 حرام آهي. تنهنجي حڪم جو بندو آهيان. تنهنجي ڊڪ
 ڊوڙ ۾ آءٌ هڪڙو رهنديس، پر جڏهن اسين هرلوڪ ۾ هٿي
 گڏ ٻاسين ته سا کي ريت تون منهنجو خادم ٿيندين.

ٺاڻوسٽ :- اهو هرلوڪ مون کي ڪين ٿو منجهائي،
جڏهن تو بهرين دنيا کي پڇي آڻو آڻو ڪري ڇڏيو، پوءِ ٻيا
جهان هجن يا نه هجن، مون کي انهن جي رتي پرواه ڪين
آهي. سڀ جيڪي خودميون ماڻي سگهن ٿيون سي هن جهان
مان ٿيون حاصل ٿين، ۽ دڪن تي پڻ هيءُ سچ ٿو چمڪي !
هتي کان پوءِ ڇا ٿئي، تنهن بابت مون کي ڪجهه به ٻڌڻوڪين
آهي. آءٌ انهي ڄاڻ جي ڳولا ۾ ڪن آهيان، ته انسان آئندو
جي جيوٽ ۾ ڏڪار ٿو رکي، يا پيار ٿو ڪري، يا انهن لوڪن
۾ هتي جهڙا دڪ ۽ سک، نيجهائي يا اوچپائي آهن.

ميسٽر :- جي اهي تنهنجا ويچار آهن، ته تون تيار
چئين. بس هاڻ رڳو شرطنامون بحال ڪريون، پوءِ هندو
تيار آهي. مون وٽ رنگ به عجائب آهن، ۽ پنهنجي ڪيل
جا جادو توکي جهجهو ڏيکاريندس. حيرت ۽ موج جا نماه
آءٌ تنهنجي اکيان کولي ڇڏيندس. تون آهي رنگ ڏسندين،
هي انسان ڪڏهن اڳي ڪو ڏٺا.

ٺاڻوسٽ :- تون ا تو وٽ آهي ڇا، غريب ايليس ؟ تو
جهڙن کي ڇا معلوم ته انسان ڇا جي ڳولا ۾ آهي، ڇا لاءِ تو
هاڻ هٿوڙي، ته هن جون آسپدون، آسون هي انت آهن ؟ ته به
فيضان تو وٽ آهو ڪي موجود آهي جو تون اسان کي گمراه
ڪري، هٿ ڪيو وجهين ا تو وٽ آهي چشڪا آهن، جن مان
فرهتي ٿين واري ڪين آهي. تنهنجو ڳاڙهو سون، هاري وانگر
ترڪڻي شيءِ آهي. هي راند نالي جي آهي، جنهن ۾ ڪٿو ته

آهڻي ڪين . ڪاٺي جنهن جون ٻانهون منهنجي ڇاتيءَ تي
 پاڪر منجهه ٿيون جهلين، تنهن جون اکيون ان وقت ئي ٻئي
 کي پٺيون ڪنهن . ڀلا شان تو وٽ ڪهڙو آهي؟ تون ڪهڙو
 مون کي درجو وٺي ڏيندين؟ طمع جي آسان پر ڪڻ هل جا
 پهر تارا؟ ها ڀلا ڏيکار پنهنجا ميوا، جي هٿ لائڻ جهڙا
 ٿين ٿي ڪين تنهن کان اڳر رجھي وڃن ! ڏيکار پنهنجا وڻ
 جي روز ٿا مڪڙيون ڪين، روز ٿا پور جهلين !

ميفستو:- گهر جيڪي گهرڻو هجيئي، جو خيال ۾ اچيئي،
 مون لاءِ ڏکيو ڪي ۾ ڪين آهي . ڊاڪٽر صاحب جي دل
 جي خبر پئجي ويندي . آرام گاه ۽ وندر ولاس، ۽ ٻن موج
 جون محفلون، منهنجو توکي انجام آهي، فرحت ڇا آهي، سا
 توکي پروڙ ضرور هوندي .

فائوسٽ:- فرحت ۽ آرام ! نه نه آهي مون لاءِ آهن ٿي
 ڪين، آءٌ انهن جي طلب ڪين ٿو ڪريان، انهن جي ڳولا ۾
 آءٌ ڪين آهيان . سڪتيءَ جي هنڌ تي جي ۾ آءٌ ڪٿي لٽان،
 ته شال منهنجو پساه ۾ پويون ٿي . قون پائڻن ٿو ته تنهنجي
 ڪوڙ بدوڙ ۽ خوشامند ڪرڻ سان، تنهنجي موهن سان مون کي
 آنت اچي ويندو . تڏهن حياتيءَ جو پويون ڏينهن هل اچي .
 مون کي شرط قبول آهي .

ميفستو:- قبول .

فائوسٽ:- آءٌ ۾ چوان ٿو قبول، سودو بحال .

ميفستو:- غور ڪر . اسين وسارڻ وارا ڪين آهيون .

فائوسٽ:- ياد ڪرين يا وسارين ، ها تنهنجي مرضي .
 مون ارادو ڪيو ، ۽ نه تڪڙ پڪڙ پر ؛ هتي جيئن آءٌ آهيان ،
 تيسين ضرور مون کي ٻانهو ئي ٿي رهڻو آهي ، هو ، ڇا ، جي
 تنهنجو ، يا ٻئي ڪنهن جو .

ميسٽرو:- تڏهين اح ٿي آءٌ ڊاڪٽر صاحب جن جي ڪاني
 مهل ، اوهان جو نياڻو دوست ۽ خادم ٿي اچي پهتس . هاڻ
 وڳي هڪڙي ڳالھ . جنهن صورت ۾ حياتي يا موت تي ڀروسو
 ڪرڻ آهي ، تنهن صورت آءٌ جيڪر ٻانڀيان ، ته هڪ ۽ ستون
 لکيت جون هجن .

فائوسٽ:- سو توکي ٻه لکيت ڪهي ، مڪريل ۱ تون
 انسان کي ۽ انسان جي سڀاءُ کي ڄاڻين ٿو ؟ اهو ڪاٺي نه
 آهي ته مون پنهنجي زبان ڏني ؟ منهنجي حياتي ، مون وٽ
 جيڪي آهي ، ۽ جيڪي مان آهيان ، سي ڇا آهن ؟ منهنجي
 زبان جو فقط پراڻو آهن ، ارادي جو انجار آهن . ” جي زبان
 ڪجهه به نه آهي ، ته تڏهين لکيت وري ڇا آهي ؟ ڇا هي جهان
 جو دورو ، فقط طوفاني چريائي جو بحر آهي ؟ ڇا هي هزارين
 درياهي دائمي چٽا پيٽي ۽ ڀر رکڻ ديوانن وانگر هيا يهودو
 لڙڪن ؟ هي سڀ چڪر ۽ هلن ڪين هيا ؟ هلندا ڪين هيا ؟
 ڇا تون ڀائين ٿو ، ته هن سنار جي سدا وهندڙ وهڪري ، رکڻ
 آءٌ ٿي هڪ هنڌ تنهنجي انجار جو ٻانهو ۽ قيدي ٿي ، ٻٽ تي
 جهلجي پهنندس ؟

عجب آهي ته هرڪو هن وهر ۾ وڪوڙيل آهي . جو
پاڻي ته انهي کان آجوتيان، تنهن کي سمجهڻ جيڪائي ته دل
جو ت آهي، سچائي ۽ ايمانداري . جنهن وقت اهي ٿيون سڏ
ڪن، تنهن وقت ڪا به ترپائي ڪري ڪن آهي .

سڀا ڪو آهي اهو انسان، سچ جنهن جو سدائين ساڻي آهي .
جو ٻاهرين پنڌن کان چٽل آهي، اي داغ آهي . جنهن جي
اندرو ۾ سچ جي جوت ٿي وڃي ۽ هن جي قدمن کي رستو ٻڌائي
ٿي، ٻئي ڪنهن رهبر جي همراهيءَ يا گمراهيءَ جي هن کي
لوڙ نه آهي، هو وڌيڪ جا واپاري ڪن ٿو ٻڌي، پر پنهنجي
اندر جو طالب آهي . ” ڇا نه ڏک سهندو هجي، هن کي پرواهه
نه آهي . سڀ لڳل قبض، يا دستوري دستاويز، مهر لڳل،
۽ صحيح ٿيل، اهي سڀ ان وٽندڙ ۽ دل کي ڏک ڏيندڙ رستا
آهن . وڃن ٿي هن آهي . ها پر وڌيڪ دليل جي ضرورت
ڪهڙي؟ وڃن کان مٿي لکيم آهي ڇا؟ ڇا، شيطان، توکي
ڇا ڪهي؟ پتل؟ سنگ مرمر؟ ڪا ڪر؟ چيڻي ڪهڻي، ڪين
هنو ۽ من ڪهي ٿي . ڇو ڇا ڪهي ٿي؟ جي سڀ ڪن ٿي ته
سڀ ڏيائن .

سڀ ڏيائن :- هي جوش ڇا جو؟ اجائي فصاحت؟ ڪا ڪر
لڪري من آهي رڳو ڪڏي صحيح ڪوت - خون جي ڪڙي
ٿڙي سان .

فائوسٽ :- اجائي ٻوڪهائي - پر جي تون انهي ۾ راضي

آهين - ته

ميسٽو :- خون ضرور هجي ، خون کي پنهنجون وسفون
آهن .

فائوسٽ :- ڊپ نه ڪر ته آءُ ڪو هي شرطنامو ٿورڙ بندس؛
منهنجي سموري خواهش آهي ته پنهنجو انجام پاڙيان . مون
هينئوئي هاڻ کي وڏو ماڻهو ٿي سمجهيو آهي، پر منهنجو درجو
ڪو توکان مٿي ڪونه آهي؛ پر هر پئوئش جي مون تي ڌڪار
آهي ، هن مون کي لاهي هيٺ ڪيو آهي؛ سرشتي مون کان
سيل مهر ٿي لڪي پئي آهي؛ منهنجي خيال جي چاري ٿي
پئي آهي، ڏاڳا ڏاڳا ٿي پئي آهي . علم جو نالو ٻڌي ،
مون کي بچان ۽ ڪراحت ٿي اچي . هاڻ منهنجي خواهش
آهي ته آءُ ڀوڪن کي لڳي وڃان، جلائيندڙ ڪامنائون هوريون
ڪريان، جادوءَ جا گيت چئبو ٻاڀان، حواسن کي ڪرامتن جي
موج وٺايان اڄ ته هلي هاڻ کي زماني جي لهر ۾ اچلائي ڦٽو
ڪريون . ڀلي جهان جي جهڳرندڙ لهرن ۾ ڌڪ ۽ سک ،
ڪراحت ۽ فرحت، پيا اچن ۽ پيا وڃن . رڳو انسان لاءِ
ميش چڱو آهي .

ميسٽو :- توکي ڪا به جهول ڪانه آهي، ڀلي موج ڪر،
هرڪا مٿاڻي چڪ، هرڪا سرڪي چاڙهي، درد ۾ درد ۾ توان .
بل بل جي صورت ماڻ، گل گل جي مڱندو، آءُ هليو، آءُ
آءُ ٿي جواني ٻاه، ليچ بهج هاڻ ٺهي .

فائوسٽ :- ٻٽ هن ٻٽ کان وٺي ، مون پنهنجو هاڻ،

جيءَ ۽ حان ۽ هستي، سڀ عيش ۽ مسنيءَ کي ڏٺو. نشو نهايت
 جو، خوشي بيحد جي، اهڙي جشن آتاهين جل جي چوٽيءَ تي
 بيهي هيٺ اوڙاءَ ۾ نهارڻ. ان مٿو چڪر کائي وڃي. اڄ کان
 وٺي، آءُ پاڻ ارهڻ ٿو ڪريان، طوفاني شهوت کي، آزار بند.
 آفت ٿي، زور ڀريءَ نفرت کي؛ سڀ جو جوش ٿو ڏياري،
 تنهن کي. دل، دماغ جي جا ڪوڙ کان آجي ٿي، دق ڪندڙ
 بخار کان چٽي، ڪهن به درد جي آڏو پنهنجو در بند ڪين
 ڪندي. جو ڪڇ انسان ذات جي انگ ۾ پيل آهي، سو سڀ
 آءُ پنهنجي اندر ۾ پوکيندس. پنهنجي جيءَ سان سڀ ويچار،
 اونچا توڙي اونها گهرڻ ڪندس. پنهنجي دل تي سڀ انساني
 خوشيون ۽ آزار آءُ مڙهيندس. آءُ پاڻ کي ايڏو ته هڪڙو بندر
 جو انسان ذات پنهنجي وجود جو پاڻ ڳو ٿي وڃي، ۽ آءُ اصر
 نٿا ٿي وڃان.

ميسٽر:- هڪ انسان جي اندر ۾ ايڏو جوش، اعتبار
 ڪر، سون به ڪي هزار ورهيه، دن بدن ٻئي هي سخت دانا
 ڇپيا آهن، آءُ تجرب ڪار سڄڻ ٿي ٿو چوان، ڪنهن به انسان
 هندو ڀي ان وٺي ويندي چڪيا تائين، سخت ڪجهو الو مصر
 ڪن ڪيو. سڄو، انسان جي طاقت کان ٻاهر آهي. ڪل
 ڳو ملائڪ لاه آهي، جو دائمي روشنيءَ ۾ ٿورهي! اسان
 کي مٿن اونڌا ۽ هنيو آهي. اوهان انسانن لاه ڏيڏهن
 ۽ رات به آهن.

فائوست :- تڏهن به آءُ پنهنجيءَ تي آهيان .

ميفسٽو :- واه جو ڪالهائڻي ! رڳو هڪڙي ڪٽي ئي مون تي ڏسڻ ۾ اچي. — ڪم ٻيو آهي وڏو، سمو آهي ٿو، وڻ ڪجهه وڌيڪ سبق سک به ٻيو ارادو ڪر. ڪنهن شاعر جي واهر وٽ جو خيال جي ميدان ۾ ڏوري ڏوري، تنهنجي من ۾ سڀ خاصيتون گهڙيندو وڃي. شينهن جو شان، هرڻ جي تيزي، اٽالين (ڏکڻ وارن) جو گرم رت، آتر وارن جي مضبوطي؛ هڪ ئي جسر ۾، لڳي ۽ ايمان؛ ڪامٽيءَ جي عشق سان، دل سوري ڪرما گرم؛ ساڳئي وقت دليل جي صفائي سان، دماغ سمورو ٿڌو سرد. اهڙيءَ ريت سڀ ضد هڪ ٻئي سان ميلي وڃن. اهڙو حضرت جزو آءُ ڀانيان ٿو ته مون کي ٻئي ڪنهن هنڌ به مليو هو.

فائوست :- آءُ تڏهن ڇا آهيان؟ جيڪڏهن هي آميدون ۽ هي حواس سڀ اجايا آهن، ته ٻيو تڏهن انسان ذات جو ڇٽ، جنهن آتانهينءَ تي رکيل آهي، آڻان ڪئن حاصل ٿيندو.

ميفسٽو :- تون جو ئي آهين، سو ئي آهين، نه نه، ڪڏهن به شڪ نه آڻ، ڀل ٿي ٿوڻ ڪيتريون به ڪوڙيون گهٽيدار ٿو ٻيون مٿي تي هائڻ، يا کوڏن جيڏن ۾ ڪن جو ران به هائڻي ڪهين، ته به تون جو ئي آهين سو ئي آهين.

فائوست :- افسوس افسوس، ساري جهان جو علم مون ڪٺو ڪيو، طبع جي خوان ۾ مون من جي گهوڙي کي خوب

آڏاهو، جڏهن جڏين جهڙي ڪير، دڪانڪ چٽاڀيٽي ڪاڏهر،
۽ هان ٻيوس ۽ اڪيلو آهيان، ڪا به نئين شڪتي ڪانه ٿي
ملير. منهنجو قد هڪ وار جي ويڪر جيڏو به مٿي ڪين ٿيو
آهي، جهڙو اڪي تهڙو هينئر، اڀر ڪان آءٌ دور آهيان.

ميسٽر:- ها ا اڀڙو انسان جو ٻيو دونهيال! منهنجو
خيال اڀڙو نه آهي، تنهن ڪري وڌيڪ سڄو آهي. چو ويٺو
وماهين، چو ويٺو ڊومائون ڪائين، جوهين حياتي آهي،
تيسين چو نٿو حياتي مائين؟ ڪهڙي نه چريائي! توکي
مٿو آهي، هٿ آهن، شڪر آهي، هو هي ڪهڻي ئي
آهن. ٻهراهي مڙهي آءٌ ته ويٺو مائين، پوءِ آهي منهنجا
ڪم ٿيا ڇا؟ جڏهن منهنجي ڪاڏيءَ ۾ ڇهه گهوڙا ٿا ٻڌجن،
تڏهن سندن لڱ منهنجا نه، ڇٻا؟ مفرور شرطي گهوڙن جي
ٻيءَ تي مان نه آهيان، تڏهن ڪير آهي. سندن چو هي پنڌ
۾ آءٌ ڇو هو آهيان، سندن سکر ۾ آءٌ سگهو آهيان، سڀ
طاقتون منهنجون آهن، جي آءٌ ٿو ملايان. چوويهه چنگهون
منهنجون آهن. آٽا آٽا هي ماهوسي جو ڪڪر ڪهي
ڇڏي، اڃا به خواب ترڪ ڪري. آهي تنهنجا پنڌ، آهن مڙهي،
مرون، وانگر، جو سڱيءَ تي پوت وس ٿي سارو وقت ٻيو
ٿيريون پائي، اها خبر نه ٿي پوس ته ڇو ڪرد چوڌاري سبز ساوا
ميدان لڳا پيا آهن.

فائوسٽ:- ها، پر آها نئين حياتي شروع ڪئن ڪبي؟
ميسٽر:- ٻهريون ڪر جو ٻاڻي ڪرڻو آهي، سو هي،

تہ هتان اڏاسي هلون. هي مڪان دکدائڪ شهيديءَ جو آهي؟
هيءَ ڪهڙي حياتي هئي گذاري ائيني؟ ڇا هيءَ به ڪا زندگي
آهي، جو پنهنجي ۽ شاگردن جي حياتي ٽڪائي ڇڏجي. ڇڏ
ڇڏ هي سڀ اجايو ڪر.

فائوسٽ:- هان ڪٿي هلون؟

ميسٽر:- جتي تنهنجي مرضي هجي. پهرين پهرين هلي
رواجي عام حياتي ڏس، پوءِ جي تنهنجي مرضي هجي ته هلي عيشي
دنيا ڏسج، ته ڪئن نه ٺاڄن جي هزار ڪرڻ آهي. — موج ۽
مستي، آزاد هستي.

فائوسٽ:- ڇا تنهنجي مرضي آهي ته هيءَ ڊگهي ڏاڙهي
ڪٿي پيو گهمان؟ ٻڌاه ته ڪئن ڏاڙهي ڪٽرائي، سهڻي ڪرمان؟
ٻڌاه مون کي، ته ڪئن دنيا ۾ هلجي؟ مون کي ته خبر ئي
ڪانه آهي، نوابن جي دنيا منجهه ڪهڙا لڄل هلجن. مان ته
ڪڏهن سنگت ۾ رليو مليو ڪين آهيان، تون سمجهه.

ميسٽر:- منهنجا نڪ دوست، انهيءَ جو خوف آئون
ڪرڻي نه. رڳو دم رکندو آهيان، اهو ائيني حياتيءَ جو هنر.

فائوسٽ:- مٿر جو ڪهڙو بند دوست؟ ڪٿي آهن نوڪر؟
ڪهڙا؟ ڪاڏيون؟

ميسٽر:- رڳو هن جڳهي جو بلانڊ هڪيڙل جي ويرو
آهي ۽ اهڙي هوا ۾ ڪڇي پئي ڊهي مٿر تي پئو. ڪو،

ڪوڙو سامان پاڻ سان نه کڻي ٿو رهي هاڻ سان، جا اجهي ٿي
 تيار ٿئي، زمين کان مٿي ڪجهي هلنداسين. هڪڙا ٿي، ٽڪڙا
 ٿي هلنداسين ۽ دور دور وڃي پهچنداسين! آءُ هليو، منهنجا
 دوست نئين ۽ وڻندڙ زندگي اڳيان اٿي. خوش ره خوش ره.

ڏانڻ جو رڌڻو

ميفسٽو فلس، فائوسٽ کي وٺي ستر تي نڪتو. فائوسٽ کي زماني جي حال کان واقف ڪيائين. نشين جو چا حال آهي، ڪئن شراب وس ٿي پنهنجو ايمان وڃائيندا ٿا رهن، ڪئن شراب ۾ غرق ٿي فاحش راڳ کي فرحت ٿا سمجهن ۽ ڪئن پوءِ ڪام ۾ لعنت ٿي، هڪ ٻئي سان وڙهن ٿا، مارا ماريون ڪن ٿا. فائوسٽ ڏٺو ته وڏي ۾ وڏو شيطان ته شراب آهي، جو توڻو شهوت کي آڌاري انسان کي خراب ڪري. ميفسٽو فلس، فائوسٽ کي اهي ڳالهيون ڏيکاري، جلد ئي کيس هڪ مڪان تي وٺي آيو: ان مڪان کي ”ڏانڻ جو رڌڻو“ ٿي ڪوٺيو ويو. هڪ چلمر هئي، جنهن تي ڪڙاهي چڙهي هئي هئي. دونهن به گهاٽا هئي نڪتا، دونهي ۾ عجيب غريب روپ هئي ڏسڻ ۾ آيا. ڪڙاهيءَ جي پاسي ۾ هڪ هليءَ روپ باندري ويٺي هئي ۽ ڪڙاهيءَ ۾ ڏوٽي وجهي بي گهمايائين.

اها جي ڀرسان وري هلي روپ ٻاندر ويٺو هو ۽ ننڍڙا ٻچا به
 ايتشي ويٺا هئا ۽ پاڻ ويٺي سيڪيائون. رڌڻي ۾ هيون به
 عجيب غريب ٽنگيون پيئون هيون. اهڙي مڪان ۾ اندر
 فائوسٽ ۽ ميسٽر فلس ٽنگهي آيا، فائوسٽ جي دل هي ڪراحت
 ڏيندڙ مڪان ڏسي پڪارڻ لڳي :-

هي ٻچاڻ پيدا ڪندڙ ڏاڻهو ڏسي منهنجي دل کڻي ٿي
 پيئي آهي، بيمار ٿي پئي آهي. ڇا تون ٿو چئن، هن غليظ
 غار ۾، هن چريائي جي ڪچري ۾ مون کي جيون ڦڪتي ملندي
 ڇا انهي لاءِ صلاح مصلحت ڪرڻ لاءِ مون کي هڪ ڪٽراڙي
 ڏائڻ وٺ اچڻو آهي؟ ڇا هن ڪٽراهيءَ سان دل ڪهي ڪندڙ
 رس پيئڻ سان آءُ ٿلهه ورهه ننڍو ٿي پوندس؟ بس جي تو وٽ
 هن کان ڪا به بهتر شيءِ آهي ڪين ته منهنجون آميدون سڀ
 مري ويئون، منهنجي اس سڀ آڏاسي ويئي. ڇا هن کان
 سواءِ قدرت ۾ ڪو ٻيو آب حيات آهي ڪونه؟ ڇا آتما وٽ
 حياتي کي نئون ڪرڻ لاءِ انهن آهاون کان ڪو ٻيو بهتر آهاو
 آهي ڪين ڇا؟

ميسٽر:- هاڻ مون پنهنجي دوست جو دليل چئي ڪيو:-
 هاڻو قدرتي آهاو به آهن، جن جي وسيلي، حياتيءَ جو ٿوه
 ۽ طاقت ملي سگهن ٿا، پر هي سبق ڪنهن ٻئي ڪتاب ۾ لکيل
 آهي ۽ اهو باب ڪو آورا آهي.

فائوسٽ:- آءُ اهو ڪندس.

پڻسٽو:- هڪڙو آهاو آهي، انهي لاءِ نڪري -ون ڪٿي،
 نڪي دوا ڪٿي، نڪي جادو ڪٿي. نوبڪلائي ۾ نڪري وڃڻ،
 ڪاليون ٿوڙڻ ۽ زمين کوٽڻ، هڪ تنگ دائرو اندر پاڻ پوري
 ڇڏڻ، هرڪا خواهش بندي وڃي، کاڌو سادو ڪائڻ، پسن ۾
 پسن وانگر گذارڻ؛ ڪلئي ميدان ۾ چيڻو پکيڙڻ ۾ ڪو به قسم نه
 سمجهڻ، انهي ڪچري مان جيڪي پيدا ٿئي، سولائڻ، اهو
 بئڪل ڪارڪر رستو آهي حياتيءَ کي نئونو ڪرڻ جو، پوءِ ته
 ۸۰ ورهين جي ڄمار ۾ ڪاڙهه ڳڻو!

فائوسٽ:- اهو ته مون کان ڪين هڃندو، آ! انهي تي
 هر ٻوٽي ڪين آهيان، نڪي ڪي هينئر مون کي ڪوڏر ڪٽڻ
 ايندي، اهڙي تنگ رهڻي مون کان ڪانه هڃندي.
 پڻسٽو:- جي پلا، ته پوءِ هي ڏاڻن آهي.

فائوسٽ:- ائين ڇو؟ ڪراڙي ڏاڻن جو هن ۾ ڪهڙو
 واسطو؟ تون نٿو پاڻ اها سُرڪي رڌي سگهن.

پڻسٽو:- اهو ٿيو اجايو وقت وڃائڻ. اها لاهڻ ڪو
 سولو ڪم نه آهي؛ هزارين ٻليون ٻڌجي وڃن، پر هي شيءِ
 ايتري وقت ۾ نه ٿي سگهي. هن ۾ ڪو وڳيان، يا اٽڪل
 ڪانه ڪٿي، پر تحمل ڪٿي، جو ويهي من هلائجي. جيو ڪي
 سال ويهي گوشه نشيني ۾ رهي پيو پاڻ پڪهاري؛ وقت ۽ رڳو
 وقت هن کي صفا ٿو ڪري ۽ سگهو ٿو ڪري. هن جون سڀ
 شيون غيبي آهن. هن جون طاقتون ۽ هن جا جزا عجيب

امن . برابر ، شيطان هو جنهن پهرين اها ٻڌائي، پر تڏهن
 به شيطان هينئر ان کي نٿو ڏاھي سگھي . ڏس، ڏس، پريان
 ڏس ته ڪهڙو حسين جوڙو آھي، ڪنوار ۽ ڪھوت — (ٻاندريءَ
 ۽ ٻاندر کي ٿو چوي) ڀانئجي ٿو ته ڪهر ڏيائي ٻاهر نڪتي آھي.
 ٻاندر :- ”بخاريءَ مان لنگھي ويئي ھلي . ويئي آھي
 نٿو پھڻ، ڪڏ تي وڃي ويئي آھي .

سيفستو :- اڃا تڏهن اچڻ ۾ دير اٿس؟

ٻاندر :- پيرن جون آڱريون، مٿس سيڪيون، تنهن کان
 اڳر هو اچي وڃي .

فائوسٽ :- مون کي ته هي آواز، هي ڪل، هي روش
 ڏسي، ڀڄان اچو وڃي، آءٌ هي ڏسي ٿو سگهان، منهنجي دل
 بيمار ٿيو پوي .

(سيفستو ڪجهه وقت ٻاندري پوئڻ سان ڳالهيون ٿو ڪري،
 ايتري ۾ فائوسٽ رڌڻي ۾ هڪ آسي رکي آهي، تنهن ۾ ويٺو
 ٺهاري . ڪنهن مهل اڳتي هلي وڌي، وري پٺتي هلي .
 ٺهاري ٺهاري ٺهاري منجهس ڇا ٿو ڏسي!)

فائوسٽ :- هي ڇا ٿو ڏسان، بهشت جي دور، هن
 جادوءَ جي آئيني ۾ ڪهڙي نه سوهيندڙ سورت! اڙي! اي عشق
 ڏهن پنهنجا ٽڪا ۽ ٻي آواز ٻڌ، ته آءٌ ات آڏامي وڃان، جيٽ
 هو آهي . بيٺي ته بنهه اڳيان اٿم، ته به ڏيهان ڏور آهي،

خبر نه آهي ڪهڙي لوڪ ۾ آهي! افسوس! ڇا ٿو ڏسان! رڳو
جي هن جاء تان ٿورو ٿو اڳتي چڙان، ته ڪارو ڪتڪر ٿو
کيس ويڙهي ويهي. اي زال جي صورت، ڀري روء پيڪر.
اڙي! حسن به نظير! ڇا زمين وٽ ابڙي سونهن! ڇا هيء
زال هوندي؟

هن صورت ۾ ته ڪيترن بهشتن جا حسن ۽ ناز اچي ڪٿا
ٿيا ٿا ڏسجن. ڇا هيء زال آهي؟ ڇا هي ڪو خليل
پرائي آهي؟

ميسٽر:- عجب ۽ واڃي لڳو اٿس! جنهن متن ڏينهن
۾ هيء دنيا رهي، تنهن هي صورت ٺاهي، پنهنجي ڪار پگريء
تي جهرت ڪاڏي. واه جي صورت! هائو، ڀلي ڀوسست ٿي
مٿس نهار، اهو خزانو مون وٽ سلامت آهي، انهي جو انجار
آءُ ڪري ٿو سگهان. سڀاڳو آهو انسان آهي، جو ههڙي
ڪنوار ٿو گهر آئي!

(ٺاٺوسٽ ڀوسهشي ۾ نھاري، ميسٽر ڀوسه پان لوڏي)

ٺاٺوسٽ:- افسوس! منهنجا تر حواس ٿا خطا ٿين.
منهنجي دل ۾ مڇ ٿو مڇي. هل ته حلون.

(ايتري ۾ ڪڙاهي آڀاسي ٿي، هڪ وڏو پنٿ بخاري
ٿاڻن ويهي ٿو. ڏاڳل خوفناڪ رڙهون ڪندي پنٿ مان
هٿ لهندي اچي ٿي)

ڏائن :- هان ! هان ! هان ! مصيبت هوي تي مرون ' سڀ
 هونئي سوئرا ڪٿاهي آيا سي وٺي آهي ' شروع ٿيئي هيو ،
 ڏيائڻي جلي وٺي ايت ٻوٽي مرون . (فائوسٽ ۽ ميفسٽو
 کي ڏسي) ۽ هي ڇا آهي ؟ اوهين ڪير آهيو ؟ ڇو آيا آهيو ؟
 ڪنهن موڪليو آئو ؟ حال ٻرندڙ سور ، هڏو ۽ ميهڙو ڇڏايو

(ڏائن ڪٿاهي ۽ ٻه ٽي ڏوٺي وجهي ، فائوسٽ ۽ ميفسٽو
 تي ٿي باهه جا آلا آڇلائي . باندري پوت ٿا رڙن . ميفسٽو
 هڪدم وڃي ٿو هڻي ، ۽ ڊيگڙيون ڊيگڙا ، ۽ شيشا ٻرزا ٻرزا
 ٿو ڪري)

ميفسٽو :- ٻکا ٻکا ! دوزخ جو شروع ٿي هاريو ، شيشا
 پلي ٽڪر ٽڪر ٿيا . ههڙا ئي لفظ ٻڌين ، هي اٿئي آجورو ،
 منهنجي ماڪي ! هي سڀ راند آهي ! هي سڀ چرچو آهي ، ڇا
 ڏائن توکي خبر ئي نه آهي ته آءٌ ڪير آهيان ، پنهنجو خاوند
 ۽ ڏٺي به نٿي سڃاڻين ؟ هڏ پڇي ٽڪر ٽڪر ٿو ڪري ڇڏيائين ،
 سڀ تنهنجا باندري ، ٽولهڙا ڪٽيڙا ، سڀ تو وڃائي ڦٽا ڪريائين ،
 ڇا منهنجي چيلهه جو ڳاڙهو پتو نٿي ڏسڻ ؟ هي منهنجو ڪڪڙ
 جو ڪٽ پٽي سڃاڻين ؟ ڇا منهنجي منهن مٿان ڪهڙو برقعو
 چڙهيل آهي ، جو منهنجا پوئلڳ به مون کي نٿا سڃاڻن ؟ ڇا آءٌ
 انهن تي به تڏهين پنهنجو نالو ، پنهنجو درجو ٻڌائيندو وتان .

ڏائن :- معافي ، منهنجا سائين معافي . مون ڀُٽل ڪئي ،

مون نوهان جو پگڙل * پير ڪونه ڏلو ، اوهان جون ۽ سرڻيون
ڪٽي آهن !

ميسٽر۔۔ چپ ڪر ، ڪراڙي ڀڄڪڻ ، هي دفعو معافي
اٿئي . هاڻ ڪي سٺي به ڪڇ وقت ٿي ويو آهي ، تيزي ۾
وڌو ٿيو پنجي ويو آهي ، دنيا ڏاهي ٿي پئي آهي . واڌاري
جسوروخ سل سل ۾ پيو ڏسجي ، سڌارو هر شيءِ تي پکڙيل
آهي ، شيطان به سڌريو آهي ، جهنگل ڇڏي هاڻ دربارين ۾
ٿو گذري . جهنگلي قديمي پوشاڪ ڇڏي ڏني اٿس ، اڳي
گهنجهل پيشانيءَ تي سڱ هوندا هئس ، سڙيل پڇ هوندو هوس
۽ هيٺ ٽاڪ چنبا هوندا هئس ، هاڻ اهي سڀ ويا ، هائوڪي
تعارف اهي ڪڍي ٿا ڪيا . باقي پگڙل پير سواچا به اڳي
جهڙو اٿس ، اهو به مون کي وٺي ڪين ٿو ، چو ته ڪي وڏا
هرين جي اهو ڏسي وٺندا ته مٿن مون نسبت اثر آگرو وهندو ،
تنهن ڪري مون کان جيترو ٿي سگهندو آهي اوڙو ڪٽي پير
لڪائيندو آهيان ، تنهن ڪري هٿا کڻي ٻڌا اٿس ، جنهن ڪري
هاڻ ايترو منڊڪاڻندو آهيان ، جيترو عيئر جو فياڻن آهي .
ڪيترا جوان ، هن جا نالا به اچن ٿا ، سي به ساڳي روش ٿا وٺن .
ڏاڻن :- شيطان آيو آهي . منهنجو قديمي پيارو آيو
آهي . واه واه ، آءُ ته خوشيءَ ۾ ٿي ٿاڻان .

* شيطان جو ، چوندا آهن ته پير پگڙل آهي ، تنهنڪري
هو منڊڪاڻندو آهي . هن کي ۽ سرڻيون به هونديون آهن .
اهي هن جون نشانين آهن .

منستو :- پئي اهو نالو نه ڪندو . مون اتي اهي ٻه
مان نه سڏ .

ڏاڻن :- ڇو؟ ڪهڙو سبب؟ جهڙو شريف نالو ۽
ڪنهي؟

منستو :- تمام گهڻو ڪتب آندو ويو آهي، ۽ هاڻ
پرين جي تعين وانگر پيو ڪن ڪي لڳي انهي نالي وٺڻ تي
اهڙو ته ماڻهو هري ويا آهن، جو پيا پائين ته اها به ڪا ڏند
ڪٿا آهي، اڄڪلهه ماڻهو پنهنجي تجربتي کان ٻاهر ڪي به ڇڻ
لاڻ تيار ڪن آهن، هو هاڻ سڀ ڏجهه نه ثابت ڪري ٿو
سگهن . هو مون نسبت هڪ اثر به اعتبار پر ڪن ٿا آئين .
پلا انهي ڪري به ڪو بهتر ٿيا آهن؟ هاڻ شيطان آهن، ۽ تبصر
پر نه اعتبار ڪن ا مون ڪي اڳي نواب سائين، ڪوئچ،
انهي نالي ۽ لقب تي ڪنهن ڪي اعتراض ڪونه ٿيڻدو .
به اهڙو ئي نامدار آهيان، جهڙو ڪو به خانداني .

ڏاڻن :- واه واه، ماڳو تون اهو . تون اڳي
جهڙو ئي خوش مزاج شورو آهين .

منستو :- (فائيوٽ ڪي) مون ٽي دور مره جي
تجربي سڃاڻيو آهي ته ڏاڻن . ان هي رستو هائڊ
ڪارڪر آهي .

ڏاڻن :- هاڻ سنڪرو ٻڌايو . ڇا پيئندا؟

۱۰۰:۰۰ - مهر ٻائي، هڪ گلاس بس آهي. ڪو جهونو
 پيالو پياوڃ. (فائوسٽ کي) هن شيء جي طاقت سال سال
 ٻڌي ٿيندي آهي.

ڏائن:- حاضر. پيو پيو چوڻ جي ضرورت نه آهي.
 اڃا هي بوتل. آڏو ۾ ڪڏهن ڪڏهن پيئي چڪندي آهيان.
 ڪار بانس ڪان ٿي رهي. وٽ وٽ هي درار. (سيفسٽو کي)
 ههه هر رات هي درار وٺڻ کان پوءِ هڪ ڪلاڪ به ڪن
 ڪيندو، بشرطڪ ڪو جادو جو اثر وجهجيس.

سيفسٽو:- هو سنگتي آهي. انهي پيالي مان فائدو
 به چئندس. هن کي ڏائن ٿين وارو ڪاڇ ڪڍي. هن جو شڪر
 تون جيڪي به ڏيندس، جهلي ويندو. آڏو ڪي گول چڪر
 پڙه مقرر. پر پيالو پڙه. ڪوبه نقصان ڪونه ٿيندو.

(ڏائن نهي نٿي اشارا ٿي ڪري پوءِ هڪ گول چڪرو
 ٿي ڪڍي. چڪري جي اندر عجيب غريب شيون ٿي رهي.
 اهڙي ۾ شا ڪيئن. ڪن. ڪڙاهي ڪڙاهي ٿي.
 پياڙي، ۾ ڏائن هڪڙو ڏوڪاب نهي ٿي اچي، ماندرين
 ٿي چڪري جي اندر. هڪڙي باندني جي پٺيءَ تي
 ڪتاب ٿي رکي، پوءِ ٻين ڊبائون تيون هٿ ۾ جهلين.
 فائوسٽ کي ٿي اشارو چڪري ۾ اچ.)

فائوسٽ:- (ٿو کي) نه نه. هي رنگ ڏسي منهنجي
 دل بيمار ٿي پئي آهي. مان ڪهڙي چڱائي ٿيندي؟ هن

جو مطلب ڇا؟ هي رڙيون، هي اشارا ڇا ڄا آهن؟ هيءَ
تڪڙي تڪڙي پٿر پٿر ڇا جي آهي. ڪندي، ڪراهن،
ٺڳن، مون اڳي به اهڙيون ڳالهيون ڏٺيون آهن. منهنجي
انهن تي نفرت هئي.

ميسٽر:- هي سڀ اٽالو هن ڏنڌي جو آهي. تون
اڃا پوسخت نه ٿي. هوءَ به آهي طبيب جيان، هي ٻاهر يون
ڪتراڳ رکيو علاج ڪي هتي توڏي. انهي ڪري پيالي جو
اثر چڱو. بدو ۽ رفتار پوري هلندي.

(ٿاڻوڪي ڏاڻن چڪري اندر ٿي آئي)

(ڏاڻن ڪتاب مان ڪڍي آچار سان ٿي پڙهي)

”سڀ ماڻهو سڃڻ، هڪڙي مان ڏهه، ڪهڙو به ٿي
جي ٿي. ڪٿي ڪوڙي مان چار، پنجن مان، چئن مان،
ڪهڙو ڪهڙو، سڀ صفا. تو به هڪڙو، ڏهه به
هڪڙو. اهو آهي ڏاڻن جي هڪڙي جو هڪڙو.“

ٿاڻوڪي:- ڪراڙي لڳن، جوش به اچي ويئي آهي.
ڇن ٽپ جي خشڪي به ٿي آڻڪي ا منهنجو نه مهڃالو
تو به.

ميسٽر:- سهر به اها هان به. منهنجي جادوگر
تنهنجو من ٿي ڪوڙ آهي. هان ڏي پيالو، ڪڍيس لٽار،
ڊپ نه ڪري، ڪو به نقصان ڪوڙ ٿيندس. هو اسان مان

هڪڙو آهي، اعليٰ درجي جو آهي. هن کان اڳ ڪهڙو ئي
ڪي ٻيو اٿس. ڊپ نه ڪر.

(ڏاڻن، ڪهڙي چنڊ ٿيند هلائي، پوءِ پيالو ٿي پري، جنهن
فائوسٽ ٿو پيالو چين تي چاڙهي، تنهن هڪ هڪ ڪري ٻاهر جي
جهي ٿي مٽي چڙهي.)

جلد ٿي، جلد ٿي، ڊپ نه ڪر. هڪ دفعو اندر وڃي،
دل کي گرم ڪري، خوش ڪندي، هي ڇا؟ منهنجا
دوست تون به اسان جهڙو ئي چڻين، جيئي، ٻي ٿو ڊڄين!

(ڏاڻن چڪرو ڏاهي ٿي ڇڏي. فائوسٽ ٻاهر لنگهي
ٿو اچي.)

ميسٽر:- (فائوسٽ کي) هاڻ! هل ٻاهر يڪدم! آرام
ڪرڻو ناهي.

(ڏاڻن:- (فائوسٽ کي) بهتر ٿي هوندو. (هاسي کان)
آميد ٿي ڪريهان ته بهترين!

ميسٽر:- (ڏاڻن کي) ڇو، آ؟ ڪهڙي تنهنجي خدمت
ڪريهان. والپور* جي رات جو تون مون کي حڪم ڪج،
آ؟ جيئن چوندين ته تين ڪندس.

ڏاڻن:- هاڻ هي ائيني منتر پيو آچار. منجهس وڌوڪن
رڪيل آهي، وڌو ٿايندو ٿيندو.

*آها رات پهرين مي کان اڳ ايندي آهي. اها رات
جرمني جون ڏاڻيون، ملهائينديون هيون.

ميسٽو :- (فائوسٽ کي) جلد جلد جيئن ڇو پئي آئين
 ڪر . هي پيالو هٿي هنڌ ڪندو ، پر هن جي پوئواري ڪرڻ
 سرور آهي . هاڻ ٿوري ڪثرت ڪهي ، پوءِ ساري سرير جي
 رڳ رڳ ۾ ڪهڙي ويندو . پوءِ ته آءُ توکي عيش جي موج
 وٺائيندس . آهي موجون ، جن تي نوابن جون آسپون آهن .
 جلد تنهنجي دل جي هندوري ۾ عشق اچي پاڻ جهوليندو .
 هينئر ئي لڇڙو لڻا پائڻ لڳو آهي ، ۽ ڪر تيار ٿي وڃي .

فائوسٽ :- هڪ ڀيرو وري اُوسي ۾ نهاريان . اي
 خوبصورت ، تون اهڙي خوب آهين ، جو آءُ ٻيو ڀانيان ته تون
 انسان جي صورت ئي ڪانه آهين .

ميسٽو :- اڃ اڃ ، هي بي نظير حسن جو تون ڏسين ٿو ،
 سو جلد عورت جي روپ ۾ ڏسندين . (پاسي کان) هي پيالو
 ٻيٺ سان ڪيهڙي ڪيهڙي ۾ حور .

گهڻي

(ٺاڻوسٽ هڪ گهڻي ۾ مار ڪريٽ، ڪي ٿو ڏسي، وڏي
ٿو وڃي.)

ٺاڻوسٽ:- (مار ڪريٽ ڏانهن وڌي) سهڻي سائڻ منهنجي
ٻانهن وٽندين، مان گهر تائين ڪڏجي هلاڻ.

مار ڪريٽ:- آءُ سائڻ ڪانہ آهيان، آءُ سهڻي به ڪانہ
آهيان، مون کي گهر تائين، ڪنهن جي به گهرج ڪانہ آهي.
(پاڻ ڇڏائي هلي ٿي وڃي)

ٺاڻوسٽ:- ها الله، ڀريءَ جو پار آهي. هينن اکين
ڪڏهن اڳي ههڙو حسن ڪين ڏٺو. لڄا واري، لڄڻ واري
۽ حلير. ڇپ لعل روشن، گل پت جهڙو. جواني مون
منجهان تڏهن وٺي ڪانہ آهي! پنهنجا نين مون ڏي کنڀائين.
دل جي اندر ۾ اڃا به بيا آهي نين جهلڪن. منهنجو جيءُ
مون کان ڪيسڪي ويو، منهنجي دل ٽڙي لڄي ويئي.
(سيفتو ٿو اچي)

ٺاٺوسٽ:- ٻڌو سائين ٻڌو، وٺي ڏينر ڦينگر، جلد به جلد.

سڦستو:- ڦينگر ڪهڙي ڦينگر!

ٺاٺوسٽ:- هوء جا هڪ ٻل ٿيو ته هتان لنگهي.

سڦستو:- ڇا- هوء؟ هوء ته هينئر اڃا ديول ۾ هئي.

ٻائي وٽ ويٺي ڏوهه هاسيائين. آڏو ٻائي جي ڪرسيءَ پٺيان وڃي بيٺس. اهو جهڙو ڦينگر هاسي ڇا! اهڙي ڦينگر ۾ اک وجهڻ مان ڀلائي ڪنهن ٿيندي. هن جي هوت ٿاڻي ڪري، شيطان کي ڪو به مڪر هٿ نٿو اچي سگهي. هن هڪ تي منهنجو وس نٿو هلي سگهي.

ٺاٺوسٽ:- چوڏهن ورهين کان ته ٻاهر آهي!

سڦستو:- ڇا، هن ان مٿي ڪا پلٽائي؟ حيوان لنگ

جنهن جي مور ڪٿائي اها آهي، جو پاڻي ٿو ته هرڪو حسن جو گل مون لاءِ آهي. سڀ سونهن جا هو ڏسي ٿو، سا پاڻي ته هتي ڇڏيان. هن جي نظر ۾ سچ ۽ ايمان، فقط نالو آهن- منهنجا دوست ڇڏي اچائي راند.

ٺاٺوسٽ:- ٻرلوي صاحب واه جي هدايت! اُميد آهي

ته هاڻ اهو اروهان جو وعلا ختم ٿيو: هاڻ ٻڌ ٿنڌ مزاج، منهنجو ارادو هڪو اٿئي، چوٽيءَ ٿو اڃ رات جو هوء منهنجي ٿيڻ ڪري. جي نه ته منهنجي موڪلائي.

سڦستو:- ٻرڻ ڪري ڪجهه شهر به هلاو- چوڏهن

راتين جي اندر، آڏو تنهنجي لاءِ ڪي وجهه تيار ڪري سگهندس!

فائوسٽ :- چوڏهن راتيون! ست ڪلاڪ جي ۱۲ ترس
سگهان، ترمون کي شيطان جي مدد جي ضرورت ڪانه آهي،
پوءِ ته منهنجي انساني طاقت بس آهي. جهڙي ٻالڪ کي باز
اٿن ۾ ڪهڙي ڏکيائي آهي.

ميفسٽو :- توکي رنج ڏسي مون کي ڏک ٿيو آهي.
هر ايڏي اٿن تڻ؟ جو خزانو دير ۽ دقت کان پوءِ ٿو حاصل
ٿئي تنهنجي خوشي اڪثر ٿئي ٿئي. تون به سَهڻيءَ مان
ڪجهه هر سر، ڪجهه رهنس رهنس، پوءِ نور ٿيڻ
تنهنجي وس.

فائوسٽ :- خوش نصيبا، منهنجي نفس کي تيز ڪرڻ لاءِ
اهڙين ڳالهين جي ضرورت ڪانه آهي.

ميفسٽو :- دل ۾ نه ڪج، هر منهنجو چوڻ آهي، ته هتي
زبردستي مان ڪين ورندي. ٿوري ئي وقت ۾، ٺيڪر حرفت
سان هٿ ڪري ٿي سگهجي. اٽڪل مان ڦلڻو ڪٽڻ سولو
آهي، هر چڙهائي اجائي آهي.

فائوسٽ :- چڱو هلا، تبسمن مون کي ڪا سندس نشاني
آئي ڏي، ڪا پتي ڪا مٽي، ها ڪو سندس برف جهڙي،
سفيد چاٽيءَ مان رومال. ڏيکار، مون کي هن جو آرام
ڪمرو هلي ڏيکارا

ميفسٽو :- توکي ڏيکارڻو اٿر ته مون کي ڪهڙي نه
توسان همدرد آهي، تنهنجو درد چٽائڻ لاءِ ۱۲ ڪهڙو نه آتو

آهيان : بنا ڪنهن دير جي، تنهنجي اها خواهش پوري ٿو
ڪريان ۽ اڄ ٿو توکي آڻي وٺي هلاڻ،

فائوسٽ:- ڇا آءٌ هنن کي هنن اکين سان ڏسندس؟
هوءَ مون کي ملي سگهندي؟

ميسٽو:- نه ا هوءَ ٻيلا ٻيلا جي ڪهر اڇ وڃي
آهي. آءٌ جڏهن ڏسندس ته هوءَ وٺي تڏهن توکي سندس
ڪمري ۾ ڇڏي ايندس، تون آڻي اڪيلو ويٺو سندس ڪمرو
ماڻج. جنهن هنڌ تي هوءَ سمهي ٿي تنهن هنڌ جي سڳند ويٺو
ولج ۽ ايندڙ عيش جا پيو خواب لهج.

فائوسٽ:- هلون ٻيلا.

ميسٽو:- هيترو سويل.

فائوسٽ:- جلدي ڪا سوکڙي تيار ڪري وٺ.

ميسٽو:- ايتري ۾ سوکڙيون: چڻ ڪٽيئي - هو مڙهي
مٿين تي موٽ آهن. هائو، مون کي ڪئين عيش محل
سڃهن، جتي اهي شيون خوب آهن، جتي لڌ پير وقت کان
خزانا پوريل آهن. اجهو آهه رهيس. ڪانه ڪا دل ڪنهي،
سهيءَ کي موهڻ لاءِ ڪٿي آيس ڪي آيس.

سانجهي

(هڪ عمدو نلڊو ڪمرو)

مار ڪريٽ :- هو جو سڪر ڪڏهن سو ڪهر هو، سا خبر
هٿ ڪرڻ لاه ڪجهه هرج جيڪر خوشيءَ سان سهان ڪهڙو
نه شاندار ۽ شاهانو هو. نوابي خاندان جو آهي، سو ته سندس
پيشاني تي نهارڻ سان پڙهي سگهجي ٿو. جي نوابي ڪهر جو
له هجي ها ته جيڪر وڌيڪ حياءَ سان نھاري ها.

(ٻاهر ٿي هلي وڃي)

(ميسٽر ۽ فائوسٽ ٻئي اندر ٿا اچن)

ميسٽر :- آءٌ هليو، آهستي پير ڪل، پر آءٌ هليو.

فائوسٽ :- (پل کان پوءِ) مون کي هٿ ڇڏي وڃ.
مون کي هٿ ڇڏي وڃ. عرض مڃ.

ميسٽر :- (ليٽا ٿو پائي) جاءِ واه جي مٿا ۽ سٺي آهي.
هر ڪنهن نينگر جي اهڙي مٿا نه ٿيندي آهي.

(ٻاهر نڪري ٿو وڃي)

فائوسٽ :- (چوڌاري نھاري) ڪھڙي نہ مانتا ! نور
جوت هن ماڻيئي ننڍڙي مندر ۾ ڪھڙو نہ خوشي ۽ آرام ۾ آھي .
سُڪ جي مٺي . آتما سڀ کي ڀري وئي آھي ، سڀ تي آس
آھيس . اي سڪ ۽ ٻر ٻر جي آتما آءُ توکي ٿو ٻڌان
ار ٻڌان ! اي ٻر ٻر ، تنھنجو ٻيران ، آس جي رسيائيءَ بوند تي ٿو
ھلي ، هن کان پوءِ تون ئي منھنجي جيت آھين . هت
چوگرد ماڻ ، صفائيءَ ۽ راضيو آھي .

(فائوسٽ ٻڌان کي بستري جي ڀر ۾ چمڙي جي آرام
ڪرسيءَ ۾ ٿو ٿو ڪري) .

اي ٻياري ڪنيا ، تنھنجي جاءِ ۾ سُڪ جي آتما ٻيئي ٻڌان
کڻي ، تنھنجي هت جو هنر هر شيءِ تي ٿو ڏسان ، جنهن هن
ننڍڙي مڪان کي سرڪ بنائي رکيو آھي . هتي جيڪر
ڪلاڪن ٻڌان ڪلاڪ پوسٽا لھان . ٻي ڪرني هن جي
ڪناري ڇا ٿي ۽ ڀرڻ بدن ، ٻي ٻوٽن تائي جو انگ وڌو آھي .
هن بستري تي هوءَ سھي ٿي ؛ سندس نور ڄاڻي ، ڄاڻي ۽ ٻي
خوشي سان ڀرپور آھي .

۽ تون ؟ هتي توکي ھيٺر ڪھڙي ڳالھ آندو آھي ؟ هن
ديوانگيءَ جي ٻڌل ۾ تون ڇا آھين ؟ غريب فائوسٽ ! ڇا
ڪنهن جادوءَ جي ڪڪر تہ ڪنهن تنهن جون اکيون ڇڏي
وڌيون آھن ؟ تنهن جو عقل جھڪي ويو آھي ؟ نہ نہ جيڪر
هي باءِ جھڙي نرونا ڇو وڻيئي ؟ هي اوچتي ٻر تي ڪيئن لڳي ؟

منهنجي دل آهي ته دہلي
 رکي ڇڏين ۽ جي ائين آهي، ته انهي کي هڃ چئبو، انهي
 سٺيءَ عات ۾ تون شال راضي رهين. سان خوش آهيان،
 ته هي عشق جو ڪاڻ پتل سندو ڦوڦو سوبليئي ڦاٽي پيو. هاڻ
 ٻيون سوليون وندرون گهڻي آهن، منهنجي غريب مغز کي ته
 خبر ئي ڪانه ٿي پوي ته توکي ڪهڙي ڇا. آءٌ ته هٿ پيو
 پهتيان، مٿو پيو ڪنهان.

(دہلي توخاني ۾ رکي ۽ ڪنجي ٿو لڳائي)

آءٌ، آءٌ. مطلب آهي ته هن جوانڙيءَ جي دل تنهنجي
 خواهش ۽ ارادي پٽاندر هلي. آءٌ هاڻي آءٌ.
 (وڃن ٿا هليا)

(مارگرٽ ٿي اندر اچي، هتي هٿ ۾ اٿس)

مارگرٽ:- هتي به گهٽ لکي پئي آهي. ٻاهر مون
 ٻيون ته سيءُ آهن. اسي ڪڏهن ايندي؟ منهنجي پٽ
 ، نجهان ڪهڙي لارڙ ٿي لنگهي. آءٌ پانيا ٿي ته ڪا سورڪ
 زال آهيان.

(جنن ڪهڙا ٿي لاهي، ٽٽن عشق جا راڳ ٿي ڳائي.)
 ڪنهن وقت ڪنجيءَ سان خانو ٿي ڪهڙن وجهن ڪاڻ کولي ته
 سڙي دہلي ٿي ڏسي.)

هي صدي دہلي هت ڪئن آئي؟ مون ته خانو بند ڪري

چڏيو هو۔ آءُ ذري ڪهڻ اهو قسم ڪندي وڃان۔ پا هران
 ته واه جي سندر آهي۔ اندر ڇا آهي؟ ”امي ته ڪين ڪجهه
 ڪنهن کي آڌار وڌي هُندي وئي ڪڏهن من د هليءَ ۾ وڌي
 آهي؟ ڪولي ته ڏسان۔ دهلي کي نيدرڙي سهڻي ڪنڊي آهي۔
 واه واه، جواهر ۽ موتي، ههڙا موتي ۽ ههڙا جواهر، سماج
 جي وقت ڪهڙو نه جيڪر جهلڪن۔ سون کي جيڪر ڪنن
 نه سونهن۔

(ڀائي ٿي ۽ ڀاءُ کي اُوسيءَ ۾ ڏسي ٿي)

اڙي رکيو ههڙا دور ڪري مون کي هڪ اهن هنن دور
 سان ته آءُ ڦيري پئي آهيان۔ شڪل ۽ روغن جي سونهن
 جو قدر به هنن کان سواءِ ڪونه آهي۔ جڏهن سون هجي
 تڏهن ڪو به ٿي، باقي غريب کي ڪم ٿو هجي

گهمن جي جاء

(ٺاڻوس ڪنهن خيال ۾ آهي ، اهي ۽ وڃي آيو .
ميسٽو ٿلس سائس ڪڏا آهي .)

ميسٽو :- عشق جنهن تي منهنجي ڏڪار آهي ۽ دوزخ
جي باهه تن جو مون کي منهن آهي ، هن کان وڌيڪ ايترو
ڪهڙي حالت ٿيندي .

ٺاڻوس :- توهان ڪهڙي ويدن آهي . ڪهڙو ڏنگ
لکيو اٿئي ؟

ميسٽو :- آءٌ جيڪر ٻانگي پئي ڪنهن جهنر ۾ وجهان ،
پر آءٌ خود جهنمي آهيان .

ٺاڻوس :- جاءِ هن جو مطلب ڇا ؟

ميسٽو :- ٻڌ . ههڙا سهڻا موتي ، جي مارگريٽ لاه
اندر ، سي هڪ ٻائي جي ملڪيت ٿيا آهن . مارگريٽ جي

ماء، اچي ڏسي ورتا شڪ بهس ته ڪو مڙيو ئي غلط آهي .
 ٻڌيءَ اڻڄايل ڪٿي ويهي پڙهيو، من سندس ويو گهڙت گهڙيندو-
 هي ڇا ٿيو، هي ڇا ٿيو. ٻڌيءَ جو ڏک به ڏاڍو تيز آهي،
 تنهن کي دٻليءَ سان هانس چڱي ڪين آئي. ڏي، ڪي
 چوڻ لڳي:- ”ٻڌ پڙهي، هي اهو تر شيون آهن ۽ اسان غريبن
 کي ڪي نهن. هي دل ڪنڀيون، من کي موهي رکن ٿيون.
 تانجو صحت ۽ آرام پَرَ ڪيو وين. هاڻي ڏي، ڪلواڙيءَ
 هٻوڙيءَ وٽ هلي ٿا پيئا رکن. دنيا جون ٻاهي شيون ائين
 ڪرڻ سان، ايشوري برساتو ملي، جنهن تي آتما گذر ڪري
 ٿي سگهي.“ ويڙهي مار ڪري ٿي ته هيءُ ڳالهه سندس ڪير
 آئي ته هن سندس سو ٿڙي هلي وڃي. سا ماءُ کي چوڻ لڳي:-
 ”سو ڪڙي بهشڪار ڇو ڪجي؟ ها جنهن ڏي تنهن ۾ شڪ ڇو
 اٿجي؟ جنهن ڏني آهي تنهنجي ضرور دل سخي هوندي. هو
 ضرور نيڪ ۽ نياڻ وٺڻ هوندو، چواسين گهڻا آڻيون.“ تنهن
 تي ماءُ هڪدم گهرايو ٻائي کي. ٻاڙو آيو ۽ چرچو خوب
 مائٽائين. شڪل ۾ خوشي پر جي آيس، سو ويهي وعظ ڪرڻ
 لڳو:- ”پياري عورت تون سچ ٿي چئين. هن نينگر لاهه هي
 موتي رکن ڪناهه جو ڪم آهي. جي جتن ما ڪن، تن تي
 سهر آهي، ۽ جو جني ٿو، سو ڦل ٻائي ٿو. ههڙا ڪناهه جا
 سامان چوچ کي ڏيئي ڇڏڻ گهرجن. هاضمي جو نه هت
 سوال ٿي ڪو آهي. چرچ کي اڌڪر آهي گڙڪائي وڃن
 جو، چرچ کي ڪو به اوڪرو نه ايندو. چرچ تي آهي،
 جا ملڪن ٻاڻ مڪر. من راتون ۽ رات نما هڻو ڪيو

وحي، تنهنجو ڪو به خيال کيس ڪين ٿو رهي. فقط چرچ ٿي
آهي ڇا هن شڪي ڪاڏي تي وڌي سگهي ٿي.

ائين چئي، ٻائي تر کڻي وڌا پنهنجي کيسي ۾ دُر ۽
ڪڪڻ، زنجير ۽ لاکيٽ. موتي ۽ ڊڀلي ائين کڻي اندر
لنگهيائين، جيئن ڪي اکروت کڻي کيسي ۾ وجهجن. سوڍو
ويهي وءُ ڪرڻ لڳن دنيا جي ٻي ٻائي تي ۽ ڏهرج سان دڪ
سهر جي خوين تي. پڇاڙيءَ ۾ آسپس ڏيئي آئي هلڻ لڳو.
فائوسٽ:- ۽ مارگريٽ.

ميسٽو:- هوءِ ٻي آراسي منجهه آهي. ڪي به نٿو
آهي. رات ڏينهن انهي خيال ۾ آهي ته شيءِ ويٺي هلي،
پر تنهن سان گڏ سندس ٻن شيءِ ڏيندڙ جو به ٻيو خيال ڪري.

فائوسٽ:- ويڇاري ٻڌڙي. هن جو دڪ منهنجي دل
کي لڳو وڃي. وڃ وڃي ٻيا جواهر موتي کڻي آءُ، ڊهر نه
ڪر، جلد آءُ. هي اڳي جيڪي آندا هُئي سي جهڙا تهڙا هئا.

ميسٽو:- (ڪاوڙ جو ڏيک ڪري):- ها، اس ته
هيون هيون، جي راند ۾ اڇلائي ورتون. منهنجي محنت ۾
تهج، ڏني هي قيمت به تهج.

فائوسٽ:- ڇپ ڪر، ڇا تون مون تي ۽ منهنجي محبت
تي ٿولي ڪڍس. منهنجو ڪم ڪر، منهنجو ڪم مڃ. وڃ
وڃي وڌو آءُ سو، وڃي مليون مليون، نيون نيون هيون،

پیدا ڪر: اڙي ڇا ٿو اٿئي، اهڙو ته موڪو آهين جهڙو پٽ.
 آت آت، وڃ وڃي هڪٿي ۽ موتي پيدا ڪر.

ميفسٽو:- منهنجا ساٿين، حاضر.

(فائوسٽ وڃي ٿو)

انسان، ڪيئن نه عشق وس ٿي، ٻانڌي ته معشوق کي
 سڀ آڇلائي ڏيان - سج تارا، زمين، آسمان، ۽ ڇنڊ هن جي
 نظر ۾ اهي سڀ ناچيز آهن!

(وڃي ٿو)

پاڙيسرباڻيءَ جو گهر

مارٿا:- (اڪيلي) اي ڀڳوان واهر ڪر مهر ڪر، ۽
منهنجي ويڙهي پري مڙ ڪي معاف ڪج! مون سان ڪا
رهايائين، هن ريت بنا سوڪلائي ويو هليو! مون کي رندن
۾ وجهي ويو. اڃا اڪيلن ڪڪن تي پئي ڪران. منهنجو
پيارو مڙس جنهن ۾ منهنجا پٺان هئا، بنا سبب جي ڏيڻ
وڃي ٻاهر نٿو (روئي ٿي) - ڪهڙو هوندو - پر تڏهن به جي
سندس موت جو سرٽيفڪيٽ ملڻ نه خاصو.
(مارگريٽ ٿي آهي)

مارگريٽ:- مارٿا.

مارٿا:- منهنجي مارگريٽ! مڙي، چو، ڇا آهي؟

مارگريٽ:- منهنجا ڳوڙا ٿا وڃن. وري به ڏهلي
ڏئي اٿن، جهڙي اڳي خاني ۾ ڏني هين. هن دفعي منهنجون
۽ جواهر اڳي کان، پاڻ وڌيڪ سهڻا.

مارتا:- ماڻهي کي جيئن خبر نه هوي . جي ٻين خبر نه
 سڏي ويندي هائي وٽ .

مارگريٽ:- ڏس ته سھين ، ڏس ته سھين .

مارتا:- سڀاڳي لينگو .

مارگريٽ:- هڪڙو ته مٿو ڏس ڪهڙو آهي ! چرچ ۾
 يا ٻئي هنڌ ڪٿن هائبو؟

مارتا:- هتي اچي هائج ، ڪو به ڏسندو ڪونه . اجهو
 هن آڙيءَ وٽ ڪلاڪن پٺيان ڪلاڪ وٺي هجج ، ٻيئي مٿا
 هائي ڏسج ، آءُ به ڏسندس . ٻئي خوشي ماڻهنديون سين .
 سولهي ٿي ، جئن ناچ يا مجلس جو ڏينهن ٿيندو ويندو ، تنهن
 هڪڙو هڪڙو ڪري ٻيئي هائج . ڪڏهن ڪٿي ، ڪڏهن دُور
 هو ڪا نه ڪا ڳالهه ٿاهي ٻيئي پڙائج .

مارگريٽ:- ٻه دفعا جو هي دٻليون آهن آهن ، چئو ته
 ڪجهه مڙيو ئي ڳالهه ۾ آهي .

(ڪڙڪو ٿو ٿئي)

ڀڳوان ! امي مون کي ته ڏسي وٺندي .
 سڀستو:- (اندر گهڙي ٿو اچي) آءُ بنا موڪلائي هليو
 آيو آهيان . معاف ڪجو .

(مارگريٽ اڳيان ادب سان هٿي ٿو)

آءُ آيو آهيان ، مارتا ماڻي کي ڏسڻ . چيائون هيءَ جاءِ
 اٿس . برابر ؟

مارتا:۔ مائون آء آهيان . حڪمر؟

ميفسٽو:۔ چڱو، فرصت جي وقت ايندس . اوهان وٽ
ڪو وڏو مهمان آهي . آءُ ٽن ڪلاڪن ۾ وري ايندس .

مارٽا:۔ (مارگريٽ کي) ٻڌي، سڪر سمجهو ته تون
وڏي خاندان هورت آهين . مون کي ته ڪل ٿي اچي .

مارگريٽ:۔ آءُ هن سڪر جي گهڻي شڪر گذار آهيان .
هي شيا به منهنجا ڪين آهن .

ميفسٽو:۔ مون ته رڳو مٿين ڪپڙي ڪين چيو، توهان
جي وڏائي ڪل ۾ ۽ هلت چلت ۾ آهي . منهنجو ته نصب
چڱو هو جو هت آيس .

مارتا:۔ ڪئن آيو، تنهن ٻڌڻ لاءِ ته آءُ ماندي آهيان .
ميفسٽو:۔ چڱو ٿي ها، جي ڪا خوش خبري ڪئي اچان
ها، پر مون کي ڏوه نه ڏجو، جي منهنجي خبر ڏانهن ڪا ڦاٽ
ٿي . توهان جو مڙس چلي رهيو ۽ مون کي اهر جو
پيغام ڏنائون .

مارتا:۔ مري ويو ا منهنجو وفادار ساٿي مري ويو ا
منهنجو مڙس — مان چو نه ٿي سگهس .

مارگريٽ:۔ منهنجي ماهڙي، من کي مت ڏي، ايترو
ڏک ڪرڻ نه چڱائي .

ميفسٽو:۔ ٻڌو ڏک جي ڪالهه .

مار گريٽ :- مون کي ته محبت جو خيال ڪندي پڻ ٻيو
ٿئي . مون لاءِ ته ههڙو وڇوڙو هڪ موت جو ڪارڻ ٿي پوي .
ميسٽو :- غمي اچي ٿي خوشيءَ پٺيان - غومي اچي ٿي
غمي ۽ پٺيان .

مارٿا :- ٻڌايو ته ڪو آئت اچي .

ميسٽو :- ٻڌوئا جي شهر ۾ سينٽ ائٿونيز جي ديول ۽
ڌرمي ٻنڪار ڪري هن کي ٻيڙي ۾ ڇڏيائون . ديول جي
ڌرتيءَ هيٺ ٿڌي بستري تي هو ڪهريءَ ننڊ ۾ آهي .

مارٿا :- ٻيو ڪجهه وڌيڪ؟

ميسٽو :- ٻيڙي جي وصيحت ڪئي اٿس . توهان کي
چيو آهيس ته مون لاءِ ٿي - وڏا سون* پارائڻجو ۽ هن جو
ٻيون خيال ڌرم ۾ هو . اهو آهي سمورو سنيهو جو سون
کي ڏنائين .

مارٿا :- ڇا هڪ سيڪو به نه نڪا ڪا نشاني ڄا ٻڌل
دل تي ڪو ڌار وجهي .

ڪهڙو ۽ پينگيو مزور ۽ نشاني پنهنجي ٻيڙي جي ڇڪر
ضرور ڇڏي وڃي .

ميسٽو :- مائي صاحبو مون کي هن جي آندڙ تي افسوس
آهي ڇو ته توهان جي محبت جي قيمت ڪانڊ ڪيائين ۽ ٻيڙي
اوهان جي ڀل آهي جو ڀانئو ٿا ته نالو لکي ڇڏيو هوائين .

*ماس = ڪر شاني ٻيڙي .

مرن مهل پنهنجي ڪيئي تي سوچ ڪيائين . ٻچاڙيءَ ۾ ٻاڻ
جو ٻچتا ڪيائين ، ۽ پنهنجي نياڳ تي افسوس ڪاڏائين .

مار ڪريٽ :- ويچارا دڪي مڙس ! آءُ ته هنن لاءِ روئان
ٿي ! آءُ ته هن لاءِ ارداس ٻارا ٺهندس .

ميسٽو :- مينو ڀار ! ڪهڙي نه نرم دل ! مون ئي وڻي
ههڙي ٻينگر . تون ته لاڏن ڪوڏن جي لاهن آهين ، تون ته
ٻرنائين ههڙي آهين .

مار ڪريٽ :- ٻرئجن وڏو وقت ٻڃي .

ميسٽو :- تولا ته ستوين سڌون ڪندا ڪهوب نه وقت
سرايندو . اهو ڪم آءُ ڪرائيندس . جي پورو ٻورو وهائو
ن ته ٻي وڃوئي سڀني ريت پري ڇڏينداسين .

مار ڪريٽ :- هن دهر جو اهو رواج ڪين آهي .

ميسٽو :- رواج يا نه رواج ، آهي ائين .

مارقا :- ها ، ٻوه ڳالهه ڪريو .

ميسٽو :- آءُ سندس پاسي ۾ هوس : ڪوڙها ڪڪ هن
جن تي ٻيل هو ، ۽ آئي ئي مٽو . ڪرڻي ۽ ٿان گهٽ غليڻ
نه هو . ٻانس گهاٽ جهڙي ، هٿ نه لائي ڪهجي . ٻچاڙيءَ
ٿانين ڪرستان هو . قرض ڇڏي ويو . وڃي ايشور سان لڳا
لاڏائين . گتي وارن جو به ڪجهه رهجي ويس . چيائين :-
افسوس ، مون پنهنجي زال سان چڱي هلت ڪانه ڪئي . معافي
ملهر ته سانت ۾ مران .

مارٿا:- ويچارو! مون ٿم ڪهڻو اڳي معاف ڪيو مانس .
 مهنسو :- چيائين ”پر ڏوھ سندس هو.“

مارٿا:- ڇا! موت جي ٻنهي وٽ بهي ائين چيائين؟
 مھڙو ڪوڙ؟ توکي چيائين ته مان ٻري ٿيس؟

مهنسو:- ها ائين چيائين: پر سچ نڪري ٻاهر ٿيو
 آهي ۽ گمان ڪونه رهيو آهي. ڪوڙ ڳالهائين، سو ته
 تنهنجي منهن ۾ نهارڻ سان پترو آهي! ٻچاڙيءَ ۾ اهو وعظ
 ڪندو ويو:- ”پورهيا ڪيم، پهرين ته سندس ٻار ٻاليم؛
 ۽ پورهيو نصيب هوم، مگر آرام رتي نه ٿو.“

مارٿا:- ڇا ٻچاڙي تائين ڪلائون؟ پر پيت، ايمان ۽
 سچ، سڀ وسارجي ويا. رات ڏينهن جا محبت وندڻن،
 سا به سموري وسري ويئي.

مهنسو:- ائين نه. وڏيءَ سيڪ سان توهان کي ياد
 ڪيائين. چيائين:- آءُ جنن ٿي جهاز ۾ مالٽا کان موٽيس،
 تنن مون پگوان کي آراڌيو. منهنجي دل پر جي آئي، مون
 کي زال ۽ ٻارن جي اچي ياد ڳيري پيئي. انهي ڏينهن ڪرتار
 اسان جي ويٺي اونائي. انهي ڏينهن اسان کي چڱو ڏاڙو
 هٿ لڳو. هڪ ترڪي جو جهاز، جنهن ۾ مال مٽو هو، جو
 سلطان لاءِ ٿي سامان کڻي ويو، سو ور چڙهي ويو.
 لڙائي ۾ سخت هلي، پر اسان جي بهادريءَ هڻي هنڌ ڪيو ۽
 قل ۾ اسان کي ڀلو مليو. جڏهن حميا وراهيا ويا، تڏهن
 مون کي پنهنجو حق جڙيو.

مارٿا:- ڇا ؟ خزانو ؟ ڪٿي پوريائين ڇا ؟
 ميفسٽو:- اها خبر ڇاوند کي ته چئن هوائن، خرائي
 ٿي ڪٿي آڏا پوءِ پوريائين؟ نه، اهڙي ڪميٽائي منجهس
 ڪانه هئي، اها ڳالهه هن جي موت مان ثابت هئي، هن جي
 سڄي دل هن کي اهڙو ڪم ڪرڻ ڪين ڏنو.

هڪ ڏينهن هن ٻئي هڪ وڏي شهر ۾ ڦير پون هاڻيون.
 ڪنهن وقت، هڪ رنگدار عورت هن جي اڪيليءَ آتما تي
 سهر جي نظر وڌي ۽ هن کي هن جي هلڪائي جي پروڙ پنهنجي
 وٺي، تنهن ويهي دل ٽاڙيس، پوءِ ته مٿس غالب پنهنجي ويهي.
 ناچ جي اهڙي موج وٺا پائينس جو پاڻ نقد سوڌو پورو ٿي ويو.
 محبت جون نشانين ٻڌ، پنهنجي عاشق کي اهڙي سرحدون
 ڏيئي ڇڏيائين، جو جيئن تنهنجي مڪين سنت موڪلايو
 تيسين انهن جي ست سڻهي پيس.

مارٿا:- بد معاش هن ريت ٿي پنهنجي زال ۽ ٻارن جي
 سار لڏي! اسين ٻڪن جا چڪ پيا کائون، تن جو به خيال ڪين
 ڪيائون ۽ اهڙي ڪم کان پاڻ کي باز ڪين رکيائون.

ميفسٽو:- ضرور خيال رکڻ ڪيندو هوس. پوکيا به
 تڏهين پوکيائين. پر هاڻ انهي مان ته ڪين ورندي. آءُ
 جي تنهنجي حالت ۾ هجان، ته آءُ عذر جي وڳن ۾، چوڪي
 اک ڦيرائيندي رهسان، ۽ ۱۲ مهنا پورا ٿين تنهن کان اڳ
 ۾ وري وهائو ڪري ڇڏيان.

مارتا: - هن ساري جهان ۾ مون تي پهچي مرد جهو
 ٻيو جهڙو مرد ملندو؟ هن جهڙو مهربان ۽ پيار وارو ڏيکڻي
 منهنجي عيب رکيو آهو هو، جو گهر ڇڏي پيو رهندو هو،
 مون کي سندس جذبن تي يادگيري پوي، تڏهين منهنجون اڏيون
 ڳوڙهن منجهه ٿيون ترن. ڪهڙو نه لائق هو، ڪا به برائي
 هن ۾ ڪين هئي. رڳو پرديسي شراب ۽ زالن سان سا سنگ
 هيس ۽ پيو ڌاري سان دل هوندي هيس.

ميسٽو: - هو به تو وانگر اهڙو سخي دل هجي ها، ته
 اوهان جا جهيڙا لهي وڃن ها. اهڙي جي تنهنجي طبيعت
 آهي، ۽ مون کي به جي ڪن ننڍڙين ڳالهين ۾ چوٽ واک
 ڏيڻ ۾ اچي نه ٿين، ته جيڪر تنهن جي منڊيءَ سان پنهنجي
 منڊي بدلائڻ لاءِ منهنجو من ڪرکي وڃي.

مارتا: - توهين لائق ڀريا آهيو، ڇا آهي ته اوهين
 چرچو ٿا ڪريو.

ميسٽو (پاسي کان): - چڱو آهي ته ترڪي وڃان.
 هن ڪراڙي هچا جو مغز هي شادي جي رت ٻڌي، اڳئيني
 ڦري ويسو آهي. پاشي ٿمي نه هڪدم هلڻو هڏي ڇڏيس.
 منهنجي لاءِ سلامتي آهي ۾ آهي ته پڇي ڇٽن. هٿ ٻوسا
 هي نه شيطان کي به سندس ٻول تي ٻڌي نه واري آهي.
 (مارگرٽ کي)

تنهنجي دلڙي ڇا ٿي چوي

مارگرٽ: - امير سائين، ڇا ٿا چون؟

ميسٽو: - (ڇڻ هان سان ٿو ڳالهه ٿي) - ويچارو منو

اهو جهه، بار! (ڪلٽي آواز) مائي صاحبو، هاڻ الوداع.

مارگريت :- الوداع !

مارتا :- سائين ! سائين ! باقي هڪڙي ڳالهه ، پوءِ
موڪلايو . مونکي شاهد ڪبي جو ثابت ڪري ته هو مري
ويو ۽ دفن ڪيو ويو ؛ ڪئن ڪڏهن ۽ ڪٿي ، باقاعدي ثابت
ڪبي جا دفتر تي آئن اوهين ضروري سمجهندا هوندا . ڇڏو
ٿي جي هن هفتي ئي اخبارن ۾ به خبر پئجي وڃي .

ميسٽرو :- ” ٻن شاهدن جي هڪ مان ڳالهه ثابت
خوش نصيبا هن وقت شهر ۾ هڪڙو شخص آهي جو به انهي
حقيقت بابت اظهار ذمئي سگهندو . هو نهايت لائق ۽ وڏو
ماليو آهي ، هو ضروري شاهد ڏيئي سگهندو . آءٌ سانجهي
جو هتي وٺي ايندو سانس .

مارتا :- دير نه ڪجو .

ميسٽرو :- هيءَ جوانڙي هتي هوندي؟ هيءَ کيس ڏاڍو
وڻندي ؛ نه آءٌ خوشامد ڪين ٿو ڪريان ، واه جو جوان
آهي ، دنيا جو سٺو ۽ خوب ڪيو آهي . زالون هن تي موهت
اهن ، هو زالن تي موهت آهي ۽ ڇا هن ۾ فضيلت آهي !
مارگريت :- مون کي ته ڊپ ٿولجي ، آءٌ ته منجهي
پونديس . مان ته لڄ ۾ ئي مري ، پندس .

ميسٽرو :- ههڙي لڄاري نينگر ته شهزادن جي
لايق آهي .

مارتا :- گهر جي پٺيان باغ ۾ اوهان کي ويهون
نهاريندين سين ، تههين الوداع .

گهني

(فائوسٽ ۽ ميفسٽو فلسي)

فائوسٽ:- ڪيئن ٿو پائنين؟ سڀ موج آهي نه؟

ميفسٽو:- واه واه، منهنجا دوست، تنهنجي خوش دل جو
خمار ڏسي، مون کي فرحت پيشي آجي. بس هاڻ هوءَ تنهنجي
ٿي ڪي ٿي: اڄ سانجهيءَ جو هار ٿا جي گهر ڪڍاين. مون
به زالون گهڻيون ڏٺيون، پر هن جهڙي ٿڪڙ مون ڪانه ڏٺي.
هيءَ ڌرتي مار ڪرڻ کي ڊاڪٽر صاحب جي ڪم واسطي ٿا هي
ٺيڪ ڪندي.

فائوسٽ:- اڃا ته رڳو انجار آهن.

ميفسٽو:- پر ڪجهه ته بدائي پر اسان کي به ڪرڻو آهي.

فائوسٽ:- اهو واجبي. چوندا آهن پلائي ڪر نه

پلو ٿيندي.

ميسٽو :- اسان کي اظهارِ حلي پوري نموني ۾ ڏيڻو آهي
 ته سندس مڙس جو جنازو يا ادب ٻڌوئا جي شهر ۾ دفن ڪيو
 ويو آهي، هاڪ زمين ۾ آرامي آهي .
 فائوسٽ :- اهو وري ڇا؟ هي ڪهڙو گورک ڏندو !
 ميسٽو :- اسان کي رڳو قسم ڪڻڻو آهي ؛ انهي ۾ ڪهڙي
 تڪليف آهي .

فائوسٽ :- اها تنهنجي رت آهي ؟ جي انهي کان ڪا
 بهتر رت ڪانه اٿئي، ته پوءِ هي قصو ئي ٺهيو .
 ميسٽو :- ٻئي هاڪ انسان ! هاڻ اُتي اچي اوهين بيٺا
 آهيو . ڊاڪٽر صاحب، اهو آهي اوهان جو ضمير ؟ هي اوهان
 جي حياتي ۾ تڏهين پهريون دفعو آهي جو اوهين ڪوڙي
 گواهي ٿا ڏيو؟ توهان، خدا، دنيا، انسان ۽ انسان جي
 غيبي سڳاڻ، سندس دماغي ۽ اخلاقي طاقتن جي باري ۾ ٻي
 تقريرون ڏنيون آهن؛ اوهان انهن جون ويهي حدون ٺهرايون
 آهن . ان مهل ته اوهان جي نرڙ تي ڪو به گنهج ڪونه
 هوندو آهي، نڪو دل ۾ ڪو پڙهندو اٿو! جي سڃاڻ هجو،
 ته ضمير جيڪر ضرور چوي ٿو - چوي ٿو نه - توکي انهن ڳالهين
 جو اهڙو ئي ڄاڻ آهي، جيترو مارٽا جي مڙس جي مرڻ جو .
 وڌيڪ نه .

فائوسٽ :- شيطان، تون آهين، هٿين، ۽ هوندين،
 هميشه ڪوڙو ۽ مڪريل آهي .
 ميسٽو :- هاڻو، تون برابر فيلسوف آهين، ٿورو اونهو

نه وج - پر ڏينهن ڪين گذرندا، تنهن کان اڳ، هن ويجهاريءَ
 ٻار جو من موهن لاءِ، وڏا قسم ڪنديين: پوءِ هي تنهنجو مڪر
 ته مات ۾ هوندو. ڪيئن نه پيو چونديئس، منهنجو جيءُ جان
 تنهنجي عشق ۾ آهي، منهنجو ٻار تو تي حدائين لاءِ آهي.

فائوسٽ:- هائو اهو قسم - جو آهي.

ميفسٽو:- جيئن ڪو پيو - ۽ پوءِ ايمان ۽ عشق جون
 ڳالهيون هلنديون، ته تنهنجي سڪ آت آهي، آجهل آهي،
 رڳو سندس لاءِ ئي آهي. تون بائين ٿو ته اها زبان، تنهنجي
 دل تي چئي ته سڄي آهي؟

فائوسٽ:- مات، ايليس! هائو ائين. مون ۾ جو جزو
 آهي - ڀل ديوانگي ڪولينس - تنهن جو نالو پيو ڳوليان، پر
 لفظ اڃا لپڻ ڪونه ٿو. تمثيلون ڳولي ٿڪو آهيان، سڀ
 ان پوربون آهن. لفظن ۾ ڳالهيون ڪيون آهن زماني جون،
 پر هي ڀرندڙ جذبو بيهندو آهي، امر آهي، لازمان آهي. "ها
 تون چوندين ته هن قسم جي زبان عيطاني ڪوڙ آهي؟

ميفسٽو:- هائو، آءٌ صحيح آهيان.

فائوسٽ:- ٻڌي، هي ڳالهه، ڳنڍ ڪئي هئي؛ آءٌ ٿڌن تي
 وڌيڪ پيڙ ڪونه وجهندس، وڌيڪ دليل ڪين هلائيندس؛ پر
 جيئن مون چيو، هيءَ ڳالهه، ڳنڍ ڪئي هئي، ته انسان ڪهڙو،
 ڪٿي طرف يا مضمون ڪٿي، ته ۽ جي زبان اٿس، ته پوءِ دليلن
 جي کيس ڪمي ڪانه رهندي. هينئر آءٌ ڳالهائڻ کان ڪڪ
 آهيان. چڱو ڀلا تون صحيح آهين، آءٌ لاچار آهيان.

باغ

(مارگرېټ: فائوسټ جي پالڻن تي آهي؛ مارٽا، ميسٽوفلس سان آهي. ٻئي جوڙا جدا جدا محبت ۽ ڀاءُ وندڙين، ۽ ٻيا چڪر ڏين.)

مارگرېټ:- اوهين ته منهنجي مادي ۽ ڀاءُ سان ٿا راند ڪريو، مون کي ته لڄ ۽ ڀڃي اچي. مون کي خبر آهي ته منهنجي گفتار ۾ ڪا به ڇڪ ڪانه آهي، جو ڪنهن ماڻهو کي ڪو به ڀل وندرائي سگهي، خاص ڪري ان کي جنهن هيڏي، دنيا ڏئي آهي.

فائوسټ:- تنهنجي اک جي هڪ ٽپهه، تنهنجي زباني مان هڪ اکر، تنهنجو هڪ هڪ اکر آڏو دنيا جي سڀني ڏاهن جي ڏاهپ کان وڌيڪ ٿو پائين. (سندس هٿ ٿو چمي)

مارگرېټ:- توهان کي اهو خيال آيو ڪٿن؟ ڪٿن

اوهين منهنجو هٿ چمي سگهيا! منهنجو ڏهرو هٿ هر روز
جي پورهئي ۾ خراب ٿيل: منهنجي ماءُ جون عادتون تنگ،
مون لاءِ پورهيو بلڪ سخت .

(لنگهي ٿا وڃن)

مارٿا:- اوهين هميشه هنن ٻيا مسافري ڪريو؟

ميف:- افسوس! ڏنڌي ۽ فرض ادائي جي ڪري لاچار
آهيان . ڪيترين جڳهين تي، وڇوڙي جا سور سها پون ٿا.

مارٿا:- جوانيءَ جي مؤهر هيءَ رول ۽ گهوم وٺندڙ ٿئي
ٿي، ڇو ته سگهڻي مست ٿا ٿين، ۽ دل چٽل ٿي رهي . پر
جلد ئي بداهو ۽ دک ٿا اچن: پڇاڙيءَ جا سال ڏاڍا ڏيا ٿا
لنگهن ۽ قبر ڏي بنا تسلي جي ٿو وڃڻو پوي، ان مظلوم جيئن،
جو قيد سان نڪري قاسيءَ ڏي ٿو وڃي . هي ڳالهه بدن توڙي
روح ٻنهي لاءِ چڱي نه آهي.

ميف:- مهڙي دل ڪائيندڙ آهنده جون ڳالهيون
ٻڌي آءُ ته ڏکي ٿو وڃان .

مارٿا:- ميانو ٿي — سويلني، بلو ڪري ڇڏ .

(لنگهي ٿا وڃن)

مارڪريٽ:- هائو — نظر ٿا پري، دل ٿا پري .
اوهان اهڙا علم وارا ڄاڻو ٿي، هڪ مون جهڙي غريب، گهٽ
پڙهيل، ان ستريل نينگر سان ڳالهايو، سا اوهان جي
مهرباني چئي .

فائوست:- اعتبار ڪر، پياري، ڀرم پياري، ته دنيا
جنهن کي علم ٿي ڪولي، سو اڪثري فقط نات آهي، هٿ
جي چيمڪ آهي، جنهن ۾ دل جو جذبو ڪو به نه آهي.

مارگريٽ:- ڪئن؟

فائوست:- اڙي! دل جي سڪ، بنا ڏهڪ ۽ ويڪ واري،
اها شيءِ املهه آهي. اها ابشور جي پوتر آسپس آهي. ۽
وري اهڙي ڪن هوندي به ڪو به هٿ نه ڌارڻ! آها حلماڻي ۽
نرماڻي، قدرت انهن کي ٿي بخشي، جن تي سندس قرب آهي.
جنهن ٻار تي سڀڪان وڌيڪ پيار اٿس، تنهن تي سندس بخشش
به اجهل آهي.

مارگريٽ: ويڻ کان پوءِ ڪو پل پيا ڪڏهن ڪڏهن
منهنجي ياد گيري ڪجو. اوهان کي ته ياد ڪرڻ جو مون کي
گهڻو ئي وقت ملندو.

فائوست:- تڏهن تنهنجو وقت گهڻو اڪيلو ٿو لنگهي؟

مارگريٽ:- هاڻو. گهر جا ڪم ۽ ڳڻيون. ڪا
نوڪريائي به ڪانه آهي. آڱر ڌيان، ڏهيان، سبان، ڪپڙا
ڌٿان ۽ سڪايان، ڊڪ ڊوڙ ڪريان. پيرھ کان اڳ ۾
اٿان، ۽ رات جو دير سان سھان. ۽ ٻيو وري منهنجي ماءُ
جي طبيعت اهڙي آهي. رڳي ٻچ ٻچ. هٿ به بلڪل سوس
اٿس. دري ذري ڳالهه جي ڳڻتي، ۽ خبرداري. ائين به ڪئن
آهي، ته اهڙا غريب آهيون جو ٻين جهڙو نه رهي سگهون.

منهنجو پيءُ ملڪيت ڪا لائي ڪان، ڇڏي ويو. گهر آهي،
 باغ آهي جنهن مان چڱو آهرايو آهي. پٽيون به ويجهون آهن.
 هاڻ مون لاءِ به سانت آهي، چڱي پٽي گذري. منهنجو ٻاءُ
 لشڪر ۾، ٻاهر آهي. ننڍڙي پيڻ مري ويو. منهنجي بيماري
 پيڙهي. پورهيو سو هوندو هوم، پر ڏهونو پورهيو جيڪر
 بيماريءَ لاءِ قبول ڪريان.

فائوسٽ:- تو جهڙي ديوتا هئي!

مارگرٽ:- ڇاڻي کان مون نڀايو مانس. مون ۾ سو
 هوس، ويجهاري ڇاڻي سورن ۾. ٻٽس سندس ڇاڻي کان اڳ
 گذر ڪري ويو. اسي بيماريءَ ۾ نپل ٿي وئي. اسان ٻنهي
 تہ ڪين بچندي. آهستي آهستي چڙهي، هر ڏاڍي ڏهري. -
 ڪيئن وار نپائي، سو مون ويهي هاليو مانس، ڪير هائي تي
 رهايو مانس. مان تہ هن کي پنهنجو سمجهڻ لڳيس. منهنجي
 ٻانهن تي، منهنجي چاٽي تي پئي رانديون ڪندي هئي، ۽
 چٽندي هئي.

فائوسٽ:- اهڙي دوتر خوشي!

مارگرٽ:- دق به ڏاڍو ٿيندي هيس. پيشگهو هوندو
 هوس منهنجي بستري لڳ، اڌ رات تائين پئي جاڳندي هيس،
 پوءِ آڻ ويٺي پر پائيندي هئي مانس. پنهنجي هنڌ پر ڪٿي
 سمهاريندي هئي مانس، پر جي ماڻ نه ڪندي هئي، تہ ڪٿي
 لهائيندي هئي مانس. لولپون ڏيندي هئي مانس تہ ماڻ

ڪري. ڏينهن ٿيو ته پورهيو شروع، صبح کان اڳ ٻاسڻ
مليان، مارڪيٽ ۾ وڃان، ٻاءُ ٻاربان؛ هڪڙي ڏينهن ٿڪ، ته
ٻئي ڏينهن به ساڳيو؛ وقتي ڪڪ ۽ ماپوس ٿي پوندي هيس.
پر انهي ۾ آڻ غلط هيس، ڇو ته غريب جي ڪاڏي کي سندس
پورهيو ٿو مزدو ڏئي، ۽ سندس بستري کي آراسي پورهيو
ٿو ڪري.

(لنگهي ٿا وڃن)

مارٿا:- وري به دڪ اسان زالن کي ئي ٿو سهڻو پوي.
اهڙي هليت مان ڇا ورنڊو؟

ميفسٽو:- ته به مون کي زال ذات جي هنر ۾ پورن
ويساءُ آهي، مثلاً مون کي ته تون جئن چاهين تنهن بنائي
ٿي سگهين.

مارٿا:- هر مون کي ڪليو ٻڌايو. هن کان اڳي توهان
کي ڪا به بيماري ڪانه ملي؟ اڃا شادي جو ويچار ڪڏهن
ڪونه ڪيو اٿو؟

ميفسٽو:- واه شادي آهادي، بهانن ۾ ائين چيل آهي:
زال چڱي آهي، هيرن ۽ جواهرن کان ڀلي.

مارٿا:- پر اهڙي خاص بيماري ڪانه سڃهيو، جنهن جو
نالو کڻي ڪنهن.

ميفسٽو:- سڀ فضيلت ڀريون، سڀ هنڌ ساڳيون.

مارٿا:- ڪنهن کي شادي لاءِ چيو به ڪونه اٿو؟

ميفستو:- تون پائين ٿي ته آءٌ ويهي زالن سان چرچا
ڪندس .

مارٿا:- توهين وري به مون کي ڏٺا سمجهو .

ميفستو:- افسوس آهي، مان ڪهڙو نه موکو آهيان . هر
ڪا ڳالهه ته مون اڳيان صفا آهي، تون مون تي بلڪل
مهربان آهين .

(لنگهي وين ٿا)

فائوسٽ:- منهنجي ديوي، سو تو مون کي - ڇا ٿو ؟
جنهن پل به آءٌ باغ منجهه آيس، تنهن ڌر تو مون کي سڃاڻو .
مارگرٽ:- ڏٺو ڪين ؟ مون اڳيون ڪڏي هيٺ ڪيون .
فائوسٽ:- تون دٻول مان ٻاهر ڦڪري ڪهر ٿي موٽينءَ،
تنهن وقت مون جا توهان گستاخي ڪئي تنهنجي معافي- تنهن
جي معافي ٿي ڏين ٿا ؟

مارگرٽ:- مون کي ڏاڍو عجب لڳو . آءٌ منهنجي
ويس ۽ ائين ڏکيس جهڙن ڪو ڏوهي ڏکي. هاڻ کي چمر :
جهڙو خيال هن جي شي به اچي ڪيئن سگهيو ؟ هو تو کي ڇا
سمجهندو هوندو ؟ تنهنجي هلت به ڪا وڏ هوندي، جنهن مان
هن سکر پايو ته هن چوڪريءَ سان پراند ڪري سگهيو ؟ هر
تلهن به مون کي ضرور قبول ڪرڻو آهي ته مون تنهن مهل
ڪنهن صحتي ڪيو ته ڪنهن نه منهنجي دل ٿي تو کي ڪهريو،
نڪي مون کي اهوشڪ پيو ته منهنجو جو هاڻ تي غصو هو
تنهن سبب جهڙو غصو ڪرڻ ڪپندو هو، تهڙو ڪن ڪري
سگهيس .

فائوسٽ:- مٺي پياري ا

مارگريٽ:- هڪ ٻيل ترس.

(هڪ موتيو گل چٽي ٿي گل جا پن

هڪ ٻئي پٺيان ٻئي .)

فائوسٽ:- هي موتيو چوڻي چٽين ؟ گلن جو

غنجو ڪهڻي ؟

مارگريٽ:- نه ، مونکي اچي خيال پيو .

فائوسٽ:- تنهن جو مطلب ؟

مارگريٽ:- مون تي ڪلندا .

(وڃي ٿي پن پٽندي ۽ پن پن ڪندي)

فائوسٽ:- ڇا ٿي پن پن ڪرين ؟

مارگريٽ (اڌ ڏاڍيان):- مون کي پائنڻي ٿو —

مون کي ٿو پائنڻي .

فائوسٽ:- منهنجي دهوي !

مارگريٽ:- مون کي پائنڻي ٿو — نه — هو مون کي

پائنڻي ٿو — نه .

(ٻوٽن پن خوشي مان ٿي چٽي)

هو مون کي پائنڻي ٿو .

فائوسٽ:- هائو منهنجا ٻار ، هن گل جي ٻوليءَ کي

تون ڏيو وائي ٿي سمجهين — ”هو توکي ڀانڻي ٿو.“ سمجهين
ٿي ته ان جي سموري معنيٰ ڇا ته — ”هو توکي ڀانڻي ٿو.“
(ٻئي هٿ ٿو جهلس)

مارگريٽ :- آءٌ سڄي پيئي ڏڪان .

فائوسٽ :- ڏک ڇا آهي هٿ ۽ هيءُ نهار ، توکي ڇا
ڳالهڙي ٿا ٻڌائين ، ڇا ٻڌائڻ جي زبان کي سگهه ڏاڻي آهي . هن
کان پوءِ اسان جي سموري هستي هڪ ٻئي ۾ خوشيءَ جي موج
۾ سمانجي وڃي ، سدا بهار ، سدا بهار .

(مارگريٽ هن جاءِ هٿ پيرِي ، هاڻ ڇڏائي پڄي ٿي
وڃي . هڪ ٻيل خيال ۾ بهي سندس پٺيان ٿو وڃي .)

مارٿا :- رات به اچي ٿي آهي .

ميفسٽو :- هاڻ وڃڻ ٿيئون !

مارٿا :- مان ته جيڪر اوهان کي نيند ڏهڻي وڌيڪ
رهائي ڇڏيان ، پر هارو آهي ڪلا خور . هنن ماڻهن کي ٻيو
ڪم ئي ڪونه ٿو پائجي ، رڳو ٻيا در جاچين ، ڪير آيو ، ڪير
ويو . ڇا به ڪريو ، ضرور ڪلا ڪندا . پر هو اسان جو
جوان جوڙو — توهان ڪين ڏٺو ؟

ميفسٽو :- خوش دل هونءِ آڏامي ويا — مٿي ۽ پري
لنگهي ويا .

مارٿا :- ڀانڻجي ٿو ته هو جهڙجي ويو .

ميفسٽو :- ۽ پڻ هوءَ . اهو آهي دنيا جو ڏندو .

منهن ۾

(مارگريٽ اندر ٿي ڊوڙي : درجي پٺيان بهي : آگر
ٿي پنهنجي چين تي رکي ۽ چير مان ٿي ٺيهاري .
مارگريٽ :- اچي تو .

فائوسٽ :- نخريلو ! مون کي ٿي ڇيڙين ؟ هاڻ
هڪڙيو اٿمانن .

(چميس ٿور)

(مارگريٽ پهاڪر ٿي پائيس ۽ چمي ٿي ڏيڻس) :-
ههرا ، دلبر ، ساري دل سان ٿي توکي پيار ڪريان .

(ميفسٽو فلس ٿو در ڪڙڪائي)

فائوسٽ :- (ٻٽ تي پير هڻي) :- ڪير آهي ؟
ميفسٽو :- دوست .

فائوسٽ :- حيوان .

ميفسٽو :- وقت چڙهي آيو آهي .

مارٿا (اچي ٿي) :- دير ٿي وئي آهي ، سائين —

فائوسٽ :- ڪهه تائين ته ڇڏي اچائن ؟

مارگريٽ :- منهنجي ماءُ ... الوداع .

فائوسٽ :- آءُ تڏهن هليو وڃان ؟ الوداع .

(۱۰۸)

مارتا :- الوداع !

وري گڏياسين جلد .

(فائوسٽ ۽ ميفسٽو هليا ٿا وڃن)

مارگرٽ :- ههڙي ماڻهو کي ڪيتريون ئي خبرون آهن :

مون ته وڳو هئي چيو ”هاڻو“ مان ته ذري ذري تي منجهي

ٿي ويس . پر هن منهنجي هر ڪا گهٽتائي هئي ڏکي . ڇا

آهي ، جنهن ڪري مون تي سو هيو آهي .

پيلو ۽ غفا

ٺاٺوٺ (اڪيلو) :- هاڻو، اي ٻرر آتما، تو سڀ
ڪجهه مون کي ڏنو، جيڪي به مون گهريو. تو پنهنجو اڪئي
روپ مون ڏي اجايو ڪين ورايو. پنهنجو تيجوان درس
ڪرايو اٿئي. مون تي ٻرر جي نظر ڪئي اٿئي. شاندار
پرڪڙيءَ تي مون کي راج ڏنو اٿئي — پوڳ ڪئي ۽ پاڻ
شڪتي! ائين به نه آهي ته ڌاري وانگر ڪين ٻل مڻهن ڏيکاري،
اچرج منجهه ڇڏي وٺين. نه نه تو مون کي قدرت جي اونهيءَ
چاٽي ۾ ائين نهارڻ ڏنو، جيئن ڪنهن دوست جي گجهي دل ۾
اندر نهارجي. تو مون کي پنهنجا انت جيو ڏيکاريا، سڀ
منهنجا ٻاٿر، ڇا وٺن ۾، ڇا هوا ۾، ڇا درياه ۾. جڏهين
ڪشادي ٻيلي ۾ طوفان گجهي ٿو، رڙي ٿو ۽ منور جي شاهي
وٺن کي پاڙون پئي ٿو؛ شاخون جدا ڪري، ديوانگي سان،
جهلي، مٿي کڻي، زمين تي هڻي ٿو؛ جڏهين ٽڪري مان،
ڪڙڪهيون گجڪوڙون، ٻراڏا موٽائين ٿيون؛ تڏهين، تون مون

۾ ڪنهن هيانهين غفا ۾ اٿيو گوشت نشين ڪرائين ٿو، ۽ اُتي
 مونکي پنهنجا غيبي ڪجهه ڏيکارين ٿو ۽ منهنجي دل جون اونهيون
 ڪراستون ۽ اندر جو ڪجهه ٻرو ڪولين ٿو. جڏهين منهنجي
 نيترا ڳبان، ٻوٽو ڇنڊر ماڻي جي مٿان آتا هون پند ڪري ٿو،
 جبلن ڌان نرم جوت پکڙي ٿو، تڏهين وڻن تي پيل پراچين
 سمن جا هڪڙا چمڪندڙ پاڇا پنهنجي اکڻا پوندا ڏسان ٿو،
 جي منهنجي ڪنڀر و بچار جي ڪٽن خوشيءَ تي جهٽڪو ڪن ٿا.
 افسوس! بلڪه هينئر به مون کي ائين ٿو پاري، ته هلڻس - اسد
 بلڪل ان ٻورو آهي. آهوانند جو مون تي ديوتائن جي
 ويجهو ۽ ويجهو ٿو اٿي، سوانند تنهنجي ذات آهي؛ پر انهي
 سان گڏ تو مون کي ڏيئي ڇڏيو آهي، ٻرو ساڻي، جو سدائين
 سنگ آهي، جنهن کي آءٌ ڏڪاريان ٿو، پر ڪائنس آجو ٿي
 نٿو سگهان؛ جو سرد، ڏنگ هئندڙ، ۽ ٻاهي آهي. هو اهڙا
 ور ٿو ورائي، جو آءٌ پنهنجي اکيان ٻيو هر مندو ٿيان، ۽ پوءِ
 هڪڙي ٿوڪ سان هي سڀ آترو ڌانئون، ڪن پنگ ٿو وڃن؛
 اهڙي ته جوش سان، ٿو منهنجي ڇاتيءَ ۾ ڪار جو مڇ مڇائي،
 جو آءٌ هن سهڻيءَ ۽ ٻياريءَ شڪل لاءِ ماندو ٿيو وڃان، ڪاٺا
 مان لنگهي آءٌ ڀڙڪ ۾ ٿو اچان، پر تڏهين به ماندگي ڪن
 ٿي ڇڏي. بلڪه ڀوڪ ۾ به ڪاٺا لاءِ ٿو آترو رهان.

(ميفسٽوفلس ٿو اندر اچي)

ميفسٽو:- وري وڃن غفائن جي جيتو کي لکين؟ سدائين

لاه اهڙي حياتي ڪيئن گذاري سگهي ٿي؟ آءُ آءُ، هل نه هلي
ڪا نئي شيءِ ڏسون.

فائوسٽ:- چڱو ٿئي، ته جڏهن آءُ ماٺ ۾ هجان،
تڏهن تون وڃي ڪو ٻيو ڪم ڪرين، ۽ نه ته مون کي
ٻيو آزارين.

ميسٽو:- چڱو! ڇڱو! جي گهرين ته آءُ اني ئي
تنهنجي آند ۾ توکي ڇڏي وڃان. وري ڪجهه نه چئج. تو
جهڙو ڪهرو، سوئل ۽ سوداڻي منگتي، سارو ڏينهن وڙهائين،
ٻيو، وري وڏي سائين جي منهن مان اها به خبر ڪانه پوي ته
ڪي به وٽس ٿو يا نه، وٽس ٿو.

فائوسٽ:- اجهو اهو آهي هن جو نمونو. هميشه حر
اهو حال اٿس. مڙن کي ته ٽڪايو ماريو ڇڏي. وري ائين
نه ٻيو پائڻي ته آءُ سندس ٿر رانئو ٿيان.

ميسٽو:- ڌرتيءَ جا پارا ڇا تون هيٺين تائين، مڙن
کان سواءِ پنهنجي حياتيءَ جو بوجھ سهي سگهين ها. آءُ
هوس، جنهن ترڪي اچي سستي ۽ گمان کان بچايو، مون
تو کي وڏي خدمتداريءَ ۽ محنت سان بچايو. اڙي جي مان نه
هجان ها ته تون جيڪر هينئر به ٻين لوڪن ۾ پور اڃايو گذارين
ها! ڇو تون هن غلام ۾ ڇڄري وانگر مرڻ ٿي ٻيو گذارين! ڇو
ڏيڏر جهان سينور ڪاٺي جيوت نڪمي وڃائين؟ هي توکي مٿي

وندر ٿو پائين! واه هي رهڻ جو نمونو! مون کي ڊپ آهي ته
تو پنهنجو جهونو ڏندو کين وٺاريو آهي.

فائوسٽ:- توکي جي سٽ هجي، ته ههڙيءَ ايڪانت
۾ گذارڻ مان ڇا ٿو پرايست ٿئي، ۽ تون جي اها اٺيو ڪري
سگهين (البٽ شيطان آهين، سو تون جيڪر پوءِ به ساڳيو ئي
رهين) ته پائين ٿو ته انهيءَ لاه اعڙي ڏڪار وڪين يا ان کي
اهڙو زعر پائين! پوءِ به جيڪر منهنجو آندڙ ڏسي مون کي
کين سهين.

ميفسٽو:- واه آندڙ! هاڻو، مها آندڙ! ڪهڙي ڳالهه
ڪجي! رات جو هوئل ۾ ۽ ٽڪرين ۾ هوڙو هڻي، سودائيءَ
منجهه زمين ۽ آسمان کي پاڪو وجهڻ، هاڻ کي ايڏو جهانڻ جو
هاڻ کي ديو پائڻ، پوک ٿي زمين جي ٻيٽ ۾ گذارڻ، آتپيءَ
جي چئن ٿي ڏينهن جو ڪم پنهنجي ڄاڻيءَ ۾ ڌارڻ، ۽ پوءِ
ڇيٽا جي مؤ ۾ خبر نه آهي ڪهڙو آندڙ پوکڻ، انٽ ۾ ۾ جو
ساگر جيءَ ۾ ائين سانڍڻ جو ڪنارا پڇي ساري ويس، کي پن
۾ سمائي، تان جو جڳ ۽ منڻ جي هرڪرتي سمادي ۾ وسري
وڃن! ۽ پوءِ خبر نه آهي ڪئن اهڙي مها آندڙ جي ورتي ٿيڻ
بعد — ڪئن ٿي ٿئي سا ڳالهه آءٌ ڪن ڪندس.

فائوسٽ:- حيف حيف اٿئي.

ميفسٽو:- هاڻو! ”حيف حيف“ ڪرڻ تنهنجي سپاءَ
تي نه ڪن ٿو پئي. ”حيف حيف“ — هي فضيلت جو لفظ

تنهنجي وات ۾ تمام چڱو ٿو سونهي. ويچارا ڪنهن آهن
 بند، سي ٻڌن چوٽا، ته ويچاريءَ دل کي ڪهڙي لوڙ آهي.
 خير خيرا جيڪي چڻي تنهنجي باري ۾ هڪ اکر ٻڌ: مون
 کي اهو ڏک ڪين آهي، ته تون يا ڪو ٻيو منهن ڪڏهن
 ڪڏهن هاڻ لڳڻ جي موج نه ماڻيو: افسوس آهي جو اها بقاء
 گهڻو نه ٿي ڪري. تون اڳيئي پنهنجي رستي کان ٻاهر نڪري
 آيو آهين. ۽ وري به ذري گهٽ انهيءَ حالت ۾ آهين جنهن
 ۾ مون اچي ڏٺو مائن. هاڻ جي سنڀال نه ڪندين، ته جلد ئي
 ديوانگي ۾ داخل ٿيندين. يا ته سودا جو ٽپ چڙهي ويندو
 يا مايوسي جي هيٺ ۾ وڪوڙجي ويندين. تنهنجي لاءِ ڀلو
 آهي ته هيءُ نمونو ختم ڪر. آي بنديا، تنهنجو معشوق!
 هتي اندر آهي — توکي جيڪڏهن ته هلي آئت ڏينس! هوءَ
 ويچاري دڪ ۾ آهي، غم جا ڪڪر چڙهي ويا اٿس. تون
 هن جي ياد گيريءَ کان ڪڏهن به ٻاهر ڪين آهين: هن
 ويچاري جو توتي ٻيڙ ٻورو آهي، تو ٻيڙي من اٿس، هميشه
 توم. جئن جبل جي ڪسي ٻيڙ ٻيڙ مهل ٻيڙ جي ڪنارن
 کان ٻاهر نڪري وڃي، تنهنجي ڪار جي زوردار لهر،
 هن جي دل ۾ اوچتي چيو ۾ اندر لنگهي وئي آهي. هاڻ
 توم ته وهڪري وري سڪي وئي: آءُ ڀانيان ٿو چڱو ٿيندو،
 ته هن جهنگل ۾ خيال جي تخت تي راج ڪرڻ کان، تون
 وڃي هن جي دل کي ٺار، ۽ سندس ٻيڙ جو آجورو ڏينس.
 هن لاءِ وقت نهايت دڪ روپ ۽ لٽو ٿو لکهي: هوءَ دريءَ

وت بيهو رهي، شهر جي جهوني ديوار مٿان لنگهندڙن ڪڪرن تي اکيون وجهو پئي پڪاري:- ”اڙي جي آءُ به ڪو پڪيڙو هجان“ اهو پئي سر آلاهي. سارو ڏينهن ۽ ڳوري رات جو اڌا ٻل مس ڪا خوشي ٿيس، باقي اڪثر غمگين آهي، روپو روپو روئڻ رهن ٿيو وڃي؛ پوءِ پائنجي پيو ته آرام ۾ آهي، هر خوشي يا غم، ورتي ڪهڙي به هجي، اهو سڀ آهي پيار- اونهو، نازڪ، گرم پيار.

فائوسٽ:- نانگ - حرفت باز نانگ!
ميفسٽو (پاسي کان):- هائو، ۽ آهو جو ڏنگ
ٿو هڻي!

فائوسٽ:- اهرادي نيچ، نڪر هتان! هن جو نالو نه وٺ، منهنجن اڳيئي اڌ هراسيل حواسن کي ڇيڙي ڪام سان نه پٽو.

ميفسٽو:- هي ڇا آهي؟ - هو، پائنڻي ٿي ته هي کيس ڇڏي ويو - تنهن ۾ صحيح آهي
فائوسٽ:- هري ٿي هلا.

ميفسٽو:- تون پيو غش ۾ آفر ڪين - آءُ پيو ڪيلان؛ مارا توتي ڏاڍي اچي ڳري پئي آهي! تنهنجي شڪل ۾ نهارڻ سان ائين پيو پائنجي ته تون چڻ ڪو قاسي ڏي ٿو وڃين. هر ڏس ته سهين، مابوسي ڇڏ، ائين ته آهي ئي ڪين؛ تون ته پياريءَ معشوق ڏانهن ٿو هلين.

فائوسٽ:- هن جي پاڪر وقت، سرڪ جون خوشيون به
 ڪجهه ڪين هيون. ڇا هن جي چاٽيءَ سان لکڻ ڪري،
 منهنجي هيءَ بي آرامي ڇڻي ويندي، ٻيا هن جي ناهوڏي جا
 جي مون کي ڀرون ٻيا ڀون، سو دک لهي ويندو! آءُ ڇنڊال
 ڪين آهيان؟ نرگي، نيگهرو، جنهن جو پٽڪن بند ٿيڻو ٿي
 ڪين آهي؟ آءُ پوت آهيان. مون لاءِ آرام نه آهي، نه ڪا
 منزل آهي، نه مراد آهي. آءُ انهي نهرجيان آهيان، جا
 مينهن جي ٻاٺيءَ سان سڄي، ٽڪرن تان لهندي گجي ڪندي،
 ناهوڏي جو پٽ ڪري، دور منجهان، انڌي اڙوا، جي مٿان
 اچو ڪڙڪي؟ اهڙي ديواني نهر جي ڀر ۾، هو ڪهه ٻالڪ
 هئي. ٻالڪ جا جذبا به ٻالڪ جهڙا هئا. جبل جي ساٿي
 ٽڪر ۾ هن جي نمائي جهوپڙي هئي، جا ٿي هن جي پيار جو،
 آس جو، آئيد جو جهان هئي؛ ۽ آءُ، ڏٺيءَ جو ڏڪاريل
 مون کي اهر ڪين خيال پيو. خوفناڪ نهر جنهن جبلن کي
 جهلي، ڪين ڌاري، مٽي جان پرزا پرزا ٿي ڪري ڇڏيو، ۽
 جيڪي اڳيان ٿي آيو تنهن کي پاڻ سان گهليندو ٿي ويس.
 اڙي هن کي، هن جز آرام، هن جي خوشي، سڀ کي ٿو نهوڙي
 نيان؟ دوزخ! دوزخ! هيءَ به دوزخ جو پٽڪ! تنهنجو
 ڀروسو شيطان! باقي وقت جهٽ ڀورو ڪرا جيڪي ٿيڻو
 آهي، سو جلد ئي ٿئي! هن جي ناهوڏيءَ جو بوجو اچي موٽي
 ڪڙڪي. ناهوڏ ناهوڏ سڀ ناهوڏ، هو آءُ - ۽ هي سڀ
 ايڪانت جا خيال سڀ گڏ ناهوڏ.

ميسٽو: ڇا ! وري به تپ جي غش ۾! ڪيئن نه
 مٿو ٿو ٽهي ۽ ڪڙهي! ڀوڪ، وڃ اندر ۽ وڃي دل وٺيس.
 جڏهن تڪليفون ٿيون سامهون ٻون، ڀا اوچتو مصيبتون
 ٿيون مٿان اچن، تڏهن موڙهل مٿي جوا هو حال آهي. مورڪ
 جڏهن رستو ڪون ڏسن، تڏهن هڪدم نا آئيد ٿيو ٻون،
 عقل خطا ٿيو وڃي، ۽ پوءِ وڃيو ٻوئين آخرت تي موڳيون
 اڪيون اڙائين. آءُ ٿو چوان، فتح آهي مضبوط دل جي،
 جا نصيب اڳيان ٿي ڏسي، پر پرواه ڪين ٿي ڪري. آءُ
 شيطان برادر آهيان، پر دنيا ۾ جيڪي به ڪُجسيون شيون
 آهن، تن مڙني ۾ ڪُجسي آهي نا آئيدي، شيطان آهي
 نا آئيدي ۽ ۾.

مارگريٽ جي پلهنجي ڪوٺي

(اڪيلي چرخو وٺي هلائي، ڪاٺي وٺي ۽ پور وٺي

پڄاڻي)

بيقراري، دل آزاري، دوست وٺين هليو. دلسر جتي
ناهي، مون لاه قبر آهي. جهان سٺو نٿو لڳي، اوندهه انتوڪر
آهي. من بيمار، سورن ڪيو لاچار؛ دل ڀڳي، جا ڌاڪا
ڌار. دوست ڪارڻ دري، مان اڪيون ڪنيو نهاريان، ڪوڙهه
گلن تان هاريا. ڇڏي گهر اڪيلي، ڦران ٿي اليمي، توکي
نت ڏونديان ٿي. ڇا سهڻي جو شان آهي، ڇا روڻ ۽ روڻ؛
ڇا مشڪ چن جي، ڇا اک جي حشمت. آواز سندس موهيو
ڇڏي، هٿو سندس ٺاريو ڇڏي. محبوب جي چمڪي! عائب
ٿئي سڀ غمي! دل ٿي تولي تڙهي، آءُ سهڻا مون قريب؛
پاڪر، منهنجي پري، حاتمي لڳ جهلي، آڇ ته وهرائين هاڻ وٺ،
مٿڙا ڏيان ميني. جڏهن سنڌي جاش تان، دوست وڃان
قربان، پيارا وڃان مري.

مارٿا جو باغ

(مارگريٽ ۽ فائوسٽ)

مارگريٽ :- انجام ڏينر هينئر ئي .

فائوسٽ :- هڪ ڄاڻ منهنجي مٺي .

مارگريٽ هان ٻڌائيم ، ڌرم بابت تنهنجا ڪهڙا ويچار آهن . تون پيارو لائق مرد آهين . پر آڱ ٻيئي ڀاڻيان ته ڌرم لاءِ قرب توڻي ڪهڻو ڪين آهي .

فائوسٽ :- پياري ڇڏي ڏي اهي خيال . تون ڄاڻي ٿي ، منهنجو پيار توڻي آهي . جن تي منهنجو پيار آهي ، تن مٿان منهنجو سر قربان آهي . سندس چرچ يا ڌرم هر منهنجي دست اندازي ڇا جي .

مارگريٽ :- اهو ته چڱو ، پر ڪجهه صدق نه ته ڪي .

فائوسٽ :- مڃ .

مار گريٽ :- اڙي منهنجي جي هلي - ڪهي ! — تو لي
پوٽر سنسڪارن لاءِ مان ڪين آهي ؟

فائوسٽ :- مون کي مان آهي .

مار گريٽ :- پر ديول هر هر ساد ته تون ڪين ٿو وٺين .
ايشور کي مڃين ٿو ؟

فائوسٽ :- منهنجي پياري ڇڏا هي خيال ڪير آهي جو
سڄاڻي سان چئي مڃهندو ” آڏو ايشور هر مڃان ٿو ؟ “ ٻائي کان
هچ ، يا پنڊت کان هچ ، ڏس ته سوال هچندڙ تي ٽوڪ ٿا
ڪن يا نه ؟

مار گريٽ :- تڏهن تون ڪين ٿو مڃين .

فائوسٽ :- غلط فهمي نه ڪر . منهنجي هرر پياري ،
هن کي ٻولي ڪير مڃي ؟ ڪير چوي ” آڏو مڃان ٿو هن مر “ .
هن کي ٺڪي ڪير مڃي ؟ ڪير چوي ” آڏو مڃان ٿو هن مر “ .
اهڙو ڪير آهي ، جو چاٽي جهلي ڄاڻ جو در هڻي مڃي ؟
سرو وياڪ سرو آڌار . ڇو ته هو وهاڻي ڪين ٿو ،
ڌاري ڪين ٿو توکي ؟ — مون کي ؟ — پاڻ کي ؟
آسمان جو گنبذ ڪين آهي اسان جي مٿان ؟ ڌرتي مضبوط ڪين
آهي اسان جي هيٺان ؟ تارا بنا نيند جي ، سدا مٿي مرڪ مان
ڪين ڏين ٿا ڇوڻڪي مٿان ؟ ڪين بهو آڏو نهاريان تنهنجي
نئين هر ؟

ائين ڪين آهي ته هو سمورو آهي — درخت ۽ ادرشت،
سڀ گهٽ — تنهنجي ٻاهر ۽ تنهنجي اندر؛ اٽڪ جنهن جي
ڪٽي آهي، سو تنهنجي دل ۾ ۽ من ۾ ٿو وڃي؟

سوري دل ان سان ڀرپور رک ۽ جڏهن آئندو جيت ۾
گر ٿي وڃين، تڏهن جتن وڻي ٿي، تنهن سڏينس، آئندو!
چٽ! ڀر ڀر! ايشورا! سون لاءِ هو ٻي نار آهي — سڀ
آيو آهي. نار آهي ڇا؟ آواز ۽ اوندو، جي سلسلي ۾
جوت کي جهڪو ڪيو ڇڏين.

مارگريٽ: — اهو ته سڀ سٺو ۽ سچو چيني. ٻائو،
ائين چوندا آهي، رڳو لفظ ٻيا هوندا آهن.

مائوسٽ: — جتي ڪٿي، هرڪو ٿو پنهنجي ٻولي ۾ آچاري.
پوءِ تڏهن آڏو ڇو نه پنهنجيءَ ۾ آچاريان؟

مارگريٽ: — ائين چون سان لڳي چڱو ٿيو. ته به ڪا
مڙهي ڪٽي آهي، تون ڪرستان ڪنهن آهي.

مائوسٽ: — ڇپ، مڙهي.

مارگريٽ: — تنهنجي سنگت ڏسي، مون کي ڏک ٿو ٿئي.

مائوسٽ: — ڇا ٿي ڇهين؟

مارگريٽ: — جو شخص توهان کڏ هر هميشه آهي،
تنهن کي آڏو دل سان ڏڪاريان ٿي. تنهنجي ساري ڄمار ۾

منهنجيءَ دل کي ڪنهن به ڳالهه اهڙو ڪهاڻ ڪين رسايو آهي ،
جهڙو هن ماڻهوءَ جي ڪنڌي روپ .

فائوسٽ:- بهاري مٿان ڪائس ڏني آهي .

مارگرٽ:- هنکي رڳو ڏسڻ سان منهنجو رت ٿڌو ٿيو
وڃي ! اڪثر ڪري منهن ڏانهن منهنجي دل نمر آهي . پر
هن کي آءٌ ڏڪاريان ٿي . مون کي ٿو لاءِ پر پر آهي پٺيان
ته تون مون سان مدائين هجين پر هن کي ڏسڻ سان مون
پر هڪ ڪجهي لرزش پيدا ٿئي ٿي ۽ منهنجو رت ڏڪيو وڃي .
مون کي شڪ ٿي نه آهي ته هو آهي هليو . جي هتي ڪو
اهڙو ٿي ٻوليان ته ايشور شال ڪميا ڪريو .

فائوسٽ:- هو هڪ ملحدو ماڻهو آهي تون فڪر
ڪونه ڪر .

مارگرٽ:- آءٌ جيڪر اهڙي سان ڪين گذاريان در
وت پر پائڻ سان ويٺو ٿول جيان بهاري ۽ هن ڪروڙ ۽
هن جو منهن ڪارو ٿيو وڃي . تون ڏس هڪ ڪنهن به ڳالهه
سان واسطو ڪين ٿور ڪي . اهو هن جي پيشاني تي لکيل
آهي : هن کي ڪنهن به جهولاءِ پر پر نه آهي . ۽ جڏهن
آءٌ تنهنجي پاڪر ۾ بيحد خوشيءَ منجهه هجان ته تنهنجي پر پر
پر پر تي توکان سواءِ سڀ وساريو ڇڏيان تنهن وقت به نه منهن
وقت هو هڪ آيو رهيو . منهنجي دل سرد ٿيو وڃي ،
ٻڏيو وڃي .

فائوسٽ:- منهنجا فرشتا، تون ائين چوڻي سمجهين!

مارگرېٽ:- منهنجي دل اهڙي قبض ٿيو وڃي، جو هن جي اچڻ سان آءٌ ٻيئي پانيان، ته منهنجو پيار تولا، بس ٿي ويو. جتي هو آهي، اتي منهنجي بندگي بند آهي. هيءُ ڳالھ، منهنجو اندر کائي ويئي آهي. هينري، تون به ضرور مون وانگر پائيندو هوندين.

فائوسٽ:- نه نه، هي سڀ اثبوت آهي.

مارگرېٽ:- هاڻ آءٌ وڃان ٿي.

فائوسٽ: افسوس! آءٌ اڃان توهان ملاڻ ٿي ڪين، ته ڪونه ڪو پنگ اچو پوي! ڇا، ڪڏهن ڪو ڪلاڪ به ڪين جڙندڙ، جڏهن، ڇاتي ڇاتيءَ سان لڳائي، جيءُ جيءَ سان ملائي تووٽ آرام سان گذاريندس!

مارگرېٽ:- اڙي، جي رڳو ڪٿي آءٌ اڪيلي سمنهندي هجان، ته اڄ ئي رات جو در جي تاري لاهي ڇڏيان! پر منهنجيءَ ساڻ جي ننڊ به اهڙي ڪا آهي جو جهٽ جاڳيو پوي. هاڻ ڪنهن مهل جاڳي، جي توکي ڏسي، ته پوءِ آءٌ ته پانيان ٿي ته ساڻي ٿي مري وڃان.

فائوسٽ:- پياري، ڪڍي ڇڏا هي خطرا: هاڻ، هيءُ اڻٻڻي شيشي: رڳو ٽي ڦڙا وڻي، پر ملائي ڪٿي پيار باسينس ته ڳهاڻي ننڊ به پنجن ويندي.

مارگريٽ:- تون جيئن چوندين، تيئن آءٌ ضرور
ڪڍيس. توکي انڪار ڪيئن ڪري سگهان؟ نقصان نه
ڪونه رسندس؟

فائوسٽ:- ٻنهي نه ته جيڪر آءٌ ههڙي صلاح ڏيان؟

مارگريٽ:- مٿا پيارا، توکي بهاريان ٿي، ته ائين ٻئي
پانيان، ته جيئن چشير تيئن ڪريان. منهنجو هڪڻ بند ٿيو
وڃي. نور ڪا اهڙي ڇڪ آهي، جا مون کي وس ڪيو
چڙهي: هر ڪنهن ڳالهه ۾ تنهنجو ارادو مون لاءِ رهبر آهي.
جڏهن هيترو ڏٺو، تڏهن باقي توکان ڇا جو انڪار ڪريان؟
(وڃي ٿي)

ميسٽو (اندر گهري ٿو اچي) پوئڙي! وٺي؟

فائوسٽ:- وري، جاسوسي؟

ميسٽو:- هاڻو، صفا ٻڌم ته ڊاڪٽر صاحب ڪيئن نه
مڪتب ۾ داخل آهي. شاگرد ٿي ٿو سگهي، ۽ کيس سوال
ٿي هڪ ننگر وجهي: آميد اٿم ته سڪا پاڻ بهي هوندي!
ننگريون ڇو پيئون ڌرم ڌرم ڪنديون آهن؟ ڳڻتي ڇا جي
اٿن؟ پائين ٿيون ته جو مرد پٺرائي ڌرم جو پوڄاري آهي ۽
جو پاڻي اڳيان ڪوڏا ڪوڙي ڪنڌ نوائيندڙ آهي؛ سو زال پٺيان
اهي ضرور هلن وارو آهي. پوءِ زال ڪاڻ حياتي سگي سولي ۽
سلي لهي پئي آهي. ننگريون ائين پيئون پائين ته ڌرم جو

اثر مڙس کي زال جي ٻلو سان ٻڌيو ڇڏي: هي ٻاون جا چيلا،
 سي زالن جا به چيلا .

فائوٽ:- اڙي! ڪهڙو نه تون راڪاس چين، جو
 ڏسين ٿو، ته هن ننگر جو سڄو نينهن ٿو ويڃاري پگڻن کي
 ويڃار ۾ وجهي ته ستان سندس ٻياري کي ڪو جو ڪو رسي .
 هن جو ڀاڙو اهڙو آهي . هن لاءِ انهيءَ ڌرم منجهه ئي مڪتي
 آهي . هوءِ صحبي ٿي ته ستان سندس ٻياري جي آتما کي
 ڪو ڇيهو رسي .

ميسٽو:- هل ڙي مورڪ، ڪا سي . — پسون ۽
 ٻن گيانِي — چوي چٽيلي ڪئن نه ٿي نڪ کان جهلي هلائيئي!
 فائوٽ:- راڪاس . ڪند ۽ ٻاهر جا ٻها .

ميسٽو (نفرت سان). واه ۽ وري ڏس ته منهن هر ڪن
 ۾ ڪهڙي نه ماهر آهي . ڪئن نه ماڻهن جا منهن پڙهي ٿي
 ڄاڻي . چوي ٿي ته منهنجي منهن ۽ مڙڪ ۾ ٻوان ۽ نفرت
 آهي ؛ منهنجي منهن تي ڪو برقمو چڙهيل آهي ، جنهن جي
 اندر غيب ۽ گئل آهن ، آءُ ڪو سچ پچ عيطان آهيان .
 چڱو، اڄ رات ...

فائوٽ:- اڄ رات تنهنجو ڇا وڃي!

ميسٽو:- منهنجي به وندر . ڏسنداين .

ڪوهه تي

(مارڪريٽ ۽ ليزي سندس ساهيڙي ۽ ٻنهي جي سٿن تي
دلا آهن)

ليزي:- هٿا جي هوءَ ڳالهه ٻڌي اٿس.

مارڪريٽ:- نه اکر نه — ٻاهر ئي ڪانه نڪتي آهيان.

ليزي:- ڪيئيءَ اڃ ٻڌاير — سچ آهي تنهن ۾ ته رتي
هڪ نه آهي. اهي آهن نتيجا نئون نئون ڄا. مان ته هميشه
چوندي هيس ته اهو هٿ نهٺ مارائيندس.

مارڪريٽ:- ڇا ٿي چوڻ؟

ليزي:- هون! توکان سواءِ ۽ ٻيو سڀ ڪو ٿو ڄاڻي...
ڪاٺي هڪ ڪارائي ٿي.

مارڪريٽ:- ويجهاري!

لزي:- هان! ويچاري! چو، ڪونه ڪو مڪر ڪري
 ٻيئي، انهي سنڌي سان ڪڏي هئي، هر ڪنهن محفل ۾، هر
 ڪنهن مجلس ۾ هاسن ۾ ٻيئي گجهون ڳالهون ڪندي هيس.
 ٻانهن ٻانهن تي، جيڏانهن تيڏانهن لڳي ٻيئي هوندي هيس.
 وري سمجهندي ٻه هاڻ ڪي اهر هئي. رلي ٻني، وهندا هوا
 ڪائن تي، پوءِ ڪاه ڪيڪن تي ۽ لٽ دارونءِ تي. ڪٻڙو
 نه وري سونڌن جو انورا ۽ ڪمپني وري ڪهڙي جو چو بس
 ته عمدپون عمدپون سوکڙيون ٻه ضرور ڏينر. ماڻهو اڳيان
 ڪونه هجي، ته هلن مٿيون مٿيون لائون. آخر نينگر ڏيئي
 ڇڏيو، جيڪي به ڏيئي سگهي!

مارگريٽ:- ويچاري، ويچاري!

لزي:- سو تون ئي مٿس رحم ڪائين؟

اسين چرخن وٽ، سوکهيون وٺيون هونديون هيون سين؛
 اسان جون مائٽر ٻاهر نڪرڻ يا سردن سان گهٽ نه ڏينديون
 هيون، تڏهن هو ڏس ته يا در جي ٻاهر يا اوندهه منجهه ٻيا
 لٽڪندا هئا. هاڻ ته آيو آهيس پچتاو جو سمو، ڪٿي
 ويهي ڪاڻ جو. مون کي ته هن جي سزا جي پٺي ڪو
 ڏک ڪونه ٿو ٿئي.

مارگريٽ:- ويچاري غريب! ٻه هو ساڻس پڙهو نه

ضرور.

لزي:- هوا هراڻو ڀوڪو ٿو ٿئي — شيطان هاڻ

ڪو ڪٿي وڃيس — جون ٿا ته هو ته ويڊ نڪري، جلد ئي نئين
گولي لهندو.

مارگرٽ :- اهو انصاف نه آهي .

لڙي :- هر جي ڀانئڻي ٿي ته هڪڙي هٿ ڪنڊيس، ته
ڏسج ته شاديءَ جو ڀار به پاڙي جا ٻار گل گل ڪري، ٻئي
چنڀ ڪئن نه ٿا پورو ڪنس . ڏس ته اسين به ڪئن ٿيون
ڪيس آڙاري ماريون ۽ سندس در تي هلي ٿيون مٿس ٺٺوليون
ڪريون، ۽ کيس واڙاپون ڏين وقت چوڏا پڪيڙيون .

(وڃي ٿي)

مارگرٽ (ڪهر موٽي) :- اڳي جڏهن ڪا ٺهنگر آئي هئي
تي هوندي هئي، تڏهن آءُ ڪيڏي نه ٺوڪبازي ڪندي هيس .
ڪنهن پاپ ڪرم جو ٻڌندي هيس، ته زبان تي مٽهن ۽ هٿان
جا لفظ چڙهي ايندا هئا . چوندي هيس : ههڙو ڪڪرم،
ههڙو ڪڪرم . ٻيئي ڪاري کي وڌيڪ ڪارو ڪندي هيس ؛
هر قسم جا لفظ ٻڌندي هيس ته به دل پوري ڪانه ٿيندي
هيس . هاڻ ٿي ڏاڍو چڱو ڀائيندي هيس، ۽ ڪنڌ اوچو ڪري
هلندي هيس . ۽ هاڻ، آءُ جا ائين ڀائيندي هيس، سا آءُ
ساڳي آهيان ؟ پر منهنجو ڪهڙو وس ! ڪنهن جو به وس هلي
سگهي ها ؟ سڀ ڪهڙو نه چڱو ٿي لڳو، ڪهڙو نه مڻو
ٿي پاسو !

مذڪر

(ٻيٽ ۾ ڪنواريءَ ميري جي مرڻ آهي . ڪل جڙها
هئا اٿس . مارگرٽ تون ڪل تي ڇاڙهي)

مارگرٽ :- ماما مهران، ڪر ڪا مون تي مهر، تون
دردوند ديوي . منهنجي پياري ڀڄي جو توڙو ڏک آجهل .
پتا ڪان آهين ٿي، تون، مڱي ٿي امر . نمائيءَ جا ڦٽا
ديوي ڇڻائج . تون ڄاڻي ڄاڻڻ هار . سخت درد آهي ؛
مٿي ۽ هنڌي کي چيريو ٿو ڇڏي . منهنجي غريب دلڙي،
سورن منجهه پري، اوچي لڳي، ماندي گهڻي، ڏکڻ ۾ ڏجهي
ٿي، ڊپ ۾ ڏڪي ٿي . نه اوهي نه واهي، نه اجهو نه آسرو،
بنان تو ديوي . دردوند ديوي، تون ڄاڻي ڄاڻڻ هار .
ڪٿي وڃان، ڪيڏانهن وڃان؛ مصيبت سا ٻيو ڪجهه مٿي ڏسان .
روبو روٿان ٿي ، آهون پومان ٿي ، دلڙي پگل ، آڻ
ڄاڻي چئل .

ڪٿلڙا جاري ٿي ڳورهن منهنجن ۾ پسيو هون ٿا . ٻيا سڀ
ننڍن ۾ هڪ آڻ ٿي ڏکڻ ۾، روبو روٿان ٿي . دردوند
ديوي، سڀ ڪجهه ڄاڻي ٿي؛ انت جي سمي ۾ ، بچائج مون
کي ؛ مهر ۽ ميا - ان ٺهارج مون کي .

رات

(مار گريٽ جي در اڳيان وٺلائين، سار گريٽ جو ڀاءُ،
جو لشڪر ۾ آهي، بڻو آهي.)

وٺلائين :- رڳو ٿورا ڏينهن ٿيا، ته سنگتي، محفل منجهه
ملي ڳالهيون ڪندا هواسين، خوشيون ملهائيندا هواسين. موج
منجهه هرڪو واري تي پنهنجيءَ ٻياريءَ جي نالي، پيالو چين
تي چاڙهي، ساراه منجهه چٽڪندو هو. جڏهن منهنجو وارو
ايندو هو، ۽ مون کي چوندا هئا ته ٻڌاءِ نه تنهنجي دلڙي
ڪٿي آهي، تڏهن آءُ چوندو هوس: منهنجي دلڙي منهنجي گهر
۾ آهي. منهنجي ڀڄڻ جهڙي ڪا ڪنيا! جهڙي سڄي، تهڙي
سندر. منهنجي ائين چوڻ تي سڀئي خوديءَ ۾ واه واه ڪندا
هئا: ”برابر، برابر، جا آواز آندا هئا، شيشا ۽ پيالا
چمڪاڻ ڪندا هئا: ”برابر برابر ڳوٺ جو فخر آهي.“ هر
اوجتوئي اوجتو، ساراهيندڙ سڀني کونگا ٿي پيا. ۽ هاڻ!

اڙي آءُ ڇا ڪريان . مٿي جا وار ٻئي سڀ ڦٽا ڪريان .
 نا آميديءَ ۾ سڃاڻو پيڇي ڇڏيان . دل منهنجي رتورت آهي .
 جيڏانهن تڏانهن آگرا لفظ ٻڌيو دل ۾ خنجر ٿا لکن . جيڪو
 بد معاش لنگهي، سو اک ٽپدي ڪير، ٻيو نهاري . نفرت جا
 طعنا منهنجو تحمل ڪڍيو وجهن . لاچار آءُ دڪ هيشو وڃان
 منهنجو حال آن قرضدار وانگر آهي، جنهن کي قرضي گريون
 ڏئي، ٻرو بچارو کٽل سور ٻيو وڃي! عتاب سڄو آهي، هو
 وڙهان ڪئن؟ اڙي! آجهو هو بد معاش، مان صحي ڪين
 آهيان؟ اهو آهي . انهي کي ته آءُ ڇڏڻ وارو ڪين آهيان .

(فائوسٽ ۽ ميفسٽو)

فائوسٽ:- ڏس هن دريءَ مٿان ڏيئو آهي، سندس لات
 سدائين مٿي آهي، ۽ پاسن کان، روشني جهڙي آهي، پر
 چوڌاري ڪاري رات آهي. مون سان ٻه ساڳي ڌار آهي .
 منهنجي چوڌاري اونڌو، مون کي وڪوڙي ويٺي آهي.

ميفسٽو:- آءُ آهيان، چور دڪ ٻيلي وانگر، جو پٽن
 جي چوڌاري وارا توڏئي، باهه جي آئين ڏاڳئين مٿي ۽ هٿ
 ٽولهي، اونڌو ۾ هيا ٿو هڻي، لڪ ڇپ ۾ پوڳ ٿو مائي .
 بس، بس، موج جو وقت آيو ڪي آيو . والپور رات آئي
 ڪي آئي . ڇا شان، ڇا چرچو، ڇا سزو . منهنجو لڱ لڱ
 ٿو هرڻ ۾ اچي، باقي هڪڙي رات، ۽ هڪڙو ڏينهن، پوءِ خبر
 پوندي ته حياتي جي ڦٽ ڪهڙي آهي .

فائوسٽ:- ڏسڻ ٿو ٺٺي روشني؟ اهو آهي ڇا خزانو؟
 اتي آهي ڇا؟ اونداهي ڌرتي مان ٽپ ڏيئي ٻاهر ايندو ڇا؟
 ميسٽو:- تحمل ڪر — دهلي ڄڻ ٻڌري ٿي — مون
 منجهس ٻيو ٻائي ڏٺو، وڏيون مٿيون پيل هيون .

فائوسٽ:- ڇا! رڳو ناٿو؟ انهي مان ڪهڙو فائدو؟
 نڪا منڊي، نڪو در؟ پياريءَ لاءِ ڪوبه مٿيون نه؟
 فستو:- ها ها؛ ڪي موتي به منجهس آهن .

فائوسٽ:- واه واه . هن وٽ بنا سوکڙيءَ جي وڃن ،
 سهڻو ٿٺو لڳي .

ميسٽو:- ڇا، تون پائنن ٿو ته اهڙي ڪا خوشي آهي
 ڪانه، جا ناٿي کان سواءِ ماڻهي نٿي سگهجي؟ آءٌ انهيءَ پر
 تون سان شامل راه نه آهيان؛ پر ڏس تارن سان ڀريل آسمان
 مان هر اچي ويو آهي. ههڙو هڪ ٻل سانت ڪر ته آءٌ ڌرتي
 راڳ جي ڪا اهڙي مٺي لائوٽي ڳايان، جا دل موهي ڇڏيس .
 (سرنڊو وڃائي ڳائي ٿو)

ڪنڊا پياري، گهر ڇڏي تون مٿان گهارين . بارهي در
 تي ٻهر نه هائج، ستر پنهنجو ڪين وڃائج . سنڌريون نارڀون
 اوھن وڃايو، مصلحت منهنجي مٿان موڙايو، دلڙيون پنهنجون
 خوب سنڀاليو، مٿان آخر هر پهتايو . جوانن کان اوھن پاسو
 ڪڍيو، چيو مندن قيام نه، وڃيو، ڀلي زبان جا قول ڪن ،

ڪهڙا به وڏا قسم ڪئن ۽ هيءُ سڀ اجائي بات آهي، حسين
اگر ۾ منبئي ناهي .

(وٺلتائين ٿو اچي)

وٺلتائين:- ڪئن هتي آيا آهيو ؟ ڪوئا - پڙائو ،
ڇا مارڻ لاه آيا آهيو ؟ هي دل جهڻيون ڇاجون آنديون اٿو .
هان وٽ بدمعاش .

ميفستو:- شاباس ، لڙڪا شاباس . ويچارو سُرندو
چئي رهيو .

وٺلتائين:- هاڻ باقي هن جو مٿو ٿوريان .
ميفستو:- ڊاڪٽر صاحب وجهه اٿين. هٿ تنهنجو
آ ؟ هلائيندس - هٿ ڪر - سوکھو پوينس - واءِ دلير -
پري وڃاء - هڪڙي ترار ، ڪوڙي وجهينس .

وٺلتائين:- اچيني ٿو .

ميفستو:- ٻاراڻي ! هي ڇا ڪندو .

وٺلتائين:- وٽ هلا .

ميفستو:- سا ڪيو سا ڪيو .

وٺلتائين:- شيطان ٿو واهر ڪريس . هٿ منهنجو
اوچتو ٿجي پيو .

ميفستو:- هاڻ ڪهينس .

وئلتائين:- ماري وڌائين، اڙي پڳوان .

(ڪري ٿو پوي)

ميسٽو:- ويو پڪ سري . آءُ هليو، نڪري هليون .
هل نه وڃاه . خون خون جي رڙورڙ اڳيئي لڳي ويئي
آهي . جيتوڻيڪ پوليس وارن سان منهنجي پڇاڻ آهي ، ۽
منهنجا منجهن سنگتي آهن، پر هي حادثو وڏو آهي، انهي کي
لاهن سولون آهي .

مارٿا (دريءَ وٽ):- آهي ڪو، آهي !

مارگرٽ (پنهنجي دري وٽ):- ڪا ٻي، ڪا ٻي !

مارٿا:- اڙي اڙي ڪئن ٿا وڙهن، ڪئن ٿا لڙن !

مائو (ڪهڙي و):- هڪڙو ته سري ويو .

مارٿا:- هڪريو، خونين کي — پڇي وها ڇا ؟

مارگرٽ (ٻاهر نڪري):- ڪير دٿو ؟

مائو (مائهي جو ٻٽ) .

مارگرٽ:- اڙي پڳوان .

وئلتائين:- مران ٿيو . سويلي خلاص . اڙي رڙو

چوٽيون ؟ روٽو چوٽيون ؟ ٻڌند پون ڪين ؟ آءُ مران ٿو،
مارگرٽ ڪجهه ويڃائج، تون اڃا ننڍي آهين، هر ڪم
ڇڏا نه ائيني ؛ ڪئن وڃي ٿو چوائين، تون اڃا ننڍي آهين، هر

تون ڪجھي آھن: مڪر چڙي، ٻڌري، ٿي. اهو بهتر اٿس،
يا هيءَ يا هو.

مار گربت:- پڪوان منهنجا! ڀاءُ منهنجا، ڇا ٿو چوين؟

وٺلن ٿاڻن:- پڪوان جو نالو ته نه ڪنہ. افسوس! جو
ٿيو، سو ٿي چڪو. هاڻ جيڪي ٿيو هوندو سو ٿيندو.
هيءَ ٻوڙي راند صفا پئي آهي. شروعات لڳ اٿس، ٻڄاڙي
شرم اٿس. پهرين هڪڙو آيو، لڳ ڳهٽ ٿي. ٻيو آيو
ٿيون آيو، تان جو اوائل جي لڄاري، هاڻ ٻڌري پٽ آڌاري.

شرمندگي جڏهن چمي ٿي، تڏهن روشنيءَ کان
ليڪي ٿي، اوندهه جو برقعو ٻائي ٿي، ڪا چُر ٿي ٿي نه ڏکي
ٿي، نڀهائي جا پوڻ ٻائي ٿي. جيئن ٻاپءَ ان هيري ڪانه
آهي، تيئن ان ڏليءَ ان ڇاتي گهمي ٿي، اندر جي
آواز کي، گهمي ٿي. پر ته رو وڌي ٿي، ته اگهي پير کڻي
ٿي. **خواريءَ** سان هٿ ۾ هٿ ڏيئي، ٻڌري پٽ شاهي
سرڪ تي هلي ٿي. دن بدن روش وڃي ٿي ڪهرا ٿيندا، ٻهرا
ٿيندا، ماڻهو ڏسي هاڻ تنهن ٿا، پوءِ ڏينهن ڏٺي جو هو
اڪهاري رلي ٿي.

ٻڌ، آءٌ هينئر ئي آهو ڏينهن پيو ڏسان، جڏهن توکان
سڀ ٻڄان ۽ نفرت سان ٿي ائين پاسو ڪندا، جنهن پليگ جي
مُردِي کان ٿي پاسو ڪجي. آءٌ ٻوڙو جا رهندا ڏسان ٿو.
اڙي، پوءِ رستن جي رولو، ٽڙڪي نينگر، ڪنن تون سندس

سنسڪ بهي سگهندينء. پوءِ سونيون ڪنٺيون وري چٽيون
 پوءِ آهوندر روپ ڪٽي، جو مڙهيءَ ۾ ۽ مجلس ۾ پيو
 بهڪندو هو.

وري ڪنهن مجلس ۾ ڪين ڏينءَ، وري تنهنجي ڳهيءَ
 ۾ مفيد جهانر ڪانه ڏسي؛ پر ڪنهن غليظ ڪنڊ ۾ ڪچرين
 وٽ پئي هوندينءَ؛ تڏهن معلوم ٿينديءَ، دل ٻرزا ٻرزا
 ٿيل نينگرءَ، ته ايشور کي ديسا آهي، پر هٿس کي ديسا
 نه آهي.

مارقا:- اي هرلوڪ ڏانهن ويندڙ پراڻي، تون ديسا
 لاه پراڻا ڪر. ايشور جون پٽون پنهنجي سرتي وسائن کان
 خوف ڪر.

وتلنٿائين:- راکاسن، اها تنهنجي ڪوڙهي ڪٽل جيڪر
 قاربان! ڏوتي! گناه جي ڪندگي، گولي! پوءِ جيڪر منهنجو
 ويڪ ٿري، ۽ دل تان سڀ بوجا لهي وڃن.

مارڪريٽ:- منهنجو پاڻ: اڙي ڪهڙو نه ظلم. پاڻرا
 معالي، روتان ٿي.

وتلنٿائين:- مون لاه روتن بند ڪر. تنهنجو ڀٽ
 ٽن مون لاه سڀ کان وڏو ڦٽ هو. آڻ ٻڌان ڪنهن پٽو
 جي وڃان ٿو، جيئن جيڪائي بهادرن کي — ايشور ڏي ۽
 جوڌي جي قبر ڏي.

(مري ٿو)

ديسول

(ٻاراڻا ڄالو آهي، هٻڊ ٻوڙي، ڪيترائي ماڻهو آهن .
مارگريٽ به منجهن آهي . مارگريٽ جي پٺيان ڀاپ آڻيا
ٻئي آهي .)

ڀاپ آڻيا: - ڪيئن ڙي مارگريٽ، هينئر ته قصو ئي
ٿري ويو . قون هن مندر جي اڀوجھ ۽ ٻوڙ پٽي هوندي
هينءَ ؛ ڪرنت مان وڃن ولندي هينءَ، تنهنجو ٻاراڻو من اڌ
راندين راندين ۾ مشغول هو ته اڌ ايشور سان لڳل هو .

هان ڇاڻي پائين؟ ڪي پائين ٿي؟ تنهنجي من ۾ ڇا ٿو
وسي؟ تنهنجي دل ۾ ڪيڏو نه گناه جو هوجو آهي، ڀاپ جو
مار آهي! ڪي ماءُ جي آڻا لاءِ ٻاراڻا ڪرين ٿي؟ تو پنهنجي
ماءُ کي ننڍون ڏيئي ماريو . ٻڌاه تنهنجي ٻنهي تي ڪنهن
جو خون ٿيو؟

تنهنجي ڇاڻي ۾ ته وڏي مونجهه آهي؛ رويو ٻئي
روئين؛ بيرون ٻيا ٻولي ته آڻا آڻي ڪي آڻي .

مارگريٽ:- توه، توه، اڙي ڪهڙا نه ڪارا خيال ٿا
 منهنجي من مان هلن، سڀ ٿا مون کي ڏوه جا ڏنپ ڏين!
 اڙي ڪئن چٽان، ڪئن بچان؟

(شب جي ڌر تي مڃي)

پاپ آتما:- قيامت اچي ٿي، توتارو وڃي ٿو، قبرون
 کُٽن ٿيون، تنهنجو جيءُ موت جي ننڊ مان جاڳي ٿو، ڏکي
 ٿو، باه جي دوزخ لاءِ تياري ٿئي ٿي.

(شب جي ڌر تي مڃي)

مارگريٽ:- آه ته هت ڪهڪچان ٿي؛ هي ٿنڀا ٿا مون کي
 ڳهن، ڪمانون ڪرڻ ٿيون؛ مون کي هوسائين ٿيون —
 هوا... هوا!

پاپ آتما:- هاڻ ٿي لڪائين! توکي ڪناه ۽ شرم گولي
 ڪيندا! هوا؟ روشني؟ آفت! سڀ جوت جا پُٽ ٿا توکان
 منهن موڙين، سڀ پوتر آتمائون ٿيون توکي جهڙو کان
 ڪئين. آفت!

ڏاڻين جي رات

ميفسٽوفلس ۽ فائوسٽ هارٽز جبلن تان ، چوھن گھوڙن کي ٽالون کڻائيندا وڃن ٿا. رات تي اوندھ اندوڪار مان لنگھن ٿا. هر ۽ طلسم ڏسن ٿا. سندن ھنڌ انھيءَ جبل جي چوٽيءَ ڏي آھي، جتي سال بسال ڏاڻين جو ميلو رات جو لڳي ٿو، جنھن کي والڊور (والپر جا) جي رات ٿي چئجي. انھيءَ ميلي تي قسمن قسمن جا جادوگر، ڏاڻيون، شھوتي، سليچ، طمع رکندڙ وغيره وغيره روح کڏ ٿين ٿا. اھو ميلو دنيا جي برائين ۽ چرٻائن جي هڪ مورت آھي. جبل جي ٻاڪل سوزھن پھچن ٿا، ميفسٽو ۽ فائوسٽ کي لنگھڻو پوي ٿو، جن جي ھيٺان اوڙاھ آھن. ۽ رڪسڪي وڃي تہ ڇڪنا چورا! جڏنھن جبل جي چوٽي کي ويجهو ٿا پون، تڏھن مٿو ڇڪر ٿو کائي. قسمن قسمن جي ڀوتن ۽ راکاسن جون شڪليون ڏسن پر اچن ٿيون. انيڪ شر ۽ طلسم، باھ جي روپن ۾ ڏسجن ٿا. رات تي سخت طوفان ٿا لکن. ۽ ائين ٻيو ڀائڻجي تہ هوا جا

شيطان، ڏانڻين جي ميلي دي مزمان ٿي ٿا وڃن. هوا جا
 جوتڪا سوڙهن پيچرن تي لڳن ٿا، جيئن نه ڪي هٿيارن جون
 تڪيون چهنبيون ٿيون منهن ۾ چين. ان وقت آهستي آهستي
 مسافر هلن ٿا، طوفان جي دؤر ۾ وڏي کجگورڙ ٿي پڌل ۾ اچي.
 اونداهه جا تهه کهاڻا ۽ وڌيڪه کهاڻا پون ٿا. چيرا ۽ ٻيا رات جا
 پڪي ٻڏ ۽ حراس ۾ هوا ۾ ڦرڻ ڪن ٿا. هوا شاهي درختن
 کي هاڙون ٻڏي ڦٽو ٿي ڪري. ڌرتي ڦاٽي ٿي، وڻ سٽي ڪهي
 ٿا وڃن. درخت پيلي جا پائر هڪ ٻئي کي جهٽي پاڻ بهائين
 ٿا، ۽ ايسوس ٿي ڪرڻ ٿا، ٻرزا ٻرزا ٿي پون ٿا. سخت هوا
 جي گهوگهار، مائرين ۾ لڳي ٿي. انهيءَ گهوگهار ۾ جادو
 جو راڳ پڌل ۾ اچي ٿو، ڏانڻيون، جادوءَ جي گهوڙن تي
 آڏامنديون ڏسڻ ۾ اچن ٿيون. ڏانڻيون گهوڙن تي به بي بهائي
 ۾ چڪريون هائين ٿيون. آواز عجيب عجيب پڌل ۾ اچن ٿا.
 منزل اچي ويجهي پئي آهي.

ميسٽو:- هوا ڳڙي آهي، ۽ گهڻي ٿي، ۽ مٿو
 ڦيريندڙ گهمسان، از حد آهي. دوزخ جو سمورو ڊنبلو حاضر
 آهي. سندن مڪليون اول جهڪيون، سوکير روپ آهن،
 پوءِ گهاٽيون ۽ اٽول ٿينديون ٿيون وڃن. تون ڪٿي آهين؟

فائوسٽ:- (پري ڏان) اجهو هتي آهيان.

ميسٽو:- هينئر ئي ايڏو دور. هن ڪوڙ ۾ توکي جاءِ
 نٿي ملي. تڏهن اچ ٿو ڏيکاربان، ته ڇاوند هتي آهيان.

جاء ڪريو، هن منهنجي جوان دوست لاءِ جاء ڪر. و. ميا،
 مانهو جاء ڏيو. ڊاڪٽر هيڏانهن من کي جهٽي ٻو ته هڪٽي
 ٽپ سان هن سموري گد مٿان نڪري ٻاهر ٿينداسون. هي
 بلڪل بچڙا آهن، ايڏو ته شور ڪشي مچايو اٿن، جو هڪ
 منهنجن ڪن لاءِ آزار آهي. نهار هوڏانهن روشنيءَ جي پٺيت
 ڏي، چپي صفا آهي. باقي هنن ڪنڊرف جي ڏٻائين ۽ جهنگلي
 باهين کان علحدي آهي؛ هل ته هن گهمسان کان ٻاهر
 نڪري هلون.

فائوسٽ:- منڪري روح - هل وٺي هل. جبل جي
 چوٽيءَ جي اڀڪانت مٿان جو مون کي شوق آهي.

ميسٽو:- ڏس ڏس روشنايون؛ ڏس ته ڪئن ٿيون ٻرن
 ۽ خوشي پکيڙين. انهي هنڌ ته ڪا ٿورن جي موجي ٽولي
 وڃي ڪئي ٿي آهي، جنهن ۾ ڪي ڇيڏا ڇيڏا روح آهن.

فائوسٽ:- آءُ جيڪر گهران، ته مٿي هجان. ڏس ا
 ڏس ڪئن ٿيون پائيندڙ دونهن مان، ٿي لعل جوت
 نڪري، پھڪي ٿي ۽ شغل ڪري ٿي. ڪيئن نه لهرن مٿان
 لهرن آهن. وڃن ٿا گلر وڌندا، عدد وڃن ٿا گهاٽا ٿيندا،
 اڳتي ۽ اڳتي ڏوڪيندا وڃن ٿا. سڀ هڪ ئي شيطان
 جا پوڄاري آهن، هن جي طلسم هيٺ آهن، جنهن طلسم جي
 چيڪ آجهل آهي. ڪهڙين ڪجهارتن جون پروليون، هتي مڃي
 ڪري سگهيو آهي. اڄ رات اهي منجهيل ڏاڪا سمجهي سگهيا.

ميفستو:- اڄ رات ٻيون ڪور ٻين ٻوليون رٿيون، جن جو جواب ڪين ملندو. هر هاڻ اڄ ته دنيا جو گهمسان چڙي هن اڳاٽ جي ڪُنڊ جو مزدو وٺئون. هميشه دستور آهي ته مڙمان ننڍي ننڍين ٽولين ۾ پڪڙجي وهندا آهن. ڏس، هوجوان ڏاڻيون، سڀ ننگن آهن، ۽ وڏريون سڀ لڄ ۾ پنهنجي سونهن ٿيون لڪائين. آءُ آءُ. چهر و خوش رک؛ من مڙتي مهرباني ڪرين. هتي تڪليف ڪانه آهي، اڪثير فرحت آهي. راڳ ٿو پڙهڻ ۾ اچي. پهرين آڪرو ٿو لڳي، پوءِ هري وڃي ته بهتر لڳندو. اڄ اڄ، ضرور اڄ؛ آءُ پنهنجي معزز دوست کي هلي هنن سان ملاقات ڪرائيندس. ڪيئن ٿو پائين، هي ڪروڊ ڊگهو ۽ هندو ڪين آهن؟ پوڙي ته ڏهن ۾ ئي ڪانه ٿي اچي. باهين جي قطار آهي. گهٽ ۾ گهٽ سؤ ته خوب ٿيون ٻڙن! ڏس ڏس، ته ڪهڙي سوج لڳي ويئي آهي. چرچو، ڪل ڪل، فاج جي ڌر. دارون، جا دنگ ٺڪري ويا آهن، ڪانا تيار پيا ٿين، عشق جي بازار گرم آهي. ڇا دنيا ۾ هن کان مٿي ڪا ٻي مڙج ٿي سگهي ٿي؟

فائوسٽ:- توکي ڇا سمجهون؟ شيطان يا جادوگر؟

ميفستو:- آءُ اڪثري، ويس بدلائي مسافري ڪندو آهيان؛ پر وڏن ڏينهن تي، جڏهن وڏا ماڻهو پنهنجا ڊپٽا ۽ ٻلا ڏيکاريندا آهن، تڏهن مون ئي ته ڪا اهڙي پٿرائي جي ڪهرج ٿي ڪانه هوندي آهي، چو ته ٺڪري پير جي هٿ وڌي

ناموس آهي . اهڙي موقعي تي آءٌ ويس بدل ڪري نٿو
سگهان . ڏس، ڏسڻ ٿو هوشيوڪ جه پٽ تان ٿو ترڪندو
اچي . ڏسڻ سنگهن ۽ چنهن سڀ هڪ ئي ۾ گڏ آهي .
هيڏانهن ٿو سرندو اچي . سونڊون ٻاهر ڪڍيون اٿس . سپاويڪ
ڪهس سڌ پنجو وڃي ته آءٌ هت آهيان؛ سو جنهن وقت هن کي
اها سڃاڻ ٿي پئي، تنهن وقت گهاٽي ننڊ مان به اوچتو آڻيو ڪڙو
ٿئي ٿو . پوءِ چڻهندو، سنگهندو، ۽ ڏسندو پيو چوگرد
سونجهندو . اڃ ، اڃ مون سان . ٻاهر مان لنگهي ٿا ٻاهر
ڏي هلون . جنهن وٽ آءٌ توکي وٺي هلاڻ، تنهن مان تون
عافتي ٿي رهائ ڪج .

(اڳتي هلڻ ٿا ته هڪ ٽولي ٿا ڏسڻ . ٻاهر جا فقط
ڪي وسايڻ لاندبا پيا آهن . ٽوليءَ ۾ آهن سڀ سالار، وزير،
پوءِ ڊاؤل، ۽ گرنٽ ڪار)

ميسٽر:- ڪنهن آهيو پريهيا مڙس، ڪنهن پيا هن ڪنڊ
۾ گهار پيو؟ ڇو هتي سنت ٿيا ويٺا آهيو . آڻي ڏسو وائسو،
ڇست رهو، رهائ ڪريو، ڏسو ته پريهان هو جوائڙيون،
ڪنهن نه ڪل ڪل لڳائي، پيئون خوشي ڪن . هت به اچي
جي سوڳا رهيا، ته اچن مان سود ڪهڙو؟

سڀ سالار:- ماڻهن جي ساراه تي ڪهڙو پروسو آهي؟
پل عمر ڪٿي سندن لاه لڙايون ڪانجن . جهڙا مالهو تهڙيون
لينگريون؛ بلڪل هي ڏڪر . جوائڙيون آهن مڻيون، پڙيون
آهن ڪٿيون .

اڳيون ورير:- هينئر باقي رهيو ڇا اچي آهي؟ اڳيان وقت واه جا هوا. ان سڄي ۾ بادشاه ۽ سندس درباري اسان جي مڃتا ۾ هوا. ۽ انهن وقتن ۾ چوندا ٿي اسين اختيار وارا هواسين، جيڪي ڪريون سو ٺهي.

پوءِ ڏي اول:- آءُ ڪنهن وقت مايا جي پٺيان هوس؛ سڀ شڪ ۽ وويڪ پورا ڪري ڇڏيم؛ سندس سونپون، سوکڙيون گولي لڌيم. هر افسوس! چڪر ڦري ويو.

گرنٽ ڪار:- ڪيئن نه ماڻهن جا زائفان ڦرندا وڃن ٿا! جي گرنٽ اڳي اسين مک سمجهندا هواسين، سي هاڻ پڙهي ٿي ڪونه ٿو. ۽ وري نڪتہ چين جي ساماڻا آهن، سڀ پاس خاطر ڪندڙ، هڪ هڪ ڪندڙ، مورڪ ۽ ڪندا.

ميسٽو (اوچتو هڪ پهرين جهڙو روپ ٿو ٿيس):-
پاڻيان ٿو ته دنيا هاڻ پوڙهي ٿيندي ٿي وڃي؟ قيامت جو ڏينهن آيو ڪي آيو، هي پويون دفعو، ڏڪندو ڏڪندو ٺهل قدمن سان، ڏاڻئين جي ٽڪريءَ تي چڙهي آيو آهيان. حياتيءَ جو آب، مون ۾ ڪم آهي؛ تنهن ڪري آءُ پوڙهون. پيو پاڻيان ته دنيا به هاڻ هاري آهي.

هوڪو ڏيڏندڙ ڏاڱن:- آهي ڪو خريدار؟ آهي ڪو خريدار؟

وڏو واهار! وڏو واهار!

هجي ڪو شوقين پرڪڻ وارو؛ اچو اچو اچي ڏسو !

اڪثير مال، عجيب مال .

جانچي وٺو، ان لپ ۽ املهه . هڪ هڪ ڇيز زمين تي

پنهتجڻ پنهنجو ڪم پورو ڪيو آهي .

وٺندو ڪير خنجر هي - هين پيتو آهي پاڻ جو رت .

وٺندو ڪير پيالو هي - هين ۾ هني پڙي، جا جنهن کيڻي سو

پورو ٿيو . وٺندو ڪير ڪٽوري هيءَ - هاڻي جنهن ۾ زهر

وجهي، مار پو اهو جهه چيليءَ کي، وٺندو ڪير زنجير هي، وٺندو

ڪير موتي هي . اهيءَ جوان، تن وٺ هي؛ انهن موتين سان،

هڪ شاهوڪار هڪ استري جو ست بگار پو هو . ويچار پون

استريون ! ويچار پون استريون ! جهڙيون مهر بان، اهڙيون

چنگيون، هر جهت پٺ ۾ جهڙي پون ٿيون . دليون جن جون

آهن انڌيون، تن جي پياريءَ جو ڪهڙو حال ! عشق گهڻو ئي

منجهن آهي، هر عقل جو ذرو اصل نه آهي . ناهو ٿي وڃن

ٿيون . ويچار پون استريون ! ويچار پون استريون ! وٺندو ڪير

هي تراريون - بادشاهن جون عمديون سرڪڙيون، بغاوت سان

هي آهن پريليون .

سيفستو:- اڙي پيڏي، تون ڀڳلي آهين . اڃا اهي

پرائيون، شيون ڪير ٿو وٺي . انهن کي هاڻي ڪير ٿو وٺي،

اڃا هرڪو ٿو نئون هجي . اڳيون زمانو سري ويو، هاڻي گهرجن

ٿيون نئون شيون .

فائوسٽ:- مون کي ته خبر ٿي نه ٿي هوي ته آ؟ ڪو
 آهيان؟ ڪٿي آهيان؟ ڪيڏو نه ميلو سڄي ويو آهي!

ميسٽو:- سڀني هڪ طرف وڃن ٿا ڏوڪبا، ٽولين پٺيان
 ٽولين. اڄ هرڪو انهي سوڀر آهي، ته هو پنهنجو شاهه پٺاڻ
 آهي، ۽ سندس خيال ٿا حڪم هلائين. اها لٽڪ ڪانه هوي
 ٿي ته ندي ڪشادي هڪڙي آهي، سوڙهه لکي لوڙهي وڃي ٿي.

فائوسٽ:- هو ڪير آهي؟

ميسٽو:- پهرئين انسان جي پهرين زال.

فائوسٽ:- ڪير؟

ميسٽو:- آدم جي پهرين زال لبت. سنڀال، هن
 جي چمڪندڙ وارن ۽ پڪندڙ وڳن کان سنڀال! ڪيترائي جوان
 هن پنهنجا آهن، ڳڀن کي رجهائي، ڪٽي وڃي ٿي،
 پر آفت انهي ٿي، جنهن کي پاڪر وجهي ٿي.

فائوسٽ (پيءُ ٽولي ڏي ٺهاري):- هو سائوري ڏاڻن
 ڪيئن نه ويٺي آهي؟ سام ڀو منجهس. اڌ مٿل - سائي
 ٿي پٺي ڪري ۽ هو جوان ڏاڻن نه پٺي ڏي.

ميسٽو:- ڇو. هي مزو هورو ٿيڻ جو نه آهي. وڏ
 منهنجا دوست ۽ هلي عشق ڪماه. ڏس، نينگر ته واه جي
 اٿهي. ناچ ٿا شروع ٿين، هل هلي شامل ٿي.

(فائوسٽ ۽ ميسٽو فلس ٿا نچن)

فائوست (ننڍي ڏاڻن سان ٿو نچي):- هڪ ڀيري مون خواب لڌو، خواب ۾ مون وٺ ڏٺو. منجهس ڪلاهي صوف هوا هڪ — — ٿي، اڄ به انهي ميسي خواب جي مستي ۾، ٻيڙو وٺ ٿو ڏسان ۽ وٺندڙ صوف ٿو پسان.

حوان نچي:- ٻيڙا ننڍڙا صوف — بهشت ۾ سندن قيمت سون کان مٿي هئي. ڏسڻ ۾ ۽ جهڻ ۾ وٺندڙ. آءُ اهڙن باغن مان ٿي موٽي آهيان.

ميفسٽو (ٻڌي ڏاڻن سان ٿو نچي):- مون خواب لڌو پر ڏاڍو ٻڙو. هڪ ٻراڻو سڙيل وٺ ڏسڻ، ته به قبول ٿو ڪريان ته وٺڻ به.

ٻڌي نچي:- ننڍي وڏي ادب سان، ننگري ٻيڙي جي سردار کي آءُ ٿي سلام ڪريان، ڄاڻ جو وٺڻ، ٿر ۽ ٻار به هن حا آهن ۽ ميوو به سندس هونديو.

ميفسٽو (فائوست کي):- چو، سويلي پنهنجي مٿي وٺندڙ سهڻي نچي کي ڇڏي ڏنو اٿئي، ڪهڙو نه عملو ٿي ڳايائين، ۽ ڪئن نه ٿي نچيائين!

فائوست:- ڳالهه ڪندي ٻو ڊپ ٿيڻ. جيڏي مهل ڳايائين، تيڏي مهل ڏٺو ته وات منجهان ڳاڙهو ڪونو ٺپ ڏيئي نڪري آيس.

ميفسٽو:- خيس ڳالهه ٿي ٿو چرڪ مارين! جڳو ٿيو

نه ڪوٺو ٺاڪي ڪارو هو، ٺڪي پٺو هو. هن سوکڻ
 ٺڪڻ مان ڇا ورتندو. رڳو ڪوٺو هو، ڪوئي مان بنائي
 ڀرت ڇو ڪيو اٿئي! انهي ڪري تون سهڻيءَ جي ڇمن کان
 ٻڃي آئين!

فائوسٽ:- ۴ تڏهن مون ڏٺو.....

ميسٽو:- ڇا؟

فائوسٽ:- ميسٽو هوڏانهن ڏس ڀريان، ڀاڄي وانگر
 هڪ سهڻي ڦنگر، ڦيڪي شڪل وٺندڙ ڇوڪري، دري گهٽ
 ٻار — اڪيلي بيٺي آهي، مٿيون اکيون ڏک ڀريون ۽
 نمائون اٿس. اسان ڏي ٻئي نھاري — چڙهي ٿي؛ جاھ
 ڇڏي ٿي، هن جا پير ٻڌا پيا آهن. ڏک ڀري قدم سان
 ٿڌي ڪري. آءٌ پنهنجي دل مان اهو خوفناڪ خيال ڪڍي
 نثر مڪھان ته هن جو منهن ته منهنجي مار ڪرپت جو آهي.

ميسٽو:- اهو خيال ڪڍي ڇڏ؛ هي سڀ تنهنجي گرم
 مٿي جو سودا اٿئي. جا شڪل تون ڏسين ٿو، سا فقط جادوءَ
 جي لٽولي آهي. انهي تي نھارڻ مان وڏو خطرہ آهي. ڏس
 سندس سڱ مرمر جهڙي سخت نگاه رت کي گهاٽو ڪيو ڇڏي
 ۴ رت پٽو وڃي.

فائوسٽ:- اڙي، نه. ههه آهي، آها هڪل، آها
 شبح، آها ڇاڻي جا ڪٽين دفعا منهنجيءَ — ان لکي.

ميسٽو:- مورک! طلسم اٿئي. هرڪو عاشق پنهنجي
جي معشوق جا روش انهي شڪل ۾ ڏسي سگهي ٿو.

فائوٽ:- ڪيڏي نه محفل هت مٽي پئي آهي.
انسوس! هره شڪل ڏسي، مونکي ڪيڏو نه دک ٿو ٿئي.
ڏس هن جي گچي ۾ سنهي زنجير آهي، جنهن هن جي برف
جهڙي سفيد چمري تي ڳاڙهو چٽو ڪيو آهي. اهو چٽو اڃا ته
ڪپ جي جهنب کان مٿي ڪين آهي. ڏس ۾ هڪ عجيب
زبور پيو اچي.

ميسٽو:- هاڻو تون صحيح آهين؛ ڇو ته مان به پيو
ڏسان. پوءِ جب نه کائج، جي هن کي پنهنجو مٿو هٿن
۾ ڪٽندو ڏسين. اهڙيون ڳالهيون غير رواجي ڪين آهن.
هر ڏس، ٻيا سڀ هتي خوش آهن. ڊومائون نه ڪاءِ، وقت
ماڻي وٺ. چوڌاري خوشي لڳي پئي آهي، ههڙو ميلو
ڪنهن به شهر ۾ ڪين ڏسندين. پرڀان تهار، ڪليو نالڪ
ٿو ڏس ۾ اچي. ڌرتيءَ جا سڀ ننڍا هٿ جا حقدار آهن.

مايوسيءَ جو ڏينهن (ميدان ۾)

فائوسٽ:- دڪ ۾ - نا آسديءَ ۾ - هينرو وقت،
مصيبتن ۾ گرفتار ٿي اِي پنڪي آهي! ويڃاري حليم نيا ڪي،
ننگر ڪئي ڏوهي لهرائي ترنگ منجهه هنيو اٿن، جني هوءَ
انجڪ قسمن جا سور پيني سهي! ڇو ههڙو حال ٿيس؟ اڙي
هي رفسادار، ڪميٽا روح! هي قصو -مورو مون هي لڪاڻو
اٿئي! به! هائي به! پنهنجون شيطاني اڪيون مٽي ۾
شوخيءَ سان ٿو ڦيرائين؛ تون تر هاڻ مون کي ڏٺو نٿو وٺين،
ڇا، هن ويڃاريءَ جو حال ٿيو آهي! هن لاءِ چئن ناشدني
آهي. هاڻي آتمائن جي هٿن ۾ ڏني ويئي آهي. انسان تي
فتويٰ ڏئي ٿو ۽ حيدردي ڪين ٿو رکي. هي قصو بهي-مورو
وقت هليو آهي، ۽ تو مون کي هي لولايون ڏنيون آهن ۽
هندورن ۾ لوڏيو آهي، ڪندگي عيش ۾ هي مون کي گمراه
ڪيو اٿئي؛ هن جو دن بدن وڌندڙ آزار هي مون کان لڪاڻو
اٿئي ۽ هن کي بهي موت جي منهن ڏٺو اٿئي!

ميسٽو :- هوءَ ڪا بهرين نه آهي .

فائوسٽ :- ڪٿا، نا لائق، ڪٽا

اڙي ٻر آتيا، تون ڪو هن نامڪ لئ، وري ڪي
جي شڪل ڏي، جنهن روپ ۾ رات جي وقت هه سڀنيءَ پر
پر ٿهرا هائيندو هو ۽ بي خيالي لاسڪهائونءَ جي ٻهون ۾ به
اٿڻدو هو . ڪنهن ويچارڻي ماڻو ٻڌو، ته هه ڪنهن
تي چڙهي ويندو هوس . وري ڪي جو روپ ڏسڻ نه
منهنجي اکيان واريءَ ۾ ٻهوليتري ۽ آڱاڻي سان ڪهه سر
چنڊال ! جي بهرين نه آهي ! آف ! آف هڪڙو ٻهري سڀڻ
جي هاتار ٻهو هجي، اسٽ ڊڪ سٺو هجي، نه سڌو وڻياواڻ
هن جي اوت ٻين ڪي سڌو ڊڪن نه هڏائي اٿي ٻهري هه
ڊڪ ڏسي، منهنجو من نه ٻهري هه آهي ڪو هه ٻهري هه
هو ڊڪ ڏٺو اٿم ! ٻهري تون هه ڊڪ جي سڌ ٻهري هه ٻهري
ڏس ڪڍي ٻهري ڪلين !

ميسٽو :- هاڻ اچي سمجهه ڪي ٻهريءَ وٽ ٻهري
اهيون . اهڙيءَ ٻهري اوهان اڳي جي ٻهري هه ٻهري هه
وحي . هه ٻهري اوهان جي سڱ لاءِ هه ٻهري هه ٻهري هه
ڪريو ته اڏامون، هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري
اچي ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري

فائوسٽ :- هاڻ اچي ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري
ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري هه ٻهري

تون ٻرم آڻڻا! تو جنهن مون کي درس ڏنو، تون
جو منهنجي دل اندر جو ڄاڻو آهين، تو ڇو ڪٿي مون کي هن
سان جڪڙيو آهي، جنهن جو ڪاڏو آهي خرابي، ۽ جو نابوديءَ
تي ٿو مڃي.

ميسٽر:- هاڻي ٻس ڪيڏي؟

فائوسٽ:- بچاءِ هن کي. ته ڪا آفت پوندي! هزارن
ورهن تائين، پٽ پوندي

ميسٽر:- آڻ! تنهار جون چاڙهيل ڪريون ٿو چوري
سگهان. آڻ! هن جا ڪلف ٿو لاهي سگهان. هنکي بچايان!
ڪير هو جنهن هن کي نابوديءَ ۾ وڌو، مون يا تو؟
(فائوسٽ شوخي ۾ چوڌاري ٿو)

ڇا، آسمان جي وچلي ٿو ڳولين؟ حق تي، اوهان ڪميٽن
انسانن جي اها هٿ نه آهي! نه ته اوهان جو حال اهڙو آهي،
نه جو به اوهان جي آڏو اچي پوءِ ڪهڙو به اوجھه هجي، ته
اوهين هميشه جيڪر پانيو ته ڪيس زبون ڪري ڇڏيون. ظالم
ائين ئي ڪندا آهن.

فائوسٽ:- آتي وٺي هل مون کي. - هوءَ ضرور
آزاد ٿيندي!

ميسٽر:- اهو ڪي خيال ڪيو اٿئي، ته ڪيڏو خطرو
ٿو پال تي ڪئين؟ خون جو ڏوهه اڃان توتي آهي. شهر ۾

جنهن جڏهن ته خون ٿيو آهي، آڻي حساب وٺندڙ روح به
وڃڻ ڦرڻ، ته ڪٿي خوني موتي اچي ته بدلو وٺونس .

فائز:- تون ٿو هين چوين؟ راکاس دنيا جو خون
۽ موت تنهنجي مر تي آھين! آءُ ٿو چوان ته وٺي هل مون
کي آئي، ۽ آزاد ڪر هن کي.

سڀني ٿو :- حاضر ۽ سڀ جيڪي مون کان اچي سگهندا
 سو ڪندس . ڇا منهنجي وس آهي سو ٻڌ . تون پائين ٿو
 تڙ مون کي آسمان ۾ ۽ ڌرتيءَ تي سموري طاقت آهي؟ آڻ
 هلي ٿو جيل جي سنڌيءَ جا حواس خطا ڪريان، تون هن جون
 ڪنجون هٿ ڪري، انساني هٿ سان هن کي ٻاهر ڪڍي اچڻ.
 تيسين آڻ ٻيڻو نهاريندس، جادوءَ جا گهوڙا تيار آهن، آڻ
 توکي وٺي ٿو هلان . ايترو آڻ ڪري سگهندس .

فما قوسى : به هلو .

رات - (کلیل میدان)

(فائوست ۽ ميفستوفلس ڪارن گهوڙن تي چوم منجهان
پيا هلن.)

ٺاٺوسٽ :- ٺاسيءَ جي ڀر ۾ هو ڇا به ڪن؛ ڀانئجي بهو نه ڪجهه آڻن بهي.

میفتو :- نہ ۔ شاید کو دیگڑو چارہیو اتن ۔ کندو
شروو بیٹون کارہمین : کو قند چند بیٹون آچارین ۔

فائوست:۔ پورب پسر ہون ٿیرن: ڪڏهن ڪوڏا ٿيون
ڪوڙين: ڪڏهن ڏنڊوت ٿيون ڪن .

ميفستو :- ڏاڏيون ٿيون پنهنجي گورو جي هوجا ڪن .

فاتو مست :- زمين تي ٻيٽون ڪڍج پڪارين ؛ هاڻي هاڻي
ٽيون ڏين ؛ ڪجهه هوا ۾ ٿيون ڇڏڪارين ۔

میں نے سو :- اگلی ! اگلی ! تکر ! وڈیک تکر !

جیل

فالوئسٽ جي هٿ ۾ ڪنجن جو جهڳٽو آهي ۽ ٻئي به اٿس.
جیل جي هڪ اندازي ۽ جي (لوهانين در اڳيان.)

فالوئسٽ:- هوڙو آءُ ڪڏهن ڪو ورلو ڏکيس. مصيبت
مٿان مصيبت. ايڏو ته بوجو مٿان پيو اٿر، جو جهڪي پيو
آهيان. هن پوسل ۾ هوءَ پيشي آهي، هاڻ ڦاسي ۽ جي سزا
جڙي آهي، ڇو ته ديواني ٿي پيشي آهي؛ دماغ ڦري ويو
هوس، تنهن ڪري مرلو اٿس، ۽ تون هن وٽ ويندي پيو
ڏکين! وري هن جي شڪل ڏسڻ کان پيو ڊڄين! جلد ڪر،
ضعيف دل وارا! تنهنجي هيءَ هڪ هن جي موت ۾ دير ڪر
وجهائيندي.

(ڪلف ٿو هٿ ۾ جهلي اندران ڳاڻڻ ٿو ٻڌجي.)

اندران:- آهي! منهنجي آهي!

ماءُ منهنجي ڀڄڙي، مون کي ماري وڌائين.

پيءُ منهنجو مودو، مون کي ڪاٺي ڇڏيائين.

هڏو هڏو منهنجو، پٺريءَ رکيو.

”آڏامر پکي آڏامر پکي“ سهڻي پکيءَ کي مون چيو.

فائوسٽ (در ٿو ڪولي): - ڪڏس خبر نه آهي، ته سندس
 پيارو، زنجيرن جي کڙ کڙ ۽ ڪڪن جي چر هر ٻڌي وينو.
 (اندر ٿو گهري -)

مارگرٽ (منهنجي هنڌ جي ڪڪن ۾ منهن لڪائي)
 مصيبت! مصيبت! اچن ٿا! اچن ٿا! موت! موت!
 فائوسٽ (جهڪي آواز ۾): - ماٺ! ماٺ! آءُ آهيان.
 توکي بهائڻ آيو آهيان.

مارگرٽ (سندس پير تي هڻي): - تون انسان آهين؟
 مون تي رحم ڪر.

فائوسٽ: - ماٺ! ماٺ! هي تنهنجون رڙيون ۽
 گوڪون، سترين کي جاڳائي ڇڏينديون.

(زنجيرن کي وٺي ٿو ڪولي.)

مارگرٽ (هن اکيان گوڏن ۾ ڪري): - جهنگلي،
 مھڙي ڪٿور طاقت توکي ڪنهن ڏني؟ اڃا اڌ رات سر آهي،
 رحم ڪر؟

(آئي ٿي ٻي.)

مان اڃا تمام ننڍي آهيان، بلڪل ننڍي آهيان! اڀڙي
 ٿي مري وڃان؟ اها منهنجي سونهن هئي، اها منهنجي سونهن
 هئي، جنهن مون کي ڇٽ ڪيو.

اڙي، منهنجو پيارو جي هجي - هر هو ويو هليو،
 هار منهنجو ڇڄي پيو، گل سڀ ڪري پيا، اڙي مون ساز

سان اهڙو ڪهرو نه پوءِ اڙي ڇڏي مون کي . مون توکي
ڪونه ڇڏيو رهايو؛ مان روتان ٿي، توکي هٿ ٿي ٻڌان، مون
کي ڇڏي . مون تنهنجي شڪل اڳي ڪڏهن نه ڏٺي .

فائوسٽ:- ههڙو دڪ سَهان، ههڙو دڪ سَهان .

مار گريٽ:- مون کي خبر آهي، آءٌ سموري تنهنجي وس
آهيان . رڳو رخصت ڏينءِ ته پنهنجي ٻچڙي کي ڇڳر ڏياربان؛
سڄي رات ڇاتي سان جهلي ويئي سانس پوءِ مون کان ڪسي ويا
ته ڀلي ٻيئي لڳي مري؛ هاڻ ٿا چون ته مون ٻار ماريو .
منهنجو سڪ هاڻ ويو، سڌائين لاءِ ويو . هاڻ ٿا مون تي
راڳ ڳائين ”ڪڪرم ڪڪري ڙي ڪڪرم ڪڪري“.

فائوسٽ (ٻيٽ تي ٿو پاڻ کي اڇلائي):- مار گريٽ
تنهنجو عاشق تنهنجي قدم ۾ آهي، تنهنجا بند خلاص ڪرڻ
آيو آهي .

مار گريٽ (سندس ڀر ۾ ٿي پاڻ کي اڇلائي):- آءٌ ته
گوڏا ڪوڙي ستن وٽ ٻاڏايون . ڏس! ڏس! اسان جي
هيٺان جهنم پيو ڀري، شيطان اندر پيو ڪڇي .

فائوسٽ (ڏاڍي پاڻ):- مار گريٽ — مار گريٽ .

مار گريٽ (ڏيان سان ٺهاري) هي ته منهنجي ٻياي
جو آواز ا

(ٻي ڏيئي ٿي آئي — زنجيرون ڪيري

ٿيون ٻون)

هو ڪٿي آهي " — ڪٿي — مون ته پنهنجي پياري جو

آواز ٻڌو !

هان آءُ آزاد آهيان، هان ڪير مون تي قيد ڪندو. آءُ
گروڙي پائيندي سانس، ڇاتيءَ تي لپندي سانس، مون آواز
ٻڌو سانس، هو ٻنهي تي ٻڌو آهي. مون مارگرٽ جو ناتو
ڳهندو ٻڌو سانس؛ جهنر جي گوڙ گهمسان، ڏمڪين، طعنن ۽
شيطان جي ڪل ڪل ۾ مون پنهنجي پياري جو آواز ٻڌو.
سندس پيار ڀرو آواز !

فائوسٽ ٻه مان آهيان.

مارگرٽ :- تون آهين ! وري هڪ ڀيرو چؤ !

(ڇاتيءَ مان ٿي لڳائينس)

هو آهي، هو آهي؟ ڪاڏي ويا سور؟ قيد، زنجيرون،
ناسي، ڪٿي آهن؟ تون آهين، ۽ تون مون کي بهائن آيسو
آهين؟ مان ته هينئر ئي آزاد آهيان؛ ڏس. هوءَ گهٽي،
جتي پهرين گڏياسين. جتي مون پنهنجو پيارو اول ڏٺو.
هو آهي اهو ارحتي باغ، جو سُڪي پيو، جتي آءُ ۽ مارٽا
نوڪي ملڻ لاءِ ترسيون هيون سين.

فائوسٽ (ڪوشش ٿو ڪري هن تي ڪلهي وجهڻ جي) :-

آءُ، آءُ مون سان.

مارگرٽ :- تورو ترس — ڪي ٿورا ڀل — تو سان

ترسڻ مون کي وڌي ٿو.

(ڇهون ٿي ڏٺس)

فائوسٽ:- جلد — جلد هڪ ٻيل ويو ته آفت آئي .
 مارگرٽ:- پرستو، رڳو ٿورو وقت مون کان پري ٿيو
 آهين، ته چمي ڏيڻ نه وسري ويئي ائيني: تنهنجي پاڪر ۾
 مون کي چوڻي ههڙي مايوسي وئي . ڪو وقت هو، جڏهن
 تنهنجي لفظن ۾، تنهنجي هڪ هڪ نهار ۾، مون کي سرگ
 پيو پاسندو هو. تڏهن تون مون کي ائين ته چميون ڏيندو
 هئين، جو هن چمن سان مون کي هوسائي ڇڏيندو هئين! ڏينر
 چمي — پيارا، هاڻ ڏينر چمي — يا مان ٿي توکي چمان!

(پاڪر ٿي هائس)

تنهنجا چپ ٿڌا ٿي ٿڌا — موکا ٿي موکا — مردا ٿي
 مردا . ڪٿي آهن منهنجون چميون، ڪٿي آهن؟ ڪنهن وٽ
 ڇڏي آيا آهن؟ ڪٿي آهي منهنجو پيار؟ ڪنهن ڦريو مون
 کان تنهنجو پيار؟

(ڪالٽس منهن موڙي ٿي)

فائوسٽ:- اڃ، اڃ، هٿ رک، منهنجي پٺيان اڃ،
 منهنجي پياري منهنجو پيار ٻولن کان ٻاهر آهي، هاڻ اڃ،
 رڳو هڪڙو، رڳو هڪڙو عرض .

مارگرٽ (هن کان منهن موڙي):- ۽ تون آهين، سچ
 به تون آهين؟

فائوسٽ:- هاڻو، هاڻو، پر اڃ!

مارگرٽ:- ۽ تون تو منهنجون زنجيرون پڇين! تون

ٿو مون کي وري چاني سان جڙين! مون ئي ڏسڻ سان چو
نه ٿو ڏکين؟ خبر ائيني ته ڪنهن کي تو جهڙين؟

فائوسٽ :- اڃا رات جي ڪارهن ڪهڻي ئي وڃي .

مارڪرٽ :- منهنجي ماءُ — تنهن کي مون ماريو؛
منهنجو ٻار — تنهن کي مون پوڙيو . اهو ٻار مون لاءِ ۽ تو
لاءِ بخشش ڪين هئا! هاڻو تو لاءِ — هاڻو تنهنجو! ۽ تون
هتي آهين . مون کي ته اعتبار به نٿو اچي . مون کي هٿ
ڏي، خواب ته ڪين آهي . تنهن جو ٻارو هٿ . اڙي
پگوان! هٿ آڻو ئي آڻو . آگهينس ۽ آگهي ڇڏينس! مون
پانه به ڪا رات جي آڻ آهي .

ڇا ڪيو ائيني؟ اها رات هاڻي تيار وجهي ڇڏي، منهنجو
عرض ائيني، ميان به وجهي ڇڏي .

فائوسٽ :- اڙي، ٿي گذري جو خيال نه ڪري . جو ٿيو
سو ٿيو . مون کي ته ڪنهن ئي .

مارڪرٽ :- نه تون جهڙو رهندين ۽ توکي رهڻو آهي،
سڀاڻي ٻڌ توکي ڪهڙيون قبرون لاهرائيون آهن . سڀي به
سڀي جاءِ ڏج منهنجي ماءُ کي؛ پر به سمهارج منهنجي ماءُ کي؛
تن جي لاکو، ٿورو ٻه ٻه ٻه به تمام ٻه، منهنجي به .
هجي؛ ننڍڙو اهر هجي منهنجي ساڄي لڻ تي؛ انهي بستري
تي مون سان ٻيو ڪير نه سمهي! تنهنجي پاسي به سمهندي
ميس، ڪهڙي نه خوشي هوندي هئي . بس اها خوشي هاڻ

وري ڪار ايندي، مان ٻيئي پائيان ته مان تو تي بار اچي
 ٻيئي هوس، ته تون منهنجي پاڪر کان ٻي ٻري ٿين. پر
 تون اڃا به ته ساڳيو آهين. تنهنجو منهن اڳي جهڙو ئي
 مهربان آهي.

فائوسٽ:- جي تون پائين ٿي ته آءُ آهيان، ته آءُ آءُ.

مارڪرٽ:- ڇا؟ هتي ٻاهر؟

فائوسٽ:- هائو! ٻاهر، آزاد هوا ۾.

مارڪرٽ:- هان - ٻيهر - موت ڪين ٻاهر اڪيون
 وجهيو ويٺو آهي. وارا ٻيو ڏئي؟

آءُ آءُ، هميشه لاه آرام جي بستري تي. هائو هائو،
 هان ٻي - هان ٻي - وڌيڪ قدم به نه. وڃين ٿو، هينري؟
 مان توهان هلاڻ؟

فائوسٽ:- آءُ آءُ در ڪليا پيا آهن. رڳو اڃ.

مارڪرٽ:- وڃڻ جي مون کي هٿ نه آهي. مون
 لاه ڪو علاج نه آهي. ڀڄڻ مان ڪهڙو سود؟ جهڏانهن وڃان
 تيڏانهن جاسوس. ٻيڻ ڏکيو آهي، پر ڇنڊڻ وڌيڪ جو
 آزار وڌيڪ ڏکيو آهي. ڌارين دهن ۾ رلڻ مشڪل آهي.
 پوءِ مان ڇا به ڪئي ڪريان، نهٺ به اچي مونکي ڪڍيندا.

فائوسٽ:- آءُ توهان هوندس.

مارڪرٽ:- (بلڪل غوڻيءَ سان). "ڀڄ ڀڄ، پنهنجو

غريب ٻارڙو بچاءُ . رسي ٿان پري ڪٿي جي هاسي،
 پيچرو وٺي وڃ پيلي ۾، پوءِ وڙ ڏاڻي هاسي، ڦلاه ۾ پيو
 اٿيئي . ترسج نه اچان به ساء اٿس . هٿا ننڍڙا، ڏکڻس
 ٿا، ڏکڻس ٿا . بچاءُ اڙي بچاءُ !

فائوسٽ :- من کي نه پتڪاهه - سانت ڪرا سانت ڪرا
 رڳو هڪڙو قدر ۽ ۴ پوءِ تون آزاد .

مارگريٽ :- اڙي جي رڳو هوءَ ٽڪري پٽي ڇڏيون ها.
 ڏس منهنجي ماءُ پٿر تي ويٺي آهي . منهنجي پيشاني تي برف
 جهڙو ٿڌو مردي جو هٿ آهي . منهنجي ماءُ پٿر تي ويٺي آهي.
 سندس اڇو مٿو پيو ڏکي، سندس اکيون ٿيون پورجن . هاڻ
 ڪنڌ ڏڏن به بند ٿي ويو، هن جو مٿر ڪرو پيو ڏسجي،
 ننبه ڪهڻي ٿي ڪري . اڙي، جڏهن ڪهري ننبه اچي ويندي
 هيس تڏهن ڪهڙو نه اسن خوش ٿيندا هواسين، ڪهڙو نه مزد
 ماڻيندا هواسين .

فائوسٽ :- هاڻ ته هيءَ پٽي ٿي نٿي . هوءَ لفظ سمجهي ٿي
 نٿي . پيو ڪو رستو ڪونه آهي . زوري سان ٿو ٿئي وڃانس .

مارگريٽ :- هٿ نه لاه . نه نه، آه هٿ لائڻ ڪين
 ڏينديس . خوني هٿ سان نه مون کي پڪو . جيڪي ڪير
 سو تولاهه منهنجا پيارا . جيڪي پياري ٿي چير سو خوشي سان
 ٿي ڪير، دل سان ٿي ڪير .

فائوسٽ :- ڏينهن ٿو ٿئي ؛ اڙي جلد ٿي منهنجي پياري !

منهنجي پياري !

مارگريٽ :- ڏينهن ! هائو، ڏينهن آهي پويون، قياست

جو ڏينهن ! اڄ جيڪر منهنجي وهانو جو ڏينهن ٿئي ها . ڪنهن

کي به . نه چئج ته تون ڪو غريب مارگريٽ وٽ هئين .

افسوس ! منهنجو هارا ڪمپني سڙي ويو . وري گڏهاسين، هر

نه، ناچن تي بهارا . ماڻهن جا حشار ميڙندا ٿا وڃن، هزارين

ڪنا ٿي ويا آهن، ڪهنڊ وڳو آهي . موت جي لڪڙي پڳي .

منهنجين اکيون ٿا ٻڌن، گهيلي ٿا وڃن، قسي وٽ وٺي آيا

آهن . رت جي ڪرسي ۾ مون کي ٻڌن ٿا . هزارن جا سينا

مٿي ٿا نهارين . ڦٽ ٿو پهچي، جان تي لٿي . دنيا هائي قبر

وانگرمات ۾ آهي !

فائوسٽ :- اڙي شال آءُ ڇان ٿي نه ها !

سفسٽو (دروازي وٽ ٿو ڏسڻ ۾ اچي) جلد ٿي نه ته

ورئين . هي ڏک ڏک، دير، ۽ اجائي ٻڪ ٻڪ تولا ٿا ٻوڏي

اٿيندي . نڌري آءُ، نه ته ورئين . منهنجا گهوڙا ٿڌ ۾

پيا ڏڪن .

مارگريٽ :- هي ڪهڙي شڪل آهي، جا ڌرتي مان ٿي

ٻاهر نڪري ؟

هو آهي، هو آهي . اڙي ڪيڊنس هن ڪوئي مان ؛

هتي ڇا ڪهين؟ اري هي ڇو آهه آهي؟ هن پاڪ زمين تي
ڇو ٿو پهر رهي؟ مون لاءِ آهه آهي؟

فائوسٽ:- تون جيئري رهندينءِ منهنجي بهاري.

مارگريٽ:- ڏٺي جي درٻار ۾ آءٌ ٿي هڪاريان، ڏٺي
اڳيان ٿي مٿو نوايان،

ميسٽو (فائوسٽ کي):- آءٌ هليو، نه ته ڇڏي ويندو
مائن، ڪٿي نصيب.

مارگريٽ:- ايشور، منهنجا پتا، مهر ڪر منهنجي
پاڪ تي. ديو تائون، ٻوٽو ديو تائون، رهي وٺو هن نمائيءَ
کي. هينري - آءٌ توتي ڏهاري ڪان پئي ڊهان.

ميسٽو:- آءٌ - هڪر ٿي ويو، خنر ٿي!

آڪاس والي:- مڪت ٿي!

ميسٽو (فائوسٽ کي):- هيڏانهن، مون ڏانهن!
(فائوسٽ سان گڏ غائب ٿي ٿو وڃي)

آواز (الدران، جهنگو ٿيندو ٿو وڃي) هينري! هينري!

(پورو ٿيو)

God is of the East possessed !
God is ruler of the West !
Northland, Southland, each direction
Rests beneath His calm protection.

* * *

All my erring would confuse me,
But you come to disabuse me.
As I write and live and do,
Guide me well, I beg of you !

* * *

Two boons in breathing I know about ;
Inhaling the air and breathing it out.
The former oppresses, the latter refreshes ;
So wondrous are life's commingled meshes.
You, thank the Lord whenever He grieves you.
And thank Him also when He relieves you.

West-Easterly Divan

Noble let man be
Helpful and good !
For that alone
Distinguishes him
From all creatures
Of our knowledge.

Only man alone
Can do the impossible
He can decide
He chooses and judges.
Can give the moment
Lasting endurance.

Let noble man
Be helpful and good !
Tireless doing
The useful and righteous -
A prefiguration
Of beings we only divine.

North, West, South in fragments break.
Thrones are bursting, empires quake :
Seek the unsullied East, for there
You'll sense patriarchal air
There you'll love and drink and sing,
Growing young at Chiser's spring.

There in purity and right,
In the depths I'll seek for light
On the origins of mortals,
Where they learned at God's own portals
Plain in words each heavenly fact,
Letting not their brains be racked.

Patriarchs revered their brothers
But refused to work for others;
Primitive's my frame of mind
Faith was much and thought confined,
Where the word was of the essence,
Spoken in the hearer's presence.

To the shepherds I'll betake me,
Each oasis will remake me,
When in caravans I dwell,
Shawl and musk and coffee sell ;
I will travel every byway
From the desert to the highway.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

The remembrance of the good
Keeps us even glad in mood.
The remembrance of the One
In the greatest joy that's known.

Goethe who died on 22nd March, 1932, at the age of 81, is considered to be the greatest of German poets. Furthermore he is perhaps the German novelist with the greatest claim to a European reputation.

He was a great man in his day and for many of his contemporaries a guide to the conduct of life. As such Goethe represented a powerful force on German life in years of intellectual and political depression. The calm optimism which never deserted Goethe was completely justified by the tenor of his life. By far the larger - and the better part of his poetical work is the immediate reflection of his thought, emotions and experiences.

The exuberance of his genius is his dramatization of the legend of FAUST which was to become his masterpiece.

✓
God is of the East possessed.
God is ruler of the West !
Northland, Southland, each direction
Rests beneath his calm protection.

Goethe's 'West-Eastern Divan' forms a rich and colourful carpet. The book is not the 'universal mirror' it was intended to be — it is a Goethe mirror and this, in itself, is a world of full, rich and varied life. It will last forever in the memory of mankind.

(Harold Gross)

have been toned down in Goethe's Divan. His similes respect the limitations of the European's imaginative powers :

Tell it only to the sages,
 Since the rabble likes to spurn ;
 Life I'd praise in all its stages
 That for death in fire would yearn.

And until with this you're blessed
 ' Die, then live all over I'
 You are but a wretched guest
 In this world - a rover.

With this poem Goethe brought back to earth the Eastern spirit of the sacrifice of self and complete absorption, and the 'self-sacrifice' meant for him the earthly transformation that every creature must suffer in order to renew its life. In that particular is expressed Goethe's idea of 'metamorphosis', in which the secret of life consists.

Goethe's devotion to the East was itself a kind of devout longing to be transformed by being purified, to be born again out of the East to rise anew as a European :

Goethe wanted to combine East and West, as he always thought to unite, to reconcile, to strike a harmony.

Goethe can be considered as a spiritual traveller who is praiseworthy, because he readily adapted himself to foreign ways, tried to make the speech of others his own, and could share their views. He himself said: "The translator must proceed until he reaches the untranslatable, then, and not till then, will he gain an idea of a foreign tongue".

And yet, even in oriental costume Goethe openly maintained his European personality. He was stimulated by the Islamic culture to produce incomparable effects in his own German language. He made freely use of both Eastern and Western form; Persian ghazals can be found alongside with German free rhythms. The energy and contemporaneity of the aging Goethe entered into this far past with enormous pathos, bringing it to modern life. 'West-Eastern Divan' is an escape of the imagination into a fascinating Oriental world.

The immense numbers of images, comparisons and metaphorical expressions in the Eastern poems

There were other contemporary influences at work in him which also have their place in the universality of his nature. A German army officer had brought back from the Spanish campaign a leaf from an old Arabic codex. Goethe's pleasure in the beauties of calligraphy was awakened by the fine flowing hand in which the manuscript was written. At the same time a Russian regiment of Turkish Bashkirs was stationed in Weimar where he lived. Goethe witnessed how they were saying their prayers and for the first time in his life heard the murmuring of suras from the Koran.

Furthermore a collection of oriental books had been bought and Goethe's vocabulary acquired strange words. He speaks of Laila and Majnun, of Jousuf and Zulekha. His friend was Baron de Sacy, a distinguished French scholar and orientalist.

It should not be forgotten that there is another motive for his oriental leaning : Goethe's keen desire to extend the spiritual intercourse between nations, and to link up the continents of Europe and Asia.

And where nations seek division
And the other side despise,
Neither comes to this admission
That their aims the same comprise.

the spirit. But Hafiz was also the poet of the joy of living. Surely Goethe must have felt a strong affinity with him. He can almost believe that half a millenium earlier he had lived and walked in the gardens of Shiraz. Goethe is moved by the old poet, he recognizes him as a kindred spirit who lived through strangely similar times. These were ages convulsed by political storms. Goethe reads of Court life, of empires in flux and collapse and of a meeting with the great conqueror, Taimur. Napoleon was setting Europe ablaze, as Taimur had done in Asia.

Hafiz and Taimur in 'West-Eastern Divan' are the likenesses of Goethe and Napoleon. Goethe was greatly distressed at the fate of Europe; he felt it was no longer possible to breathe freely within this Europe of revolution and wars. He found in Hafiz a brother and also a model of how a man can retain his peace of mind and freedom of spirit in spite of the tyrant's oppression.

North, West, South in fragmen's break.
 Thrones are bursting, empires quake :
 Seek the unsullied East, for there
 You'll sense patriarchal air !
 There in purity and right,
 In the depths I'll seek for light . . .

Goethe in his Relations to the Islamic World.

**If Islam means submissive to God,
We all live and die in Islam's dominion.**

Goethe : Hikmet Namah

It was in the year 1814 when Goethe began to steep himself in the world of Indo-Persian culture by studying a newly published translation of Persia's greatest lyric poet, Hafiz, who holds a reputation as the great authority on the Koran.

Goethe started to write poems in the Persian poet's style, and by 1819 the Eastern poems numbered several hundred. They appeared under the name 'West-Eastern Divan'. Goethe was then 70 years old.

What was it that drove the aging Goethe in spirit to the East? Hafiz was known in Persia as the 'Voice of Mystery'. No doubt many of his ghazals have mystical significance: love signifies faith, and wine

**Goethe-
Institute**

**Pakistan
German
Cultural
Centre**

KARACHI

Johann Wolfgang von Goethe

28-8-1749 to 22-3-1832

F A U S T

Johann Wolfgang von Goethe

Goethe- Institute

**Pakistan
German
Cultural
Centre**

KARACHI

Johann Wolfgang von Goethe

28-8-1749 to 22-3-1832

F A U S T

نالو : صاحب خان ميراڻي

ولد : بهادر علي

ادبي نالو : سورھ ميراڻي

جنم : 08.04.1975

جنم هنڌ : ڳوٺ ڪپڙو، تعلقو

رتوديرو، ضلعو لاڙڪاڻو.

حال ائڊريس : غريب آباد محلہ

نئون ديرو، تعلقو رتوديرو.

تعليم : M.A سنڌي

ڪرت : اسسٽنٽ سب انسپيڪٽر آف سنڌ پوليس

اڻ ڇپيل ڪتاب

ڌرتيءَ جا رکوالا (ٻارن لاءِ ناول) 1990 ع

سائرسهس گجن (شاعري) 2021 ع

برھ منجهارا بوند (شاعري) 2022 ع

صاحب ديوان سنڌي شاعر (تحقيق) اڻ مڪمل

موبائل نمبر : 3919786 – 0344

0300 – 3404488

اي ميل : sahibkhanmirani0@gmail.com

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488